

КОВНА ПРОСВѢТА

Година
III

Книга
9-10



Мадарския конникъ.



Съдържание на брой 9-10, год. III.

1. Въ края на третата годишнина
2. Д. Кацаровъ — Да провъзгласимъ ловеца Царь Крумъ за покровителъ на българскитѣ ловци
3. Зубъръ — (картина съ текстъ)
4. Ив. Сокачевъ — Цели и срѣдства на българския комитетъ за защита на природата.
5. Карлъ Шкорпилъ — Оржжието и лова на старитѣ българи
6. Д-ръ Ив. Бурешъ — Гигантското водно растение „Виктория регия“
7. А. П. — Най-красивитѣ птици на стария свѣтъ
8. Т. Драгановъ — Нѣкога (стихотворение)
9. А. Петровъ — Диви пуйки
10. А. Шуманъ — Ветерани въ Царската зоолог. градина
11. Ив. Сокачевъ — Грижи за хубоститѣ на нашата природа
12. В. В. Стрибърни — Живота въ една капка вода
13. Алень Макъ — Синя метличина (стихотворение)
14. М. Хрусановъ — Прегледъ износа на кожи
15. Т. du М. — Чудесата на морскитѣ дълбини
16. Г. Константиновъ — Изъ живота на рибитѣ
17. А-sky — Единъ съперникъ на риболовцитѣ
18. Гороцвѣтъ — Риболовни уреди отъ предисторично време
19. Ловенъ и рибарски речникъ
20. Стожеръ — Свинцовка на цевитѣ за ловната двуцевка.
21. Т. Драгановъ — Въ пролѣтъ (стихотворение)
22. Отъ тукъ — отъ тамъ
23. Книжнина
24. Вести въ три реда
25. Весели странички
26. Редакционни съобщения.
27. Съдържание на третата годишнина.

СПИСАНИЕ

„ЛОВНА ПРОСВѢТА“

ще продължи да излиза презъ IV-та си годишнина подъ име

„ПРИРОДА И ЛОВЪ“

подъ редакцията на ИВАНЪ СОКАЧЕВЪ

Списаниего запазва своята програма: **да проповѣдва обичъ и познаване на природата; ратува за закрила на природнитѣ богатства; разпространява ловна и риболовна просвѣта и познания на ловното, риболовно стопанство и тѣхнитѣ спортове.**

Излиза всѣки мѣсецъ, освенъ августъ и септемврий. За четвъртата година ще се дадатъ безплатни приложения на предплатилитѣ абонати: 1) Ловно и риболовно календарче съ най-богато, интересно и разнообразно съдържание. 2) Съчинението на известния германски природоизпитателъ и ловецъ П. Нидиенъ: „На ловъ въ петтѣ части на свѣта“. Това съчинение е едно извънредно увлѣкателно четиво, което пренася читателя въ всички девствени части на земното кълбо и го запознава съ особеноститѣ и лова на най-интереснитѣ животни. Изданието ще бжде богато илюстрирано и ще бжде 5 печатни коли.

Годишенъ абонаментъ на списанието „Природа и ловъ“ („Ловна просвѣта“ до сега) е **100** лева, за ученици **80** лева. За ловни дружества специално издание **200** лева. Сжция абонаментъ е и за тѣзи абонати, които желаятъ да получаватъ специалното луксозно издание на списанието.

Адресъ: Списание „Природа и ловъ“ (бивше „Ловна просвѣта“) — София, ул. „Патриархъ Ефтимий“ № 90.

Ловна Просвѣта

Редакторъ
Ив. Сокаревъ.

Въ края на третата годишнина.

Поднасяме на нашитѣ читатели последния брой отъ третата годишнина на сп. „Ловна Просвѣта.“ Ние започнахме списанието съ свѣтла вѣра, че българският ловецъ и любител на природата жадува да обогати своя ловенъ мирогледъ и чрезъ това да достигне по-скоро равнището на съвремения културенъ ловецъ.

Въ тази вѣра ние често търпѣхме голѣми разочарования, но нивга не се обезнадеждихме. И надеждата, че служимъ на едно добро дѣло никога не ни напусна, благодарение на нѣколко стоици просвѣтени ловци, които отъ първия брой на „Ловна Просвѣта“ до днесъ останаха наши морални и материални крепители. Между тѣзи стоици редовни наши абонати нѣколко десетки положили благодарни усилия да бждатъ безвъзмездно пионери на списанието въ кръга на своитѣ приятели и другари.

Най голѣмото наше постижение ние виждаме въ това, че всѣки день числото на абонатитѣ—неловци расте. Радваме се особно, че списанието взе да се търси отъ нашата учеща се младежъ, че то е ценено и нетърпеливо очаквано отъ семейството на ловеца като едно полезно и приятно четиво. Българскитѣ лесовѣди почти безъ изключение сжщо така дадоха нуждната преценка на списанието и сж негови абонати, съ което подкрепиха

и удобриха една отъ най-сжществени точки на програмата му: проповѣждане обичъ и закрила на природата.

Ние, обаче, сме горди, че тритѣ годишнини изминахме безъ ничия подкрепа. Списанието самò проправяше своя трънливъ пѣть къмъ все по-голѣмо и по-голѣмо съвършенство.

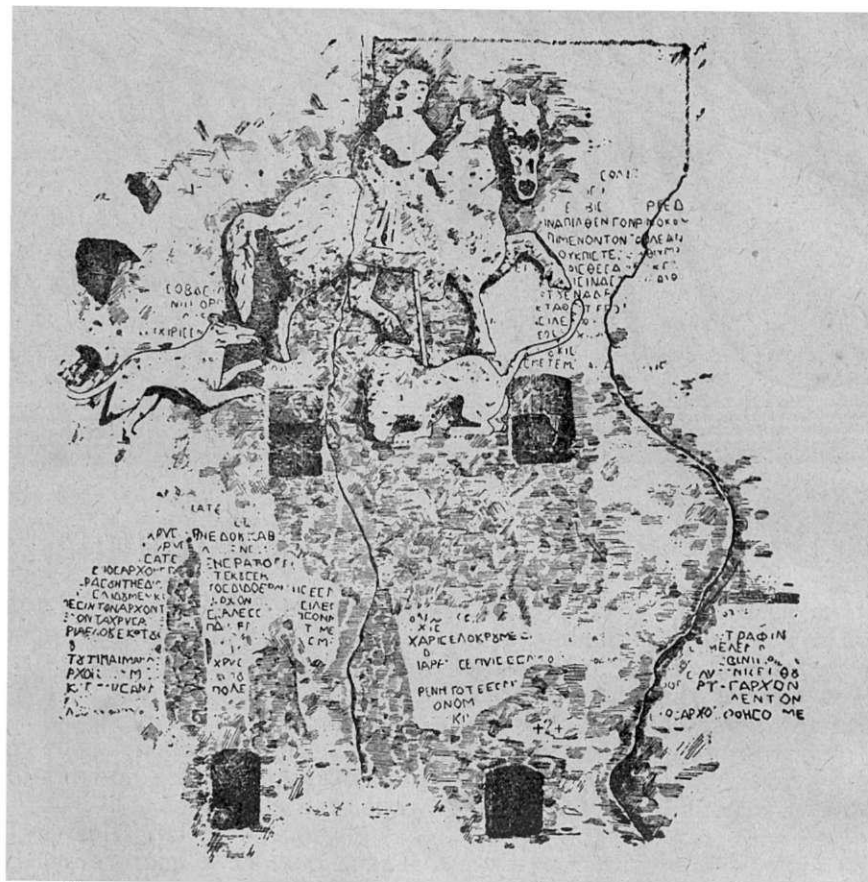
Идеалътъ на сп. „Ловна Просвѣта“ далече още не е постигнатъ. Ние искаме да се отплатимъ за моралното довѣрие на нашитѣ абонати, като имъ поднесемъ следната четвърта годишнина на списанието, обогатена съ по-нови ценности, до като най-сетне постигнемъ крайната си цель — едно истинско съвременно списание за популяризиране естествениѣ науки, ловния и рибарски спортъ, идеитѣ за закрила на природата и правилно и целесъобразно използване на нейнитѣ блага.

И въ стремежа си къмъ достигане на този идеалъ, ние отново ще разчитаме само на моралната и материална подкрепа на нашитѣ абонати, които обичатъ дѣлото на „Ловна Просвѣта“ и на които списанието дължи своето сжществуване. Молимъ ги да не забравятъ никога това и да бждатъ редовни къмъ него, както и въ своя кръгъ да бждатъ негови разпространители, ако иматъ убеждението, че списанието е полезно за всѣки човѣкъ.

Редакционния съветъ

Д. Кацаровъ.

Да провъзгласимъ ловеца Царь Крумъ за покровитель на българскитѣ ловци.



Бждете локъчини, радѹнте сж забаваните сж сѣм забавомъ
зѣло кесело, да не одолятѣ камѣтжги и печалн вѣсѣчскыж.

(Изъ ловния уставъ на старитѣ българи).

Празнувайки тази година хилядогодишнината отъ времето на Симеона, нека, като ловци, отдадемъ заслужена почитъ и на онѣзи български венценосци отъ първото българско царство, имената и образитѣ на които виждаме увѣковѣчени въ каменнитѣ скрижали на Кюлевченскитѣ скали. Ето тамъ, издълбанъ въ канаритѣ, и преодолѣлъ буритѣ на единадесетъ вѣка, изпѣква предъ насъ величествения паметникъ на конника ловецъ — Царь Крумъ.

Еенъ отъ този паметникъ, казва професоръ Фехеръ, не е увѣковѣчавалъ паметъта на никой европейски царь. Ето наблизомо около Мадара и Плиска разкопанитѣ постройки отъ дворци и други вещественни останки, които ни откриватъ и възкресяватъ единъ буренъ животъ, когато българското племе, подъ сѣнката

на Крумовия мечъ се борѣше да стѣпи здраво на Балканитѣ и да си извоюва мѣсто подъ слънцето.

„Като гледаме всичко това, казва професоръ Г. Кацаровъ, и се мжчимъ да проникнемъ въ глѣбинитѣ на миналото, въ въображението ни изпѣкватъ храбритѣ конници, боляри и войници на Крума и Омортага, които разнасяли въ далечни краища славата на българското орѣжие.

Тая земя, която днесъ се пори отъ ралото на нашия прилеженъ земледѣлецъ, е оросена съ кръвта на безброй герои, които сж пожертвували живота си, защитавайки своитѣ огнища, своята независимостъ и свобода. И ние тукъ можемъ да повторимъ думитѣ, които славниятъ римски поетъ Вергилий казва за Италия: „Тия равнини сж напоени съ

кръвта на нашите легиони; ще дойде ден, когато земледелците, разравяйки земята със своя плуг, ще намират разядени от ръжда копия, ще изравят празни шлемове и ще се очудват на гигантските кости на нашите предци в гробовете.

Всички тия остатъци от културата на нашия народ и на народите, които са обитавали по-рано нашата земя, трябва да бждат за нас нещо родно и мило, което ние трябва да тачим като светиня и да пазим като зеницата на окото си, защото тия остатъци са неизблени връзки, които ни свързват с нашето историческо минало. Няма нищо по-скъпо за отделния индивид от онова жгълче на земята, гдето той е прекарал своето детинство; къщата му бива разрушена от земетръс или наводнение, той пак ще я построи на същото място, макар и да знае, че може да я постигне нова подобна катастрофа. Да се изтръгне човек от това място, да се скъсат насилствено всички нишки, които го свързват с миналото, това е престъпление против природата. Нацията е, както отделния индивид, резултат на дълго минало от усилия, жертви и преданост; култът на прадедите е най-естественният от всички други култове; прадедите са ни направили това, което сме днес. Да се откъсне един народ от историческата си традиция, да забрави своето минало, това значи да подрине най-здравата основа, която крепи националното му самосъзнание.“*)

*) Мадара и Плиска, тяхното значение за бълг. история. Реч произнесена предъ народния

И като всичко това е така, не тежи ли големия грех на нас — сдружените български ловци, гдето и до днес не сме свързали своето име и своя живот с историческите традиции на това наше славно минало? Десетки хиляди народ се стича на 15. май — деня на св. Царь Борис — при с. Мадара да чествува паметта на великия Конник — ловец царь Крум, а само ловците стоят неприятели към това празненство. Българската история ни поднася тъй красиво и тъй покровителствено един великопепен и щастлив случай, за да се приобщим с великия ловец царь Крум и въобще с ловното дѣло и ловните традиции на старите българи и ние упорито избѣгваме да сторим това.

„Може ли да се намѣри за българското ловно сдружение по-добър покровител от царь Крум, най-прославеният въ военното изкуство и без съмнения *най великият ловец* на времето си.“*)

И както не един път сме писали и предлагали, издигаме и сега глас, що *царь Крум да бжде провъзгласен за покровител на българските ловци.*

Нека ловната ни управа се проникне най-сетне от дълбокия и символичен смисъл на тази идея и я осъществи. Това не е едно наше суетно желание, а един дълг на ловната организация, който ѝ се налага от историческото минало на нашето племе. Дано сега поне бждем чути.

съборъ въ Мадара на 15. май 1927 г. отъ професоръ д-ръ Гаврилъ И. Кацаровъ.

*) К. Шкорпилъ, Ловна Просвета бр. 3 год. I

Старобългарски златен съдъ с ловна сцена. Изъ прабългарското златно съкровище, намирано въ Нови Св. Никола — въ маджар-



ско, когато българите са владѣли тамъ. Това твърде ценно златно съкровище сега се съхранява въ Виенския музей.



ЗУБЪРЪ.

Това е единъ отъ последнитъ представители на най-едрия дивечъ, по който сж правили нѣкога ловъ и нашитъ прадѣди — старитъ българи. Зубърътъ е обитавалъ и дебритъ около Мадара и Плиска, както свидетелствуватъ намѣренитъ отъ г. Рафаилъ

Поповъ при разкопкитъ, кости отъ това изчез. време на последната война тѣ бѣха почти налo вече у насъ животно. До преди войнитъ изтрѣбени. Два препарирани екземпляри отъ зубри въ Европа имаше само въ Бѣловѣжки-тѣ лесо̀ве (Руска Полша), гдѣто тѣ, подъ строгъ надзоръ, необезпокоявани отъ никого Царя. И само тѣ остава да ни напомнятъ, че се развѣждаха подъ личното покровителство и въ България е имало нѣкога зубри, които сж били любимъ ловъ на Крума и Омортага.

Ив. Сокачевъ.

Цели и срѣдства на Българския комитетъ за защита на природата.

Най-сетне ние имаме „Комитетъ за защита на природата“. Този комитетъ има задъ себе си подкрепата на нѣколко голѣми наши организации и дружества, за които природата е условие на съществуване и дейность.

Комитета за защита на българската природа, както това сме казвали при много случаи, не е само едно подражание на онова, що се върши въ всички почти културни страни, а е неизбежна необходимостъ за спасяване на българската природа.

Отъ петдесетъ години насамъ тази природа е подложена на непрестанно и жестоко изтрѣбване по отношение главнитѣ представители на природното царство: гори, дивечъ и риба.

Въ областъта на горското ни дѣло царува неизбродимъ развратъ, неограничено разхищение. Всѣки новъ день носи неизцѣрими рани по снагата на нашитѣ планини. Стотината български лесовѣди се гърчатъ въ своето безсилие да отразятъ враговетѣ на горитѣ — тѣ идатъ, обаче, съ по-ново настървение къмъ тѣхъ. Тѣ сж безкрайно много, като почнете отъ сградата на Народното Събрание и свършите съ последната балканска колибка — дето, между впрочемъ, е най-невинния опустошителъ, защото, ако върши своето гибелно за горитѣ дѣло, върши го отъ некултурность и почти всѣкога поощренъ отъ „интелигентни“, „мѣродавни“, „партизани“ и пр. Убиватъ се лесничей, биятъ се горски стражари и лесничей, изгонватъ се, когато съвестно изпълняватъ своя дългъ къмъ горска България, а горска България, като хилаво, рахитично сираче отправя последнитѣ си предсмъртни стонове.

Невѣмъ последното годишно събрание на дружеството на българскитѣ лесовѣди даде единъ отчаянъ изразъ на това страшно положение.

Макаръ и не въ тѣй черни краски, но не по-добре сж нашитѣ ловно и риболовно стопанства. Дори начинания, проблѣски отъ воля и разумъ за преустановяване на изтрѣбването се виждатъ, но една здрава и даже проучена и осмислена насока още нѣмаме. Както нашето горско, така и интимно свързанитѣ съ него ловно и рибно стопанства, се нуж-

даятъ отъ една нова дейность, която да обеме преди всичко превъзпитаването на народа и, както споменахме въ миналия брой, като се има за първи обектъ подрастващото младо поколение.

Ето голѣмата задача на Комитета за защита на българската природа — да образува една здрава обществена сила, която да обедини усилията, да анализира и продължи борбата, водена поотдѣлно за спасяване на българската природа, като се започне отъ най-важнитѣ обекти: горитѣ, дивеча, птицитѣ и рибата; да стане съвестъ и гласъ, които да се тачатъ и чуватъ отъ най-голѣмитѣ и най-малкитѣ за нуждитѣ и болкитѣ на българската природа. Комитета за защита на българската природа трѣбва да изостави сухитѣ, бюрократичнитѣ и канцеларскитѣ начини на дейность. Той трѣбва да бжде живъ, безкрайно деятеленъ, подвиженъ и творчески, за да може поне отчасти да се справи съ напластенитѣ беди. Той трѣбва при това да бжде смѣлъ, да клейми злото и порока дето и да сж тѣ и върху него трѣбва да се облѣгнатъ всички останали организации, — а за това е потребно той да има безспорния авторитетъ на единъ съставъ отъ хора, които могатъ да се нагърбятъ съ тѣзи тежки и неблагоприятни на първо време задачи. Той трѣбва да намѣри и своитѣ апостоли, пълни съ голѣма преданность и жаръ къмъ това дѣло.

Срѣдствата? Едни отъ тѣхъ ни сочи обширната вече и неспирна дейность на подобнитѣ комитети въ културнитѣ страни, които бързо трѣбва да се проучатъ и приложатъ у насъ: това сж брошурки, албумчета, картички, позиви и др. подобни, които да се прѣскатъ между българския народъ, а особено между учещата се младежъ.

Проповѣдъта, — изразена въ сказки изъ всички български селища, понѣкога, дѣто условията позволяватъ, придружени съ проекционни картини, — сжщо трѣбва да се използва като едно важно и добро срѣдство.

Защитата на природата се нуждае и отъ единъ новъ, специаленъ законъ, може би ще бжде умѣстно една специална глава къмъ готвещия се новъ законъ за залесяванията, дето да се опредѣлятъ на-

ционалнитѣ природни паметници, охраната на рѣдкитѣ и полезни природни обекти, дето ще се потърсят и намѣрятъ и сръдствата — паритѣ.

Това последно сръдство ще бжде намѣрено, когато се започне работа. Работи ли се — пари ще има. Задъ комитетата за защита на природата стоятъ толкова мощни организации, които ще дадатъ

своитѣ сръдства и подкрепа — стига да се започне дейность.

Тая дейность се очаква нетърпеливо отъ всички почитатели на българската природа и нѣма време да се отлага тя. Колкото по-скоро, толкова по-добре.

Да чуемъ разнесень по всички кѣтчета на българската земя зова:

„Пази природата!“



Карлъ Шкорпилъ.

Оржжието и ловътъ на старитѣ българи споредъ разкопкитѣ до с. Абоба.

Разкопкитѣ въ старата столица Плиска до с. Абоба (Новопазарско), предпиеети отъ руския археологический институтъ въ Цариградъ, подъ моето и на директора Т. Успенски, ръководство, презъ 1899 и 1900 години, откриха предмети и рисунки, които хвърлятъ свѣтлина и върху оржжието и върху начина на лова на старитѣ българи.¹⁾

I. Оржжие

За оржжието въ старата столица Плиска можемъ да сѣдимъ отъ самитѣ оржжия намѣрени при разкопкитѣ и отъ рисунки на такива надраскани върху строителнитѣ материали.

1. Намѣренитѣ оржжия сѣ каменни и желѣзни.

Отъ каменнитѣ оржжия сѣ намѣрени:

а) половината на камененъ чукъ, който по типа си принадлежи къмъ предисторично време, но не е изключено той да принадлежи и на старитѣ българи. Такива каменни оржжия сѣ били намѣрени въ Бавария въ гробници отъ VIII и IX вѣкъ сл. Хр., а сѣщо и въ Ливония въ

славянски гробове отъ XI—XIII вѣкъ сл. Хр. Материала на чука е амфиболитъ, какъвто се намира и въ планинитѣ около Бабадагъ, въ северна Добруджа, които сѣ влизали въ границитѣ на първата българска държава на Балканския полуостровъ до 678 год. сл. Хр.

б) Въ развалинитѣ сѣ намѣрени и каменни бойни топки съ разни диаметри, отъ материалъ, който се сръща пакъ въ Бабадагско и които сѣ служили за хвърляне съ прашки; за сѣщата цель сѣ служили и вкаменелости на морски таралежи (отъ рода *Anonchytes* sp.), които сѣ намѣрени въ значително количество въ развалинитѣ и каквито се намиратъ въ пластоветѣ на планинитѣ къмъ Черно море.

Желѣзно оржжие

Желѣзни оржжия сѣ намѣрени при разкопкитѣ поотдѣлно, и освенъ това въ североизточната кула, до северната порта на вътрешната крепость на столицата е намѣренъ цѣль складъ отъ разни оржжия, спечени въ една разядена отъ ръжда маса, отъ която сѣ извадени само нѣколко предмети, излѣзли вече отъ употребление и то стрели, копия, мечове, сабли, топузи, и коси.

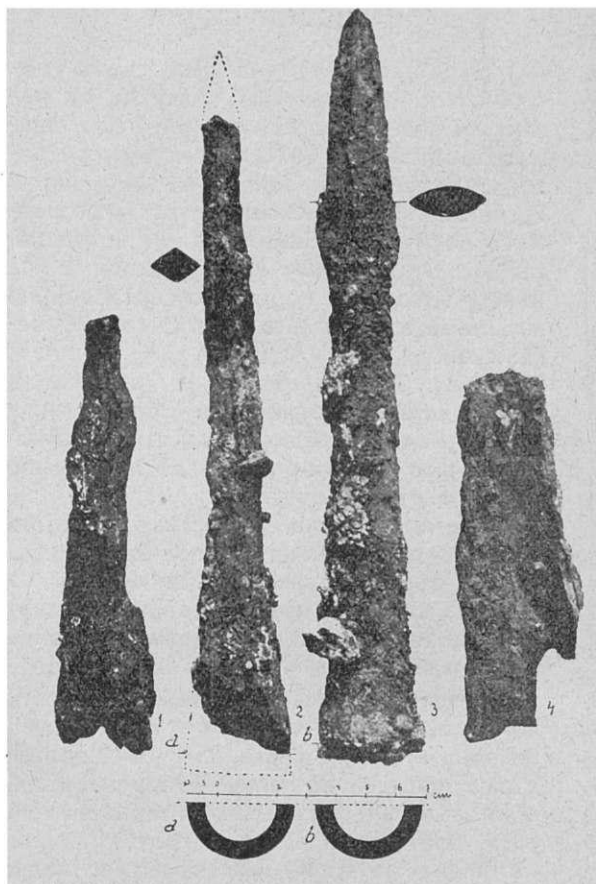
а) Стрѣли. Отъ стрелитѣ сѣ намѣрени само желѣзни върхове, които сѣ листообразни, ромбовидни и съ заострени на края опашки. Такива стрели сѣ намѣрени и въ Преславъ²⁾, но при тѣхъ опашкитѣ сѣ и хуниевидни.

¹⁾ Резултатитѣ отъ разкопкитѣ, публикувани въ X-я томъ на „Извѣстия Рускаго Археологическаго Института въ Константинополъ“ подъ заглавие „Материялъ для болгарскихъ древностей Абоба — Плиска“ сѣ 23 глави, отъ които 16 и цѣлиятъ албумъ отъ 118 таблици сѣ работени отъ К. В. Шкорпилъ; между тѣхъ и гл. IX „Рисунка на камняхъ и кирпичахъ и скульптурные фрагменты съ таблицы LIV и LV и гл. XIII. „Оружие съ таблица LXIII, които сѣ използвани въ настоящата статия.

²⁾ Извѣстия на Българското Археологическо Дружество IV стр. 119 обр. 84.

Опашката е направо свързана с острието (фиг. 2) или между двете части има цилиндрическо колѐнце.

Дължина на стрелитъ съ колѐнцето е 4—6 с. м., ширина 2—3 с. м. и дължина на опашката около 4 с. м. Опашките сж



Фиг. 1.

бивали забивани въ дървената част на стрелата.

Въ разкопкитъ е намѣренъ желѣзенъ връхъ и на една трирѣба стрела.

б) Копие. Отъ копия сж намѣрени желѣзни върхове (cuspris) и желѣзни наконечници (oriculum), съ които копието се забивало въ земята; отъ дървената частъ на копията (pastile) сж намѣрени само остатъци въ кукитъ опашки на върховетъ и въ наконечниците.

Острия на върховетъ се срѣщатъ два вида: листообразни, издути и разширени по срѣдата, на края заострени и и наточени отъ дветъ страни; дължината на острието е около 10 с. м. (фиг. 1). Опашките съ дължина около 16 с. м. сж въ разрѣза крѣгли, отвѣтре кук и незначително се разширяватъ надолу; къмъ дървцето сж били прикрепени съ

помощта на желѣзни халки. Намѣрена е и опашка, на която долния край е заостренъ и завитъ навѣтре; завититъ краища сж били забити въ дървцето.

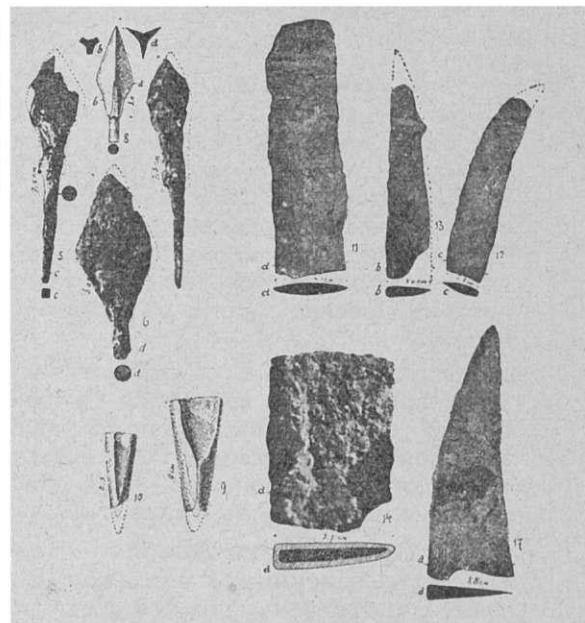
Втория видъ на острието е четирирѣбо, въ разрѣза ромбоично и по цѣлата си дължина съ почти еднаква ширина и само на края си пирамидално заострено; дължина на острието около 18 с. м. Опашката отъ сжщата форма както при първитъ, съ дължина около 10 с. м. Копията отъ втория видъ сж служили за хвърляне (както римското pilum).

Наконечниците на копието иматъ коническа форма и отъ вѣтре сж кук; отъ тѣхъ сж намѣрени две величини и то на дължина около 10 с. м. и около 7 с. м. за два вида копия.

в) Мечове и сабли. Отъ тѣхъ сж намѣрени само парчета: частъ отъ единъ правъ мечъ, точенъ отъ дветъ страни, еднакво широкъ по цѣлата си дължина (4.1 с. м.)

Край на една сабля, точена само отъ една страна, заостренъ

Частъ отъ желѣзна ножница 3, 7 с. м. широка, за сабля, точена само отъ една страна.



Фиг. 2.

г) Боева коса. Намѣренъ е само край на такава коса, съ най-голѣма ширина 5.8 см.; изпъкналата ѝ страна е тѣпа, а другата е точена.

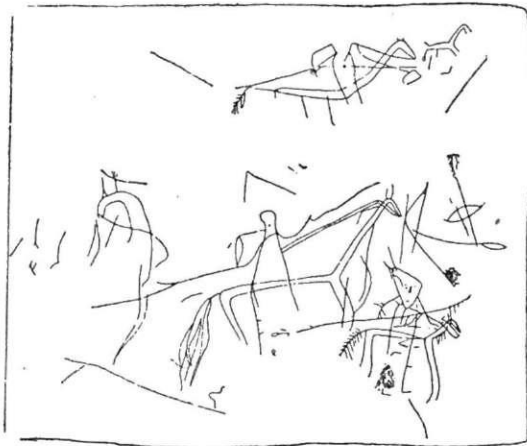
Частъ на подобна коса е намѣрена подъ единъ камъкъ, принадлежащъ къмъ

неправилнитѣ девташлари — голѣми каменни блокове, — които сж служили за надгробни камъни на българитѣ.

Боеви коси срѣщаме, като варварско оржие още въ старитѣ времена;

Въ Абобскитѣ развалини сж намѣрени и сѣрпове, които сж служили за жертвоприношение и за жетва.

д) **Боздуганъ (топузъ).** Въ склада на северната порта е намѣрана само една глава на желѣзенъ боздуганъ. Боздуганътъ се състои отъ призма



Фиг. 3.

5.3 с. м. висока, съ квадратна основа съ страна 3.5 с. м., съ кръгла дупка по срѣдата ѝ, за дървена дръжка. Върху всѣка стена на призмата има по единъ пирамидообразенъ жбъ, съ заоблени рѣбове и върхъ. Боздуганъ отъ сжщата форма е намѣренъ и въ развалинитѣ на Преславъ (сега въ Преславския музей).

Боздуганътъ се е смѣталъ въ старитѣ времена за варварско оржие и отново се явява въ срѣднитѣ вѣкове. Намѣренъ е боздуганъ и въ балканскитѣ прегради до с. Лопушна (Провадийско); той се съхранява въ Варненския музей.

2) **Оржия отъ Абоба — Плиска споредъ рисунки** сж рѣдки. Върху лицевата страна на една тухла съ прости линии сж надраскани три боеви коси и единъ щитъ.¹⁾

Върху единъ камъкъ, намѣренъ до входа на главната църква, 0.66 м. дълъгъ и 0.38 м. високъ, се намира български надписъ „Деланъ-банъ“ въ една рамка и

¹⁾ Албомъ на съчинението Абоба-Плиска, таб. LIV фиг. 8.

отъ лѣво надписа сж изобразени три сѣкири, отъ два вида, и между тѣхъ кръстъ. Деланъ-банъ е историческа личностъ на българската история отъ XI вѣкъ сл. Хр. (1040 г.)

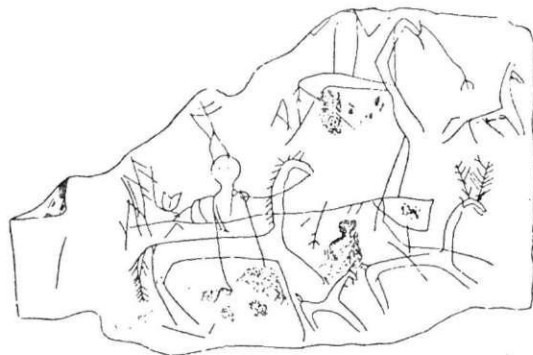
II. Ловни сцени

Върху стенитъ на Абобскитѣ постройки и върху камъни и тухли сж намѣрени разни надраскани рисунки. Най-интереснитѣ отъ тѣхъ сж рисункитѣ, които представляватъ ловни сцени и които се намиратъ надраскани съ остъръ предметъ върху вътрешнитѣ стени на петожълната крепостна кула, находяща се между източната порта и североизточния жгълъ на вътрешната крепостъ въ Абоба-Плиска.

Фиг. 3. Образътъ е надрасканъ върху единъ камъкъ въ стената и е очуканъ вече отъ всичкитѣ страни. Върху камъка сж изобразени две ловни сцени, една върху друга.

Горната сцена представлява единъ конникъ съ очукана глава, който преследва сѣрна, върху която хвърля съ дѣсната си рѣка примка (арканъ, lasso), на края на която има оржие въ видъ на тризбеста вила.

Долната сцена представлява конникъ, който съ лѣвата си рѣка стѣга юздата на коня и съ дѣсната си рѣка хвърля дълга примка, на края затворена върху единъ рогачъ съ голѣми разклонени рога, който тича предъ него. До преднитѣ крака на коня има друго по-малко



Фиг. 4.

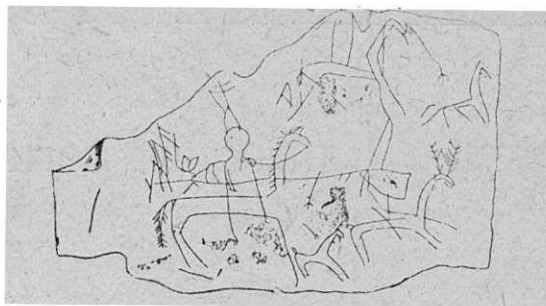
животно, вѣроятно кучето на ловеца. Конникътъ върху главата си има висока, отгоре заострена шапка, украсена съ две пера стърчещи нагоре.

Съ подобна покривка на глава безъ пера е изобразенъ Крумовъ войникъ,

върху единъ ржкописъ отъ X—XI вѣкъ.¹⁾

Коньтъ изобразенъ съ нащръкнали уши, грива и разклонена опашка. Задъ конника сж надраскани разни линии, които вѣроятно представляватъ гора.

Фиг. 4. Образътъ надрасканъ върху съседния камъкъ въ стената на ку-



Фиг. 5.

лата 0.6 м. дългъ и 0.45 м. високъ. Върху камъка пакъ има две сцени, една върху друга.

Въ горната сцена е изобразенъ конникъ, тичащъ на дѣсно, съ изтрита глава. Въ лѣвата си ржка държи юздата на коня и къмъ сжщата ржка е привързанъ края на примката, хвърлена напредъ и на края си затворена; въ дѣсната си ржка държи дълго копие въ хоризонтално положение. Предъ конника отгоре тича малко животно, вѣроятно кучето на конника.

Въ долната сцена сж изобразени три конника наредъ, отъ които задния е почти напълно изтритъ. Предниятъ конникъ въ скокъ на дѣсно върху малкъ конъ съ грива и опашка; конникътъ гледа напредъ съ остра накривена шапка, украсена съ две пера; съ лѣвата си ржка държи юздата на коня, а въ дѣсната си ржка дълго копие, назжбено отъ дветѣ страни.

Срѣдниятъ конникъ — вѣроятно главното лице въ групата — е съ изтрита глава, седи върху конъ, тичащъ на дѣсно; коньтъ съ нащръкнали уши и рунтава дълга опашка. Конникътъ въ лѣвата си ржка държи юздата, а въ дѣсната си ржка примка. Надрасканитѣ линии наоколо представляватъ гора.

3. Върху съседния камъкъ на предидущия въ стената, сж изобразени пакъ две сцени, (фиг. 5). Горната сцена представлява кобили, които пасатъ заедно

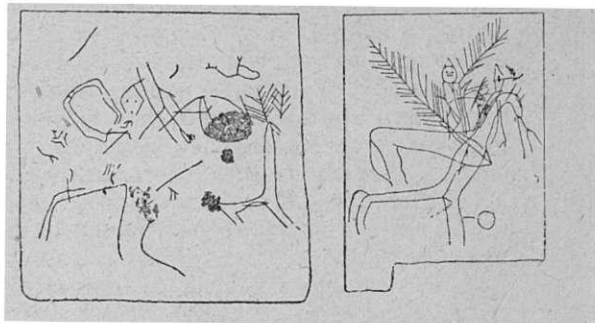
съ малки кончета и до тѣхъ на дѣсно единъ човѣкъ, който ги пази.

Въ долната сцена единъ конникъ на дѣсно, безъ покривка на главата, съ дълго копие въ хоризонтално положение въ дѣсната му ржка.

4. Въ сжщата кула се намира камъкъ, върху който е надраскана ловна сцена, значително изтрита (фиг. 6). Личи главата на конника, обърната напредъ, върху главата му остра шапка съ едно перо; дѣсната ржка на конника вдигната нагоре, хвърля кратко копие, както това виждаме върху ловджийскитѣ сцени на тракийскитѣ конници. Предъ конника се вижда рогачъ, съ голѣми разклонени рога.

5. Върху другъ камъкъ е надрасканъ само конникъ, водещъ другъ конъ (фиг. 7); въ дѣсната ржка на конника натегнатъ лжкъ съ стрела. Главата на конника съ трижгълна шапка е обърната напредъ и отъ дветѣ страни надраскани по единъ голѣмъ разклоненъ клонъ.

Характерътъ на всички тия рисунки е единъ и сжщи и тѣ сж надраскани отъ единъ и сжщъ майсторъ и то или отъ войницитѣ, които сж пазили кулата, или отъ нѣкой рицаръ, който е билъ затворенъ въ тая кула. Въ кулата е намѣренъ и единъ славянски надрасканъ надписъ, вѣроятно написанъ отъ сжщия майсторъ,

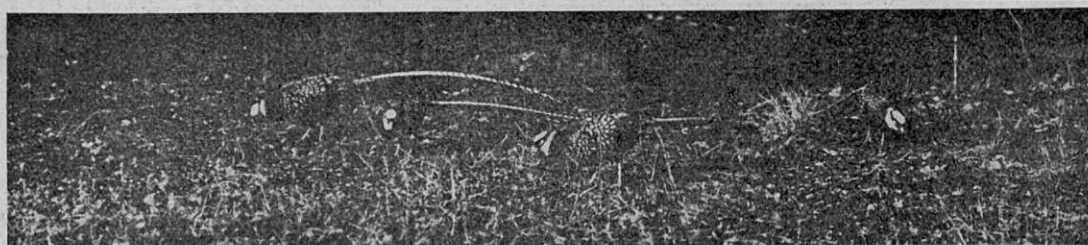


Фиг. 6 и 7.

отъ което би могло да се заключи, че рисуващътъ е билъ грамотенъ и отъ славянски произходъ.

Описанитѣ рисунки хвърлятъ малко свѣтлина върху живота на старитѣ българи; отъ тѣхъ се вижда, че българитѣ обичали коне, вѣроятно жребци, съ богата грива и рунтава опашка и съ това рисункитѣ напомнятъ жребца на Мадарския релефъ. Отъ ловнитѣ сцени и други рисунки е ясно, че българския народъ е билъ коненъ народъ, който се е занимавалъ съ война и ловъ.

¹⁾ Баласчевъ. Бележки върху веществената култура на старобългарското ханство и основанието му въ Европа — София 1901.



Д-ръ Ив. Бурешъ.

Директоръ на Царскитѣ научни институти.

Гигантското водно растение Виктория регия въ парка на двореца Врана при София.

Единадесет километра на изтокъ отъ града София, въ лѣво на шосето отъ София за Пловдивъ, се растия царското имение Врана. Макаръ че то често се именува, въ нашата ежедневна преса като „Чифликъ Врана“, то въ същностъ не е единъ чифликъ създаденъ за да дава приходи на царския дворъ, а е единъ обзаведенъ ботанически паркъ, въ който се криятъ ботанически и зоологически ценности, каквито рѣдко могатъ да се видятъ даже и въ най-културни и богати страни на западна Европа.

Една частъ отъ парка представлява и ловенъ развждникъ — фазанерия, въ който се развждатъ на свобода фазани служещи за ловъ на членоветѣ отъ царското семейство и неговитѣ гости. Неописуемо красива е картината, на която често се натъква посетителтъ на парка — именно да види какъ златни и сребърни фазани се провиратъ съ дългитѣ си лъщиви опашки изъ тъмнозеленитѣ гжсталаци на парка. Фазанитѣ сж се развждали тука въ изобилие и тѣ изхвъркватъ даже извънъ имението Врана, изъ околнитѣ ниви и джбрави; и ако тѣ тука се щадятъ отъ ловцитѣ поне за нѣколко години, тия фазани ще могатъ да сж развждатъ и извънъ имението особено изъ гжсталацитѣ на Лозенъ планина.

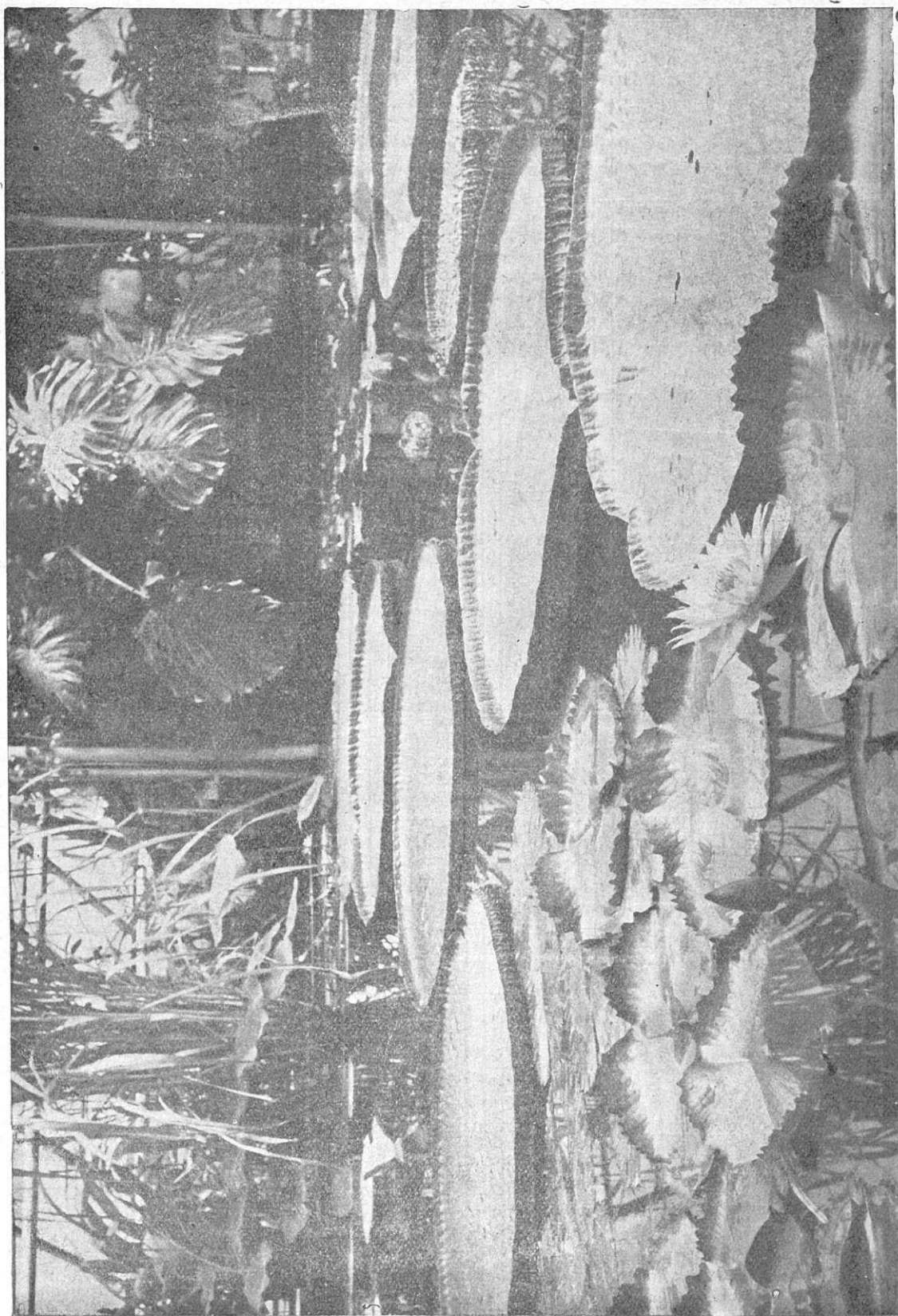
Въ имението Врана се държатъ за сега и двата грамадни слона, които презъ 1910 год. Негово Величество Царъ Фердинандъ бѣ закупилъ за Зоологическата градина въ София. Слоноветѣ се употребяватъ тука за тежка полска работа, напр. за преораване на цѣлина съ тежъкъ плугъ, за изкореняване на стари изсъхнали дървета, за пренасяне на голѣми камъни за алпинеумитѣ и пр. Въ скоро време тия добре отгледани гигантски животни ще бждатъ пренесени въ Зоологическата градина въ София за да могатъ

тия гиганти на животното царство да бждатъ виждани и наблюдавани отъ всѣкиго.

Паркътъ крие въ себе си стотици различни видове дървета, донесени тука отъ всички краища на земното кълбо. Числото само на различнитѣ видове иглолистни дървета е около 70, а върху специално създадени каменни планини — алпинеуми сж насадени стотици видове високопланински растения, събирани главно отъ Негово Величество Царътъ и неговитѣ ботаници. Върху тия изкуствени планини е представена високопланинската растителност на Рила, Пиринъ и Балкана.

Въ специални оранжерии пкъ се отглеждатъ и сж запазени отъ студове множество рѣдки и чудновати тропически растения, за които сж създадени тука специални условия, та да могатъ добре да вирѣятъ и тука, макаръ и далечъ отъ своето топло отечество. Най-силно впечатление прави осможгълната, построена отъ желѣзобетонъ, оранжерия, въ която има 14 метра голѣмъ кръгълъ басейнъ пълненъ съ топла вода, по повърхността на която се люлѣятъ грамаднитѣ листа на чудноватото тропическо растение Виктория Регия. Това растение прилича на нашата водна роза, обаче неговитѣ кръгли по рбвоветѣ, подвити на горе, листа сж съ гигантски размѣри до 2 метра въ диаметъръ, а неговитѣ снѣжно бѣли цвѣтове сж голѣми колкото детска глава.

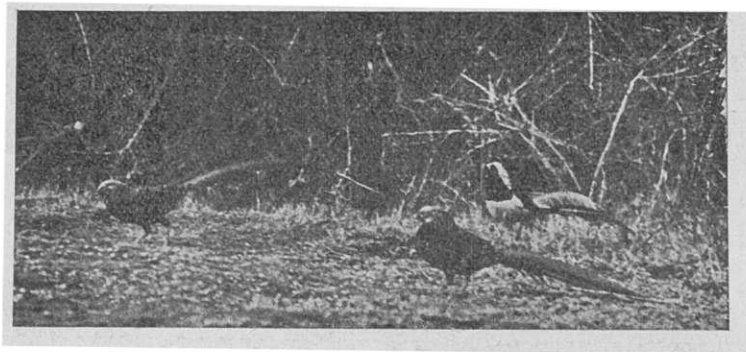
Растението се сажда всѣка втора или трета година наново, защото прѣстѣта, която се намира на дъното на басейна не може да храни по-дълго време едно такова грамадно растение. Най-късно всѣка трета година добре наторената прѣстѣ се смѣнява и въ нея се посажда по едно семе отъ растителния гигантъ. Въ две години растението произвежда около 80



листа, обаче въ бассейна могат да се съберат само 10 до 12 такива, затова по-старитѣ трѣбва да се отрѣзватъ за да дадатъ мѣсто на по-нови. Числото на цвѣтоветѣ, които растението произвежда презъ това време е около 50. Температурата на водата въ бассейна е градуса целзиеви, а температурата на въздуха е. Посетителътъ едва диша отъ горещина и влага подъ сводестата купола на тропическата оранжерия, обаче неговия погледъ е очарованъ отъ необикновената и разкошна гледка, що представлява топлиятъ бассейнъ и растителността въ него. Горещия и влаженъ тропически климатъ, буйната растителностъ около бассейна, лиановиднитѣ аристолохии съ голѣми до 40 см. торбовидни цвѣтове, грамаднитѣ, плуващи листа на Виктория Регия за-

насятъ неволно човѣка въ тропицитѣ, край брѣговетѣ на рѣка Амазонка и нему не се иска да вѣрва, че всичко това което вижда се намира тука у насъ, въ планинска България.

Негово Величество Царь Борисъ III презъ малкото свободно отъ държавническа работа време, намира тука изъ парка Врана удоволствие и растуха, като лично ръководи отглеждането на всички тия ботанически ценности, на които не веднажъ сж се очудвали видни чуждестранни ботаници и пжтешественици, посетили нашата страна. Само обширнитѣ ботанически познания на Нашия Царь и на неговия баща Царь Фердинандъ сж могли да създадатъ тука тия чудеса, които сж гордостъ за България и за нейния любимъ Царь.



Т. Драгановъ

Нѣкога

Въвъ тая земя, подъ която прадѣдитѣ спятъ
сънь кроткъ и всѣка обходена стѣпка ти шепне,
за тѣхния ловъ, днесъ ти виждашъ пустошь въ кръстопжтъ
и споменъ за гойнитѣ сури елени ти тегне.

Тукъ млади боляри, цвѣтещи съ недѣлния день,
излизали утромъ съ соколи и хрътки скокливи. —
Тржби сж кѣнтѣли въ гонитба. До росния клень
издѣхвалъ е звѣра прободень отъ пики звѣнливи.

Когато горещата пладня надъ тѣхъ се извий. —
тѣхъ рогътъ звѣнливи край изворъ обилень извиквалъ,
и сбрани отъ гжсти джбрави, предъ тѣхъ се разкрий
обилна трапеза и радостъ въ отмора политва.

Въ привечерь тѣ тръгвали бавно къмъ родния кжтъ —
доволни и весели, гордо следъ яки носачи,
и сови плачливи и вълци по тѣсния пжтъ
сподиряли съ викове ядни вредъ тѣхнитѣ крачки.

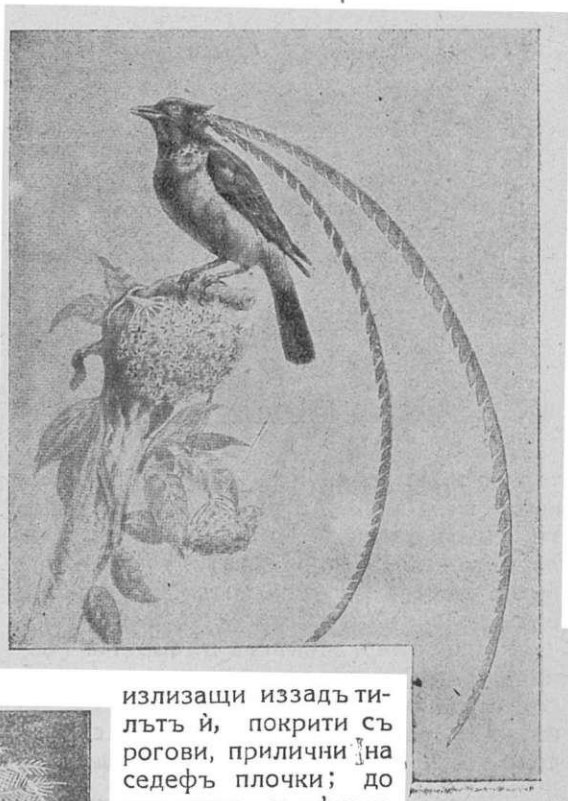
Въвъ селище мирно, доволство кждето цвѣти,
носачи стоварвали скжпитѣ ловни трофеи.
Жени и деца ги посрѣщали. Вредъ е лѣхтилъ
живота съсъ радостъ нескрита и въ подвигъ е зрѣялъ.

А. П.

Най-красивитѣ птици на стария свѣтъ.

Обикновено, когато нѣкой посетител на природонаученъ музей обикаля шкафоветѣ съ птици, водачътъ се спира предъ шкафа съ *райскитѣ птици*, които съчетавають въ себе си красота и нѣжностъ и чудноватостъ въ строежа на отдѣлни пера.

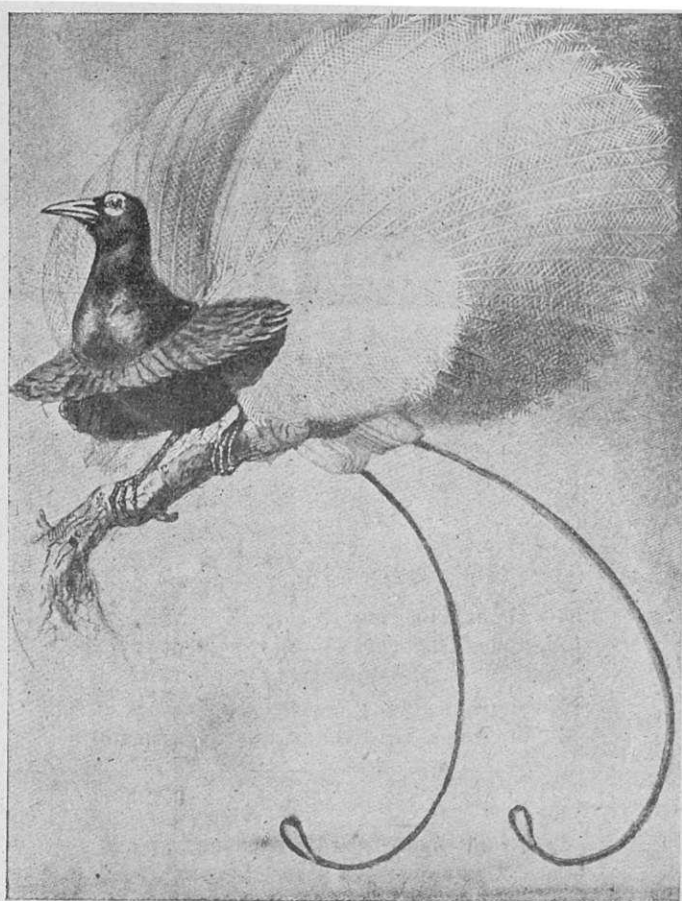
Природата е била щедра къмъ тѣхъ. Тя е обагрила нѣжнитѣ, често прозрачни като мрежа пера съ най-ярки цвѣтове. Металния блѣсъкъ се мѣни като цвѣтоветѣ на джгата, отъ тъмносинъ до блѣстящъ златожълтъ, въ връзка съ свѣтлината. Окото на зрителя открива все нови и нови цвѣтове; то бѣгло поглежда ту тукъ, ту тамъ, защото всѣки новъ моментъ носи нови изненади. Тукъ птица, съ малки, прилични на люспи перца съ блѣсъка на злато, събрани въ форма на щитъ, заобикалятъ главата, покрита на мѣста съ тѣй ситни перца, че човѣкъ мисли какво тя е гола, че черепътъ се вижда. Тамъ друга съ две дълги пера,

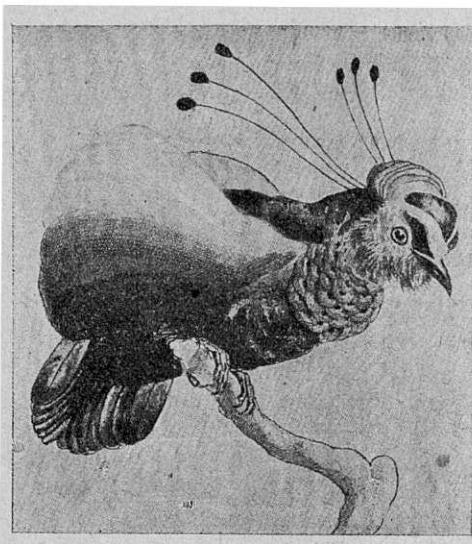


излизащи иззадъ тилътъ ѝ, покрити съ рогови, прилични на седефъ плочки; до нея трета, съ нѣжни, като пухъ пера на опашката и пр. и пр. Окото се изморява отъ тая пѣстрота. Фантазията ни работи, ние си представяме тѣзи вълшебни оперени птици, на свобода, въ девственитѣ гори на стария свѣтъ, да прехвъркватъ отъ клонъ на клонъ и оглашатъ природата съ своитѣ пѣсни.

Тия птици сж деца на Нова Гвинея. По родство сж близки съ нашата гарга, съ която иматъ много общи белези, освенъ красотата си. Изглежда, че Създателътъ ги е отрупалъ съ щедростта си, а за тѣхнитѣ побратими не е оставилъ нищо хубаво. Не напраздно ги считатъ за най-чудноватитѣ творения на Божеството.

Мнозина, които сж виждали райски птици само по картинитѣ и сж чували описанието на оперението имъ, смѣтатъ, че тия съчетания на бои и разновидность на перата не могатъ да сжществува въ действи-



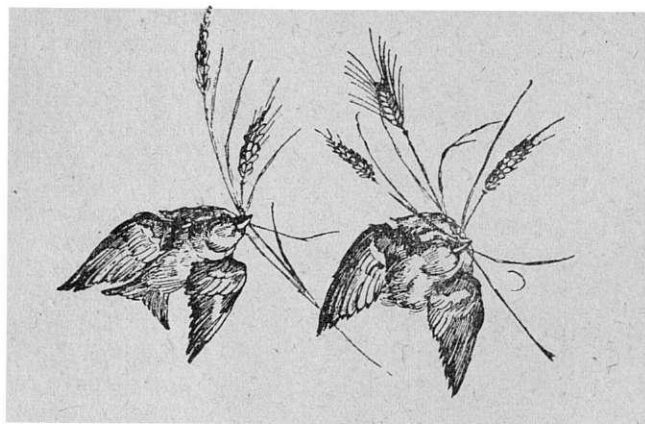


телностъ. И прави сж, защото за този който ги е виждалъ живи или въ музеитъ, тѣ сж загадка. Тоноветъ сж рѣзки, но търпими. Ни една боя не е поставена не на мѣсто, ни едно перо не стърчи, безъ да запълва общата красота.

Тѣзи птици живѣятъ въ горитъ. Тѣхнитъ малки и женски, които нѣматъ красотата на мъжкитъ, често ще срещнемъ изъ храститъ, но мъжкитъ — тѣ сж високо горе, скрили се отъ любопитното

око въ коронитъ на дървесата. За живота имъ твърде малко се знае, защото сж плашливи и не позволяватъ приближаване.

Въ природонаучния музей на Н. В. Царя, който се слави съ богата сбирка отъ наши и чужди птици, отъ които нѣкои сж много рѣдки екземпляри, има нѣколко представители отъ тия приказно красиви птици, които сж сега рѣдкостъ и гордостъ за музеитъ, които ги притежаватъ.



Алень Макъ

Синя метличина

Синя метличина цѣвти изъ нивята —
Синя ѝ премѣна като небесата.

Пжтйомъ изъ нивята девойче минава,
съ метличина синя гърди украсява.

За жито не мисли — китка въ мисълта ѝ,
Че край порти либе китка ще желае.

Следъ девойче крета дърто изъ нивята,
Тежкѣ класъ наглежда — нехай за цвѣтята!

И смѣтки си прави за рожба богата,
За пълни хамбари — не вижда цвѣтята.

О, добре, че има младостъ хвърковата
Съ птичкитъ да пѣе, да цѣвти съ цвѣтята!

* * *

Синя метличина цѣвти изъ нивята,
Синя ѝ премѣна — като небесата...



А. Петровъ.

Диви пуйки.

Ето още единъ дивечъ, напълно подхотенъ за развъждане у насъ. Въ Европа е пренесенъ отъ Америка, развъдилъ се е въ Германия, Австрия и особено Унгария, гдето не рѣдко се срѣщатъ стада отъ по 50—100 парчета.

Дивата пуйка или още наричана бронзова пуйка (*Melleagris gallopavo*) принадлежи къмъ семейството гребци (*gallines*). Оперението ѝ по гърба е кафявожълто, съ оранжеви металически блѣсъкъ, а върхната част на всѣко перо е поръбена съ черна тънка ивица. Перата подъ крилетъ и опашитъ покривни пера сж орѣховокафяви съ черни и зеленикави препаски. Гърдитъ сж кафявожълти, а коремътъ и краката кафявосиви. Голѣмитъ махови пера — бѣли съ черни пѣтна. Главата и частъ отъ шията сж голи и напѣстри сж свѣтлосини брадавички. Очитъ сж жълтосини, краката бледовиолетови. Ни шията кожата е овиснала и набръчкана, а подъ нея, на гърдитъ у старитъ мъжки, израства кичуръ четина. Женскитъ сж еднообразно оперени и посвѣтло отъ мъжкитъ. Последнитъ достигатъ на дължина до 110 см., а сж тежки отъ 7—15 кгр.

Често между домашнитъ пуйки се срѣщатъ екземпляри, които напълно приличатъ на дивитъ, които се отличаватъ отъ тѣхъ само по плашливостта си. Поради тази прилика, нѣкои недобросъвестни доставчици вмѣсто да доставятъ сжщински диви пуйки за развъждане избиратъ питомни съ оперение на дива.

Родината на дивата пуйка е източна и северна Америка — щатитъ Охио, Кенуки, Илинойсъ, Индиана, Флорида и Тексасъ. Тамъ се срѣщатъ нѣколко разновидности, отличаващи се само по опере-

нието си, но най-разпространена е бронзовата.

Тѣ живѣятъ на голѣми стада, които пасейки, постоянно сж въ движение. Денемъ почиватъ на земята, а ноще спятъ по високитъ дървета.

Въ срѣдата на февруарий почва сватбуването имъ. Тогава женскитъ се отдѣлятъ отъ мъжкитъ. При чивтосването мъжкото, за да се хареса на избраницата си, се надува, разперва криле къмъ земята, разтваря опашката си ветрилообразно и съ подскачания и звукове „пѣть-пѣть“ пристѣпва къмъ нея. Следъ чивтосването заживѣватъ въ моногамия, която по нѣкой пѣтъ бива нарушавана. Често при избора на женска ставатъ борби между мъжкитъ, които понѣкога завършватъ трагично за нѣкои отъ тѣхъ.

Къмъ срѣдата на априлъ женската избира въ храститъ подходно мѣсто за гнѣздо, което постила само съ шума и снася отъ 10—15, а често и повече яйца. Пуйката е извънредно предпазлива. Когато ще напуска гнѣздото за да търси храна, тя закрива яйцата за да ги запази отъ лисицитъ, които познаватъ вкусътъ имъ. Ако първото мътило бжде унищожено, снася втори пѣтъ и все така прилежно мъти, ако и да е лежала вече надъ първото лупило 28 дни. Излупенитъ малки следъ 14 деня сж дотолкова израстнали, че могатъ да кацватъ по дърветата за спане.

Пуйкитъ се хранятъ съ желждъ, кестени, всички видове ягоди, насѣкоми, гжсеници и др., така сжщо съ трева и всички житни храни.

Въ началото на 1880 год., за пръвъ пѣтъ сж внесени въ Европа (за развъждане диви пуйки, въ Австрия) отъ графъ

Бройнеръ. Внесени сж 6 парчета, които въ 1886 год. сж наброявали вече 4—500, а въ 1888 г. сж почнали тѣхниятъ ловъ, като ежегодно сж убивали по 150 парчета.

Отъ този опитъ на графъ Бройнеръ се вижда, че тѣ лесно се размножаватъ, но трѣбва въ периода на мътенето да се охраняватъ добре. Неговиятъ опитъ билъ последванъ и въ Унгария отъ графъ Андраши и др. и така този новъ дивечъ се е разпространилъ почти въ цѣла Европа.

Презъ зимата пуйкитѣ се съединяватъ въ голѣми стада, водени отъ старъ пуякъ. Живѣятъ въ горитѣ, като предпочитатъ голѣмитѣ комплекси промѣсена гора, а само лѣте, и то пуйкитѣ съ малкитѣ напускатъ презъ деня горитѣ и отиватъ изъ нивитѣ.

Старитѣ женски, изгубили способността да снасятъ яйца, промѣнятъ оперението, си като добиватъ такова, прилично на пуяцитѣ, отъ които се отличаватъ само по липсата на „шпори.“

Дивитѣ пуйки хвъркатъ рѣдко. Тѣ макаръ че сж тежки, се издигатъ много скоро високо въ въздуха; обикновено се спасяватъ съ бѣгъ, затова и не се отдавачаватъ отъ гжсталацитѣ.

Тамъ гдето биватъ подхранвани, тѣ се задържатъ и не странствуватъ далече. За зимна прехранка имъ се дава царевича и жито, а презъ пролѣтѣта тази храна се промѣсва съ ечемикъ, за да не тлѣстѣятъ презъ времето, когато ще носятъ яйца.

Ловъ на диви пуйки се прави съ птичари, съ вардене и хайки. Месото имъ е крѣхко и вкусно.

Споредъ Хомайеръ, който е развжждалъ диви пуйки въ разни страни, изкуственото имъ развждане се рентири защото не сж придирчиви къмъ храната, не страдатъ отъ болести и се множатъ скоро, стига лупилата имъ да се запазятъ отъ грабливи животни и браконери.

У насъ, презъ 1899 г. сж били доставени отъ царъ Фердинандъ 6 екземпляра диви пуйки отъ Тгорау — Шлезия, за развждане въ царското имение Кричимъ. За малко години тѣ сж се развжили до толкова, че е могло вече да се прави ловъ за тѣхъ. Презъ европейската война тѣ сж били избити и измрѣли. Миналия месецъ, отъ Австрия сж доставени пакъ за Кричимъ петъ екземпляра. — 3 женски и 2 мъжки, които при добритѣ условия въ Кричимъ скоро пакъ ще се размножатъ.



Стадо диви пуйки въ Кричимъ.

А. Шуманъ

Инспекторъ при Соф. зоолог. градина.

Ветерани въ царската зоологическа градина.

Презъ Царската Зоологическа градина сж преминали, разглеждайки богатствата на земната фауна, стотици хиляди български граждани. Единъ извънредно цененъ приносъ за нашата наука е тя. И когато човѣкъ се вижда въ обитателитѣ на тази градина, вѣроятно не си е задавалъ въпроса, че много отъ тѣхъ иматъ своя история, а нѣкой — сж настоящи ветерани въ нея. Мнозина мислятъ пѣкъ, че затвореното животно въ клетката, лишено отъ естественитѣ условия, храна просторъ и свобода не може да доживѣе годинитѣ на ветеранството.

Въ сжщностъ, нѣкои животни, особно ако тѣ сж уловени малки или пѣкъ родени въ клетка, понасятъ леко пленничеството си, защото организма имъ привиква съ новитѣ условия, редовното хранене ги прави спокойни и безгрижни, — а това сж условия за продължителенъ животъ — за ветеранство. Често въ Зоологическитѣ градини се срѣщатъ животни, прекарали много години въ клетка, отиваждатъ тамъ поколѣния и доживѣватъ дълбока старостъ.

Между ветеранитѣ на нашата Зооло-

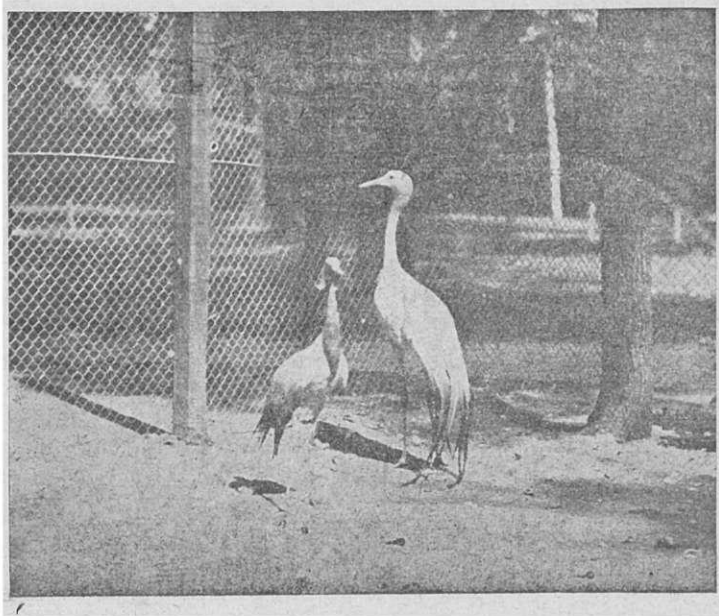


Брадатъ орелъ.

гическа градина е единъ брадатъ орелъ (*qipaetus barbatus*). Той е въ градината отъ 15 мартъ 1895 година и е уловенъ въ вълчи капанъ поставенъ въ Стара-Планина. До като го освободятъ отъ капана, кракътъ му се доста повредилъ и дълго не можалъ да си служи съ него.

Поставенъ въ клетка заедно съ други 11 негови събратя, дълго не е намиралъ гостоприемство между тѣхъ, защото като куцъ, не сж му позволявали да се храни. Тогава го отдѣлили въ самостоятеленъ кафезъ.

Макаръ и доста възрастенъ, следъ една година той така привикна съ новия си животъ, че не само не се плашеше отъ пазача си, когато последния чистеше кафеза и му носеше храна, но и позволяваше да го милватъ, безъ да се опитва

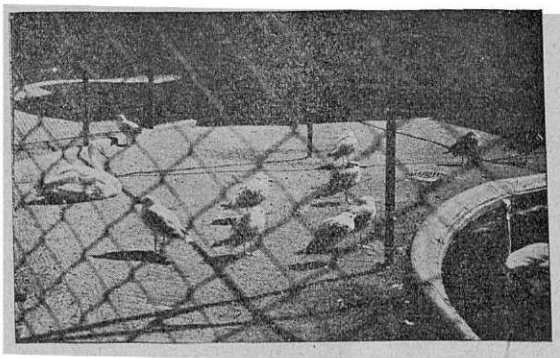


„Хаджи“,

да кълве. Той беше любимецъ въ градината и за голѣмо огорчение на всички умре на 23 декемврий 1927 година, следъ 32 и половина годишно преживѣване въ градината.

За размножението на брадатия орелъ, науката до сега много малко знаеше, затова и сведенията, които ще дамъ тука по този въпросъ, събрани отъ дългогодишното ми наблюдение надъ брадатия орелъ, ще хвърлятъ доста свѣтлина.

Както споменахъ по-горе, градината



Сребристи чайки.

притежаваше още 11 брадати орли, нѣкой отъ тѣхъ отъ Гърция, Мала-Азия, Пиринеитѣ, отъ Рила и Родопи и единъ екземпляръ отъ Кавказъ.

Въ отдѣленъ кафезъ бѣха поставени кавказкия екземпляръ и единъ български, безъ да се знае дали сж чифтъ или не. На 20 декемврий 1925 година пазача забелязалъ сешване и на 30 декемврий сутринта въ клетката имъ на земята, намѣрихме едно яйце. Още сжщия день женската, която се оказа кавказкия екземпляръ, легна да го мжти. За да не лежи яйцето на пѣсѣка, директора Курциусъ имъ устрои гнѣздо отъ слама, въ което постави яйцето. Женската, пропѣдена за да се устрои гнѣздото, легна на ново надъ него. На 3 януарий 1926 година въ гнѣздото имаше още едно яйце по-свѣтло отъ първото. Женската много прилежно мжтеше, оставяйки яйцата само до като се нахрани.

За продължителността на мжтенето, ученитѣ иматъ разни предположения, затова следъ като изминаха петъ седмици (време на мжтенето на брадатия орелъ споредъ *Науманъ*) почнахме да се съмняваме дали яйцата сж оплодени, но следъ внимателното имъ преглеждане отъ г. Курциусъ, който е специалистъ въ развъждането на птицитѣ, оказа се, че яйцата сж замжтени.

На 23 февруарий сутринта забелязахъ напукване на яйцето, а скоро следъ това се показа човкати на малкото презъ направената дупка. И тъй, установи се, че брадатия орелъ излюпва малкитѣ за 55 дни. Малкото бѣше слабо за да се освободи отъ черупката си, затова съ умѣлата помощ на г. д-ръ Клайнъ (известенъ нашъ орнитологъ), малкото бѣ освободено, като черупката се премахна внимателно съ пинцетки. На 26 февруарий се забеляза напукване на второто яйце, и на него се направи сжщата сполучлива операция, но на следния день ние го намѣрихме (по-право части отъ него) — умъртвено отъ родителитѣ си.

Всѣка година този чивтъ снасяше по две яйца и винаги второто биваше унищожавано, въпрѣки всичкитѣ ни грижи.

Малкото растеше добре, подхранвано съ агнешко месо отъ родителитѣ си и пазача. Оперението му бѣше пълно едва въ началото на Септемврий.

Освенъ този чивтъ, въ градината имаше и други, който снесе яйца, но тѣ бѣха неоплодени, отъ което заключихме че не сж чифтъ, а навѣрно две женски. Това сж единственитѣ случаи известни до сега за снасяне яйца и отглеждане малки отъ брадатия орелъ въ зоологическитѣ градини.

Другъ единъ ветеранъ въ градината ни е единъ райски жеравъ (*Grus paradisea*). Въ 1899 година бѣха пратени отъ ХанOVERъ, произходящи отъ Африка, чивтъ райски жерави, които въ последствие се оказаха не чивтъ, а два женски, защото и двата снасяха яйца. Единия отъ тѣхъ живя по-малко отъ година, а другия живѣе и сега още. Цѣли 29 години той разнообрази градината ни съ красивото си оперение и горда походка. Той е така свикналъ съ служителитѣ на градината, че при повикването „Хаджи“, — името му — идва, а когато му кажатъ „Хейде Хаджи, потанцувай малко“, той почва да се върти, подскача, плѣска съ криле и отваря човката си.

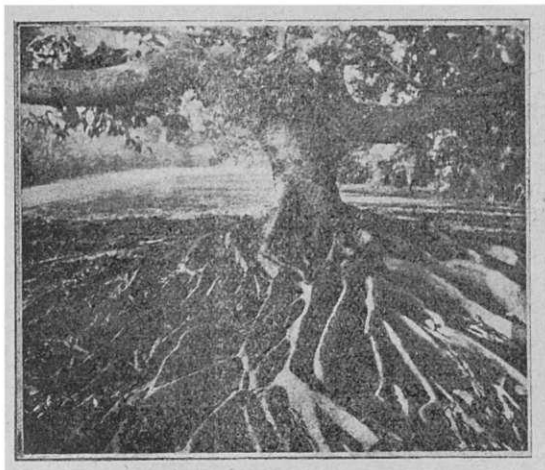
Въ кафеза на воднитѣ птици има други два ветерана, които живѣятъ цѣли 34 години въ градината. Тѣ сж сребристи чайки (*Larus argentatus*), ранени и изпратени отъ Евксиноградъ.

Всѣка година тѣ снасяха яйца и отглеждаха потомство. Отъ десетъ години не мжтатъ вече, не промѣнятъ напълно перата си и въобще забелезва се у тѣхъ застаряване, и може би скоро градината ще се раздѣли и съ тѣхъ.

Ив. Сокачевъ.

Грижи за хубоститѣ на нашата природа.

Кой вече не жадува за ясенъ слънчевъ день и не бърза да напусне суетния и угнетяващъ градъ? Въ него тъй много се изтерзава духътъ, така се напръгватъ нервитѣ, че туризъма, подъ каквато и да е форма: чистъ туризъмъ, ловъ, риболовъ, скаутизъмъ, автомобилизъмъ и пр. е една насъщна, потрѣба за градския поселникъ.



Всрѣдъ природата.

Всрѣдъ природата ние търсимъ разнообразие, хубости, пейзажи, величествени картини, самотност и пр. Колкото природата е богата съ повече разнообразие, толкова туризъма постига по добре поставената му цель. За истинската наслада всрѣдъ природата е потрѣбна на човѣка природа богата съ всичко онова разнообразие, което могъщата дѣснаца на битието е сътворила.

Но кой любителъ на природата не е забележилъ, че тъкмо въ това отношение българската природа все повече и повече губи своитѣ прелести. Да не говоримъ за нашитѣ долини и равнини, които вече добиха изгледитѣ на истински културни степи. Цвѣтнитѣ синури, дето най-хубавитѣ полски цвѣта създаватъ почти презъ половина отъ годината, приятно разнообразие за око и въ чийто храсти гнѣздятъ най-полезнитѣ птички — приятели на човѣка, днесъ сж вече съвсемъ рѣдки изъ нашитѣ поля.

Китки дървета, отъ старини пазили сѣнка на нѣкое изворче, постепенно се изсичатъ, а подъ тѣхъ изворчетата се обръщатъ на свинарски локви. Отъ не-

давното минало въ всѣко красиво кѣтченце, особено тамъ, дето бликатъ извори, дето има кладенци, благословени рѣце на „сеипчии“ ни бѣха оставили чешмички, прости, но всрѣдъ своята обстановка много приятни за човѣка — пѣтнички; „пишурки“ отъ дървета, старателно издѣлбани, събираха водитѣ отъ брѣговетѣ и даваха тия оригинални кърски и балкански чешмички, които често оставяха името си на цѣли мѣстности.

Въ която щете селска мера, землище, въ много балкански кѣтчета и до днесъ сж останали наименования на мѣстности, които овѣковѣчаватъ нѣкой гигантъ изъ областта на растителното царство или нѣкое красиво и чудато дърво. „Боровица“ е едно красиво мѣсто съ студень балкански изворъ въ моя родень балканъ, дето днесъ нѣма оная китка зелени и вѣковни борове, които безспорно сж оставили името си на това мѣстенце. Днесъ вмѣсто борове жално живуватъ оглозгани отъ козитѣ габърчета.

Въ коя мѣстностъ нѣма наименования на явора, ясена, джба, липата и пр. — лични нѣкога дървета, привличали вниманието на пѣтници и оставили името си до днесъ да живѣе, когато тѣ отлавна сж мъртъвци. Именно за такива лични, красиви, често пѣти самотни и мѣлчаливи гиганти, всрѣдъ пустѣещата и еднообразна природа е думата ми. Защото много отъ тѣхъ не сж умрѣли отъ собствена смъртъ, а най-често сж ставали жертва на това дивашко опустошителство, къмъ което ние, ужъ по-културнитѣ



внуци на по прости дѣди, имаме такава слабостъ. И ако повдигамъ този въпросъ сега, правя го, защото е време да се замислимъ за хубоститѣ на нашата природа и да преустановимъ нейното постоянно оголване, обедняване и разсипване.

Между другото да се погрижимъ и за онѣзи лични, хубави, клонести дървета, които тукъ-таме сж още оцѣлѣли и които тъй много придаватъ красота на пейзажа, мамятъ за отмора подъ своитѣ сѣнки и съ шепота на своитѣ листи — работа на столѣтенъ животъ, ни говорятъ за миналото на нашата земя.



На всѣкжде въ странство такива лични дървета сж предметъ на особна почитъ, внимание и охрана. И вѣрвамъ, че тамъ она, който би дрѣзналъ да отнеме живота или похаби хубостта на такива паметници на природата, би заслужилъ по-страшна обществена присѣда, нежели убиецътъ на човѣкъ. Изъ всички културни страни се славятъ такива живи паметници, изображението на нѣкои отъ които даваме тукъ. Едно отъ тѣхъ е памучното дърво въ гр. Насау (островитѣ Бахама), подъ което сж намирали подслонъ стотици години морски разбойници.

Не по-малко е известно каучуковото дърво въ Бермудовия островъ.

И нашата страна, макаръ да нѣма такива съ свѣтска известностъ дървета-патриарси, все пакъ е имала, пѣкъ има нѣйде още запазени интересни дървета, групи отъ такива, които биха привлѣкли вниманието на всѣкиго.

Колко би било хубаво и похвално да се замислиме за последнитѣ столѣтници, тукъ и тамъ изостанали въ нашата земя и да ги запазимъ. Всѣки единъ отъ насъ въ своитѣ селища, въ своето землище, може да даде починъ за набелязване онѣзи дървета-паметници, които трѣбва да се запазятъ и заедно съ това да действуватъ предъ съответнитѣ власти за това. А особно лесничейтѣ трѣбва да сж внимателни при разрешаване да се изсичатъ такива дървета, както въ държавнитѣ гори, така и въ частнитѣ гори и имоти.

Азъ мисля, че съ нищо нѣма да се увреди на горското стопанство, ако въ всѣка гора, въ зависимостъ отъ нейната голѣмина, се оставятъ неприкосновени най-личнитѣ чудновати, красиви и характерни дървета, дори такива, които отъ стопанско значение нѣматъ никаква стойностъ: съ извити стебла, хралупи и пр. Човѣкъ освенъ отъ хлѣбъ, има нужда и отъ духовни наслади. Гората освенъ дете ни ползва, не е безъ значение като естетична творба на природата, особно въ най-характернитѣ ѣ рѣдки представители.

Ловци и риболови могатъ да съдействуватъ за запазване на такива дървета, които се унищожаватъ въ часове, а сж създадени съ вѣкове.

Т. Драгановъ

Въ пролѣтъ

Аленѣятъ слнчеви поля —
трѣпни спятъ горитѣ оросени —
слнце майско кротко вредъ разля
нанизъ дни отъ радость окрилени.

И въ зелено — свѣтла ширъ зарянъ,
ти, ловецо, въ спомени се будишъ —
днесъ леса ухае въ снъ огрянъ
и ти шепнатъ ветви изумрудни.

Днесъ закрила вредомъ ти отдай: —
притаенъ въ усмихнати полета
дивеча пощада чака, знай —
ти катъ пастирь бди, помни завета!

Днесъ цвѣтятъ полята като кринъ
и звъни акорда на живота —
съ радость ти приветствуй гордъ, саминъ
тозъ животъ и гордъ разбивай злото.

Аленѣятъ слнчеви поля —
трѣпни спятъ горитѣ оросени —
слнце майско кротко вредъ разля
нанизъ дни отъ радость окрилени.

В. В. Стрибърни.

Живота въ една капка вода.

(Споредъ R. B. Frense)

Съ откриването и усъвършенствването на микроскопа, уредъ който съ право можемъ да причислимъ къмъ едни отъ най-великитѣ придобивки на сегашното човѣчество, науката откри, че освенъ

нищожни същества, които притежаватъ всички белези на организми, принадлежащи главно къмъ растителното царство. Задачата, която имъ е възложена за поддържане вѣчното кръгово движение въ живота е грамадна и за тове не е безъ значение за всѣки интелигентенъ човѣкъ да има поне отчасти представа за този невидимъ и таинственъ миръ.

За забелязване е, че природата е надарила всички дребни и най-просто устроени организми съ една невѣроятна размножителна способностъ и по този начинъ чрезъ количество е възнаградила нищожната имъ величина. Най-просто устроенитѣ водни растения сж само съ стотни по-малки отъ милиметъра, но по число възлизатъ на билиони, и на тѣхъ се дължатъ характернитѣ цѣтве на цѣли морски пространства. Така напр., микроскопическата водорасла *Trichodesmium* прави водата на Червеното море да изглежда червена. Като изключимъ чиститѣ горски извори и чисто поддържанитѣ кладенци, въ всѣка капка друга вода, въ повечето случаи, ще намѣримъ микроско-

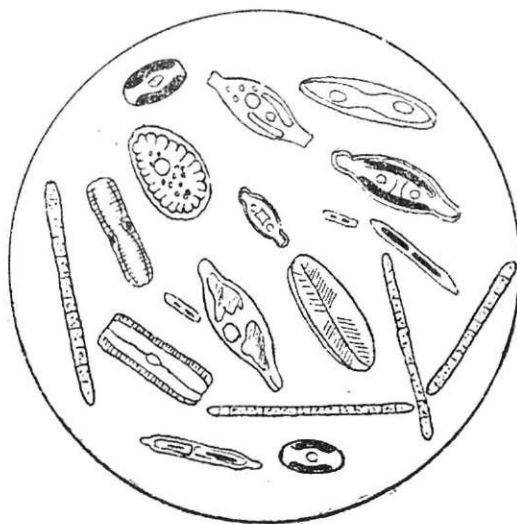


1. *Euglena viridis*, 2. *Polytoma uvella* (торна водорасла). 3. *Spirillum* бактерии. 4. Бактерии коки — Изъ живота на едно плѣвенско торше — Увеличение около 450 пжти.

видимия свѣтъ, който ни обкръжава, навсѣкжде около насъ — въ въздуха, въ почвата, а особено въ водитѣ, съществуватъ съ хиляди видове и въ безбройни армии нищожни по величина, организми, които до скоро сж били скрити отъ обикновеното човѣшко зрение.

Въ много случаи една само капчица подъ микроскопа се явява като грамадно езеро, въ което свободно се ширятъ съ хиляди живи същества и този, който за пръвъ пжтъ наблюдава откритото предъ него зрелище, сигурно ще остане изуменъ и ще преклони глава предъ великитѣ тайни и загадки, които майката природа крие въ себе си.

Сжщинския, обаче, смисълъ на поставената тема — *живота въ една капка вода*, т. е. присѣтствието на живи организми тука, се крие въ значението, което тѣ иматъ въ общия животъ на природата и специално въ живота на човѣка. Ако не поставимъ въпроса така, то напраздно ще се питаеме, какви сж и защо сж тѣзи



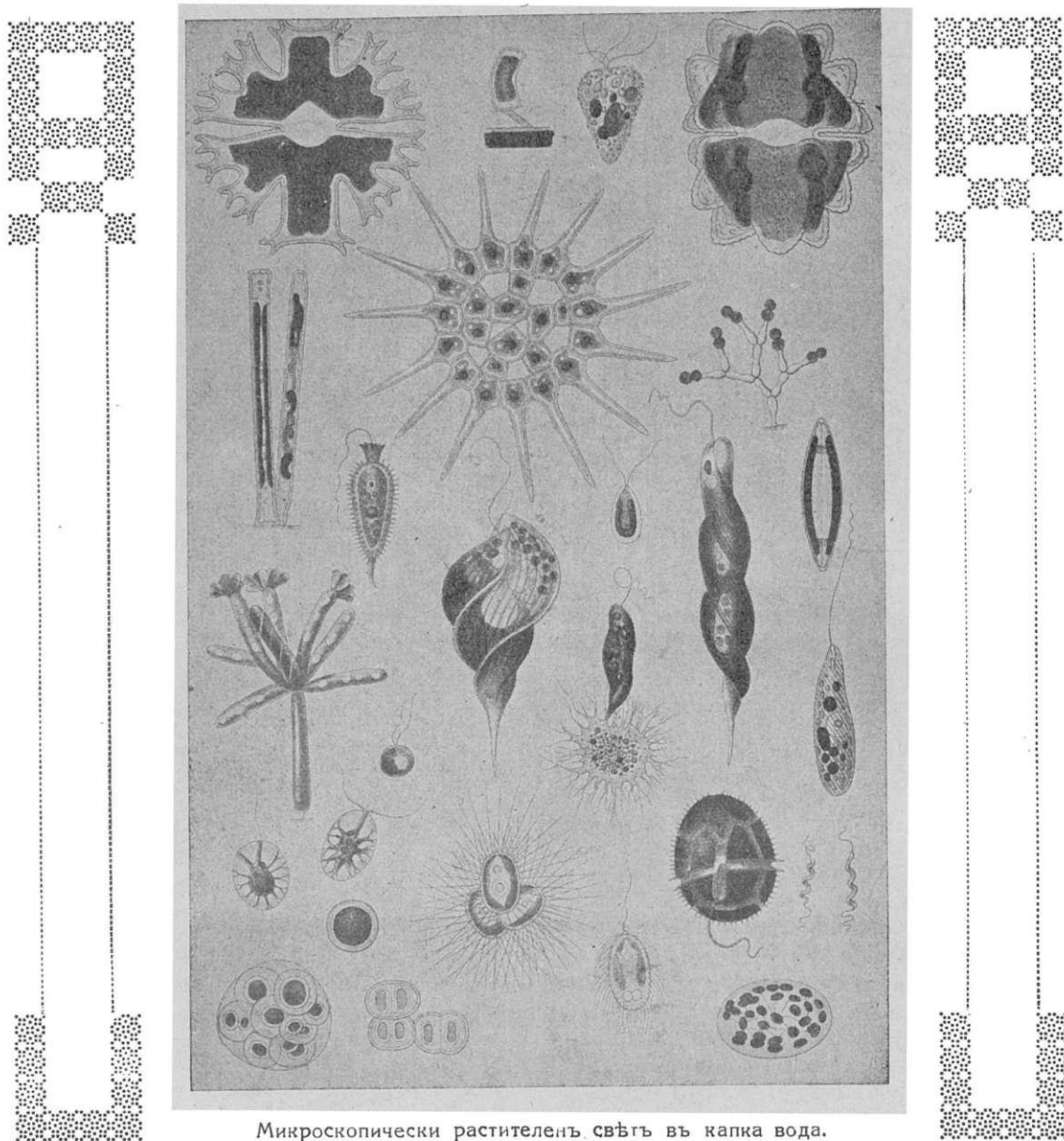
Разни водорасли предимно кремъчни, въ капка вода изъ баричкитѣ образувани по улицитѣ отъ плѣвенскитѣ чешми. Увеличение около 450 пжти.

пически живи същества. Описанието на най-честитѣ и красиви форми би изпълнило цѣлъ томъ. Всичко, което можемъ да видимъ тукъ, потвърждава напълно

старата истина — „природата въ дребното е най-велика“. Всички тѣзи чудновати, като ордени, звезди, миниатурни дървета, бастунчета, змийчета, бодливи топчици, ладийки и др. форми, които виждаме на нашата фигура 1. сж обитатели

земята, особено тропицитѣ, въ тази област сж свършено непроучени и въ този таинственъ миръ микроскопа има тепърва да ни открие още много нѣща.

Въ началото още се каза, че микроскопическитѣ водни организми, особено



Микроскопически растителенъ свѣтъ въ капка вода.

на водитѣ и сж така малки, че съ стотици и хиляди намиратъ достатъчно мѣсто въ една само капка вода. Подобни едноклетъчни водорасли, гъбички, бактерии и низши животни въ нашитѣ води има съ хиляди видове. Всѣки день ни носи описание на нови форми и въпроса още далече не е изчерпанъ. Като изключимъ Европа и С. Америка, останалитѣ части на

микроскопическата флора, иматъ голѣмо значение въ общия животъ на природата и специално за живота на човѣка. Тя ни гарантира необходимитѣ съестни продукти, пази ни отъ зарази и болести, гарантира съществуването на маса други живи същества, има даже и значение въ много клонове на индустрията. Всичко това сж нѣща, които на повечето хора не мина-

ватъ и презъ ума. Една отъ най-важнитѣ роли, които микроскопическитѣ водни растения играятъ е въ така нареченото самопочистване на рѣкитѣ. То започва съ бактериината флора и завършва съ едноклетъчни зелени водорасли. Изобразенитѣ на нашата фигура (1) *Spirillum*, *Chroococcus*, *Palmella*, *Navicula*, а особено видоветѣ *Chlamydomonas* и *Euglena* играятъ при това голѣма роля. При наличността на картинитѣ тѣхното описание тукъ е излишно, па и не е възможно перото да предаде тѣхния чаръ. Това трѣбва да сме видѣли подъ микроскопа. Достатъчно е едно увеличение 300 — 400 пѣти и една само капчица отъ зеленикавата крайбрѣжна тиня отъ нѣкое блато, рѣка, па даже отъ обикновена улична локва следъ дъждъ, за да видимъ едно чудно зрелище. Тукъ една презъ друга като че се надпреварятъ безкрайни процесии отъ най-разнообразни сжщества. Подобни на китове се виятъ исполинскитѣ, въ сравнение съ другитѣ свои съжителци, видове *Euglena*; съ скоростъ на моторни лодки се плъзгатъ изъ този обширенъ воденъ басейнъ разни като ладии Диатомеи (фиг. 2); безпокойно трепкащи се изреждатъ все нови и нови орди Хламидомонасъ, флегматично пълзятъ амеби и между тѣхъ весело танцуватъ всевъзможни животни-първаци като *Peridinium*, *Petaneptea*, *Collodictyon* и пр. Въ този пѣстаръ кипещъ на животъ разликата между понятията животното и растение изчезва. Тукъ ние виждаме сжщинскитѣ архаиченъ животъ какъвто е сжществувалъ на земята въ първитѣ дни следъ нейното създаване и когато зародилата се по неизвестенъ начинъ първоначална органическа материя е била оживена отъ Божествената мирова сила. Този архаиченъ животъ на водната капка се е запазилъ и до днесъ като жива фосилна останка, която трѣбва основно да се проучи за да разберемъ сжщността на природата и на самия човѣкъ, а именно отъ кжде сме, що сме и какво диримъ тука на земята.

Микроскопическата водна флора дава не само здраве, но тя е основната храна на всичко живо въ водитѣ. Тя дава възможностъ на младото ребено лупило да заживѣе, а така сжщо и на милиони други водни сжщества, които пѣкъ служатъ като храна на всички по-едри водни животни, много отъ които и човѣкъ използва. Сжщитѣ тѣзи дребни сжщества, можемъ да кажемъ, осигуряватъ и нашия насжщенъ хлѣбъ. Между тѣхнитѣ и нашиятъ животъ сжествува ед-

на неразривна взаимна връзка, върху която никой не мисли.

Всѣки който би могълъ да преодолѣе вроденото отвращение отъ мѣста, каквито сж торищата и дето се изхвърлятъ всевъзможни нечистотии и почне своитѣ микроскопически наблюдения, скоро ще се убеди, че и тукъ микроскопическата водна флора не липсва. По повърхността на застоялитѣ около самото торище локвички отъ вода, пикочъ и други органически останки се забелязва една тънка зеленикава ципица. Достатъчна е и тука само една капчица и малко отъ тази ципица и микроскопа ще ни покаже една отъ най-чудноватитѣ картини, която изобщо природата може да даде (фиг. 3). Тукъ кипи животъ отъ хиляди сжщества. Това е форменъ панаиръ. Отвратителната мръсна капчица се губи въ движение на художествени форми съ най-красиви и нѣжни багрилки. Тукъ изпъкватъ главно три вида сжщества (фиг. 2). Първенство заематъ поменатитѣ вече злато-зелени и очарователни *Euglena viridis*, които като грациозни и съ червени очички рибки лъкатушатъ важно въ разни направления и като че ли сж господари на положението. Между тѣхъ подскачатъ и треперятъ бледи, прозрачни, съ по две камшичета и съ яйцеобразна форма сжщества, чиято вътрешностъ е изпълнена съ блестящи като билюрно стъкло топчици. Това е така наречената водорасла — *Polytoma uvella*. По-нататъкъ идатъ подобни на малки змийчета сжщества. За мигъ тѣ сж неподвижни, следъ това съ свѣткавична бързина правятъ най-елегантни извивки, бързо изчезватъ и се явяватъ пакъ. Това сж спирални бактерии (*Spirillum*), много отъ чиито роднини, подъ общото название патогенни бактерии, сж най-опасни за насъ врагове. Освенъ поменатитѣ видове, има още много, но тѣзи сж най-важнитѣ, защото ни гарантиратъ насжщния хлѣбъ. Какъ? Това сж сапрофити или полусапрофити. Тѣ могатъ да разлагатъ вжглената киселина и да възприематъ и преорганизируютъ азотнитѣ материи отъ разлагащитѣ се животински екскременти. Тѣ побеждаватъ гниенето и сж господари надъ отвратителния смрадъ. Тѣхното тѣло е една малка кухня, гдето се приготвяватъ хранителни вещества, които, разпредѣлени изъ нивитѣ каратъ житнитѣ зърна да растатъ. Молекулитѣ на материята, които отъ общата трапеза на живота оставатъ като жалки останки биватъ изведени изъ тъмнината къмъ свѣтлина. Тѣ не бива да пропаднатъ и дей-

ствително чрезъ нищожнитѣ организми, за които става дума, майката природа се е погрижила за това. Днесъ имаме торъ, утре водорасли, следъ това житно зърно, а отъ него хлѣбъ и въ нѣкой творчески день всичко това се превръща въ мозъчни молекули на нѣкой гений и отъ тукъ вече идеали, добрини и мъдрости.

Освенъ отъ практична гледна точка, живота въ една капка вода е важенъ и отъ научна гледна точка, защото въ микроскопическитѣ водни организми трѣбва да диримъ изобщо началото на живота. Отъ водната капка на блатото или морето, затворения въ единични клетки животъ, започва своя тържественъ маршъ и покрива съ живи красоти цѣлото земно кълбо. Тукъ именно науката намира своята изходна точка при разрешение великитѣ и загадъчни проблеми за живота и смъртта. Отъ първоначалната просто устроена жива клетка, каквато напр. представлява изобразеното на фигура 1. водорасло *Chloococcus*, случая образува колония напр. *Palmella*, *Franseria* и др. Случая обаче става система и по този начинъ пжтя отъ едноклетъчното същество къмъ многоклетъчното и по висши въз-

можности се изяснява. Въ изображения на нашата картина красивъ *Pediastrum simplex*, организацията на първоначалната проста клетка, въ която сж съсредоточени всички функции на живота, достига чаровна архитектурна красота. Тукъ вече имаме сжщински многоклетъченъ организъмъ, въ който вече се забелязва разпредѣление на работата между отдѣлнитѣ съставни части. Външнитѣ клетки даватъ израстъци за да може цѣлия този живъ организмъ по-добре да плава. Тукъ ний виждаме единъ отъ първитѣ скромни опити на живота къмъ това, което въ клетъчната фамилия — *човѣкъ*, се проявява въ така комплицирана форма на анатомически строежъ и чудновати органи за най-разнообразни служби и проявление, които изразяватъ живота.

Въ заключение на всичко казано до тука, вѣрвамъ, че читателя ще се съгласи, че живота, който кипи въ една капчица вода е началото, отъ което трѣбва да почнемъ, за да разберемъ сложния и пъленъ съ препятствия пжтъ, който ни води отъ архаичното животнo до човѣка, така простичко изложенъ въ свѣтата книга на битието — Библията.

М. Хрусановъ.

Прегледъ на износа на кожи отъ дивечъ 1888 — 1927 год.

Сега сме петдесетата година следъ освобождението. Осемъ години следъ това, т. е. преди четиресетъ и две години, когато за *стопански, научни и законодателни цели* се е обмислялъ и е опредѣленъ плана и начина на регистриране явленията отъ областта на разнитѣ стопанства, т. е. по специално казано, когато е опредѣлянь вида и формата, за да се държи смѣтка относно търговския балансъ на държавата чрезъ вноса и износа на разнитѣ произведения, ловното стопанство въ туй отношение не е оставено на заденъ планъ, не е забравено. То е поставено между другитѣ на подобаващо мѣсто, като клонъ отъ общото народно стопанство. Трѣбва да се отбележи, че още него време на него е гледано въ пълния смисълъ на думата стопанско-държавнически тѣй, както е гледано и на другитѣ отрасли отъ народното стопанство, макаръ тогавашния законъ за лова и да не е съдържахъ какви-годе стопански насоки. Въ класификацията, т. е. въ изработения тогава статистически списъкъ на стокитѣ, предметъ на международна размяна, произведенията отъ дивечевото богатство, респективно на кожата отъ дивечъ, е

отдѣлено специално мѣсто за наблюдение по видъ, количество и стойностъ. Благодарение на широкия държавнически и стопански миогледъ на хората отъ онова време, като бившиятъ директоръ на статистиката и министъръ Тодоръ Иванчевъ и други като него покойници, можемъ и сега да почерпимъ материалъ чрезъ начертанитѣ отъ тѣхъ пжтица и да дадемъ една приблизителна преценка за състоянието на ловното богатство.

* * *

Тия наблюдения за времето 1886-1927 г. се изразяватъ въ следнитѣ таблици.

ИЗНОСЪ

А. Кожи сузови отъ зайци.

1886 г.	8132 кгр. за	13506 л. ¹⁾
1887 „	14484 „ „	22799 „
1888—1892 „	79889 „ „	137525 „
1893—1897 „	52474 „ „	86781 „
1898—1902 „	93954 „ „	165298 „
1903—1907 „	140004 „ „	302649 „
1908—1912 „	130888 „ „	466394 „
1913—1917 „	12104 „ „	819423 „

1918—1922 „	133713 „	12817158 „ ²⁾
1923—1927 „	196601 „	43704728 „

за 40 г. по петилѣтия 949027 кгр. за 58499956 лв., отъ които 56521886 лв. въ днешна валута (книжни левове).

Презъ 1927 г. е изнесено: 48293 кгр. за 13557739 лв.

Б. Кожии сурови отъ лисици.

1886 г.	820 кгр. за	14902 л. ¹⁾
1887 „	805 „ „	4536 „
1888—1892 „	3297 „ „	19210 „
1893—1897 „	4539 „ „	38892 „
1898—1902 „	10666 „ „	101210 „
1903—1907 „	10991 „ „	78382 „
1908—1912 „	11340 „ „	159325 „
1913—1927 „	31591 „ „	1021940 „
1918—1922 „	35782 „ „	11394665 „
1923—1927 „	38994 „ „	29547137 ²⁾ „

Всичко за 40 г. по петилѣтия 137200 кгр. за 42360761 лв., отъ които, 40941802 лв. въ днешна валута (книжни лева).

В. Кожии сурови отъ другъ дивечъ.

1886 г.	6643 кгр. за	44500 лв
1887 „	7205 „ „	20190 „
1880—1892 „	100622 „ „	221198 „
1892—1897 „	21613 „ „	88342 „
1898—1902 „	11744 „ „	37223 „
1903—1907 „	15702 „ „	52824 „
1908—1912 „	15783 „ „	115354 „
1913—1917 „	18509 „ „	430942 „
1918—1922 „	21554 „ „	11471549 „
1918—1927 „	41428 „ „	48449400 „

Всичко за 40 г. по петилѣтия 246945 кгр. за 60866832 лв., отъ които 59920949 лв. въ днешна валута.

Презъ 1927 година е изнесено 9,646 к. за 19,461,110 лв. А общо изнесеното количество по А. Б. и В. презъ 1927 г. възлиза на 63,784 кгр. за 38,470,430 лв.¹⁾

А всичко по А. Б. и В. за четиридесет години равно 1,333,127 к. за 274,643,261 лева, отъ които 167,384,637 лева въ днешна валута²⁾.

Придобивките отъ ловното стопанство по количество и стойностъ, както е видно,

¹⁾ Въ златни левове.

²⁾ Въ днешна валута (въ книжни лева).

¹⁾ Въ златни лева

²⁾ Въ днешна валута (книжни лева)

¹⁾ По оценка отъ Дир. на Статистиката, а по Бълг. Н. Банка — 51, 959,229 лв. (Вижъ извѣстия на Б. Н. Б. № 1 и 2, стр. 40, год. VIII, 1928 г.)

²⁾ Относно сръдното годишно количество на износа за отдѣлнитъ видове презъ 1888—1927 г., вижъ таблицата на корицитъ.

сж вървѣли все къмъ увеличение. Отъ 52,474 кгр. на *кожитъ отъ зайци* презъ 1893—1897 г., тѣ сж достигнали до 196,601 кгр. презъ 1923—1927 год. или сръдно годишно презъ сжщото време — отъ 10,495 на 39,320 кгр., а сръдно годишно за 40 г. — 23,725 кгр. Съ *лисицитъ кожии* е сжщо. Отъ 3297 кгр. презъ 1888—1892 год. количеството на износа е достигналъ до 85,782 кгр. презъ 1918—1922 г., или сръдно годишно презъ сжщото време минимумъ — 659, максимумъ 7,156 кгр., а сръдно годишно за 40 години — 3,430 кгр. Обратно, обаче, е съ *кожитъ отъ другъ дивечъ*. Отъ 100,622 кгр. презъ 1888—1892 год. то е намалѣло на 11,744 кгр. презъ 1898—1902 г., следъ което постепенно се покачва и достига до 41,418 кгр. презъ последното петилѣтие — 1923—1927 год. Сръдното годишно количество за тѣхъ презъ 40-тѣ години е 6,173 кгр.

По количество и дестилѣтия за времето 1888—1927 година (общо и за тритъ вида кожии) износетъ е билъ:

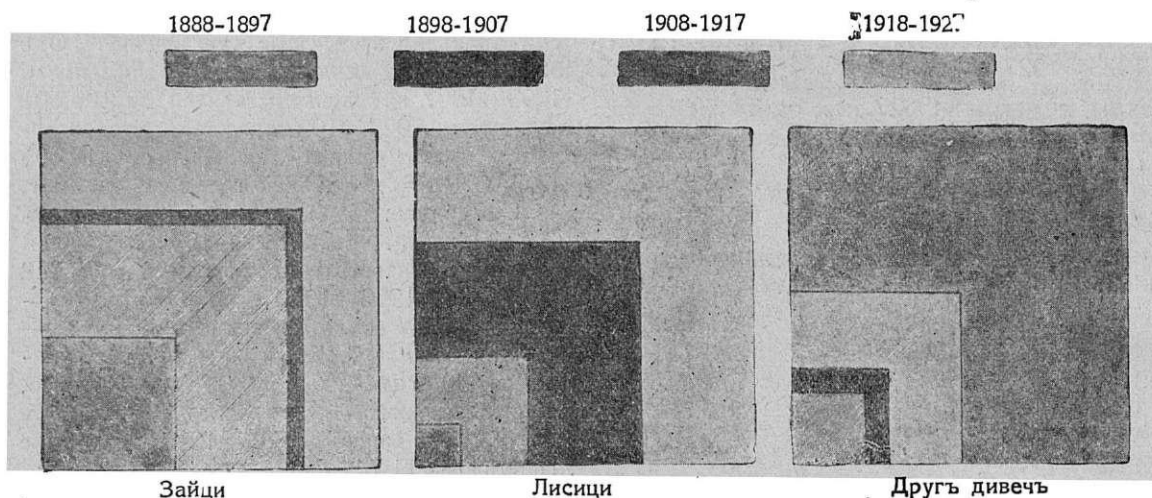
презъ 1888—1897 г.	— 262,434 кгр.
„ 1898—1907 „	— 283,061 „
„ 1908—1917 „	— 329,615 „
„ 1918—1927 „	— 458,062 „

Или сръдно годишно презъ означенитъ 40 години — 33,330 кгр. кржгло. Годината 1927 год. държи рекордъ въ туй отношение; презъ тая година е изнесено приблизително двойно повече количество (63784 кгр.), отколкото сръдното годишно презъ всичкото наблюдавано време.

Съотношението пъкъ на износъ по количеството въ килограми за отдѣлнитъ видове кожии (отъ зайци, лисици и др. дивечъ) презъ гореозначенитъ десетилѣтия се очертава както слѣдва:

Стойността, пресмѣтната въ днешна валута се е увеличавала въ много по-голяма прогресия, отколкото количеството. Специално за *кожитъ отъ зайци* отъ 2,343,087 лв. презъ 1893—1897 г. тя е достигнала до 43,704,728 лева презъ 1923—1927 г. За *лисейнитъ кожии* отъ 518,670 лв. презъ 1888—1892 г. тя е достигнала до 29,547,137 лв. презъ 1923—1927 г. Сжщото увеличение е и съ стойността на *кожитъ отъ другъ дивечъ*; за тия последнитъ отъ 1,426,348 лв. презъ 1903—1907 г. тя е достигнала до 48,440,400 лв. презъ 1923—1927 г.

Цѣлиятъ общъ износъ и за тритъ вида кожии и по десетилѣтия въ днешна валута се очертава както следва;



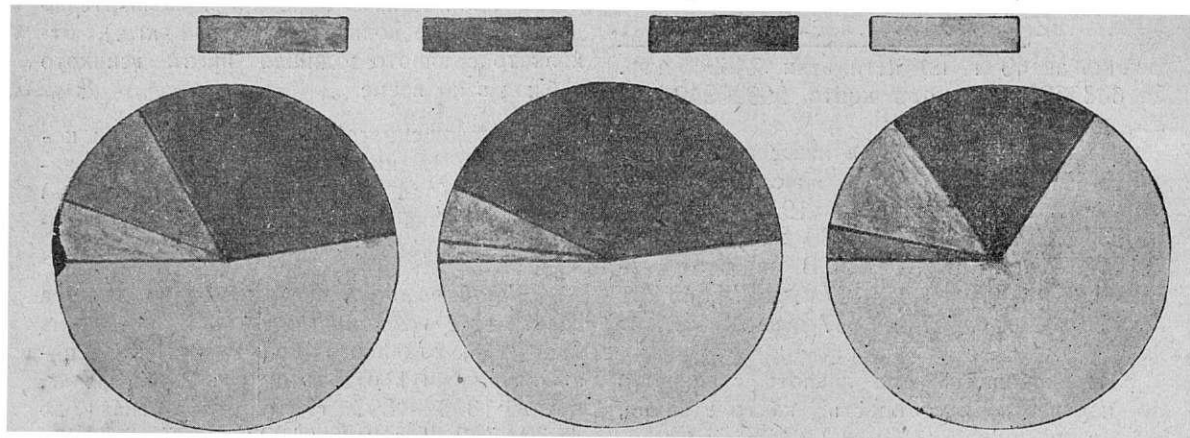
презъ 1888—1897 г. за 15,982,596 лв.
 „ 1898—1907 „ „ 19,914,822 „
 „ 1908—1917 „ „ 81,361,206 „
 „ 1918—1927 „ „ 157,384,637 „

Или всичко презъ четиритъ десетилѣтия сж изнесени кожи за 274,643,261 лв. Отъ тази обща стойностъ на първитъ 30 години се припадатъ 117,258,624 лв., когато само презъ последното десетилѣтие (157,384,637) тя е надминала цѣлата стойностъ презъ 30-тѣ години съ 40,126,013 лв. Срѣдната годишна стойностъ презъ 40-тѣ години е била 6,866,080. И тукъ годината 1927 отбелязва голѣмо увеличение; презъ тая година стойността на изнесената стока възлиза на

38,470,340 лева, т. е. съ 31,604,260 лева въ повече, отколкото срѣдната за 40 години по оцѣнка на Дирекцията на Статистиката, а съ 45,093,146 лева въ повече по оцѣнка на Б. Н. Банка за сжщата 1927 год. Както е видно стойността презъ 1927 год. надминава сама себе си съ нѣколко пжти повече стойността дори взето изцѣло за десетилѣтията 1888—1907 г.

Съотношенията по стойностъ въ лева за *отдѣлнитъ видове кожи* (зайци, лисици и др. дивечъ) презъ означенитъ десетилѣтия се очертава както следва:

1) По Б. Н. Банка на 51,959,226 лв.



Цената въ лева (днешна валута) за 100 кгр. и единъ брой кожи презъ означенитъ по-долу години е била:

О Т Ъ	1897 година		1912 година		1927 година	
	100 кгр.	1 брой	100 кгр.	1 брой	100 кгр.	1 брой
Зайци . .	4067.34	4.52	13649.50	15	28080	31.20*)
Лисици . .	27416.34	91.40	39654.90	132	93250	318.—
Др. дивечъ.	17730.—	—	30516.48	—	202800	—

*) По оцѣнка на Дирекцията на Статистиката.

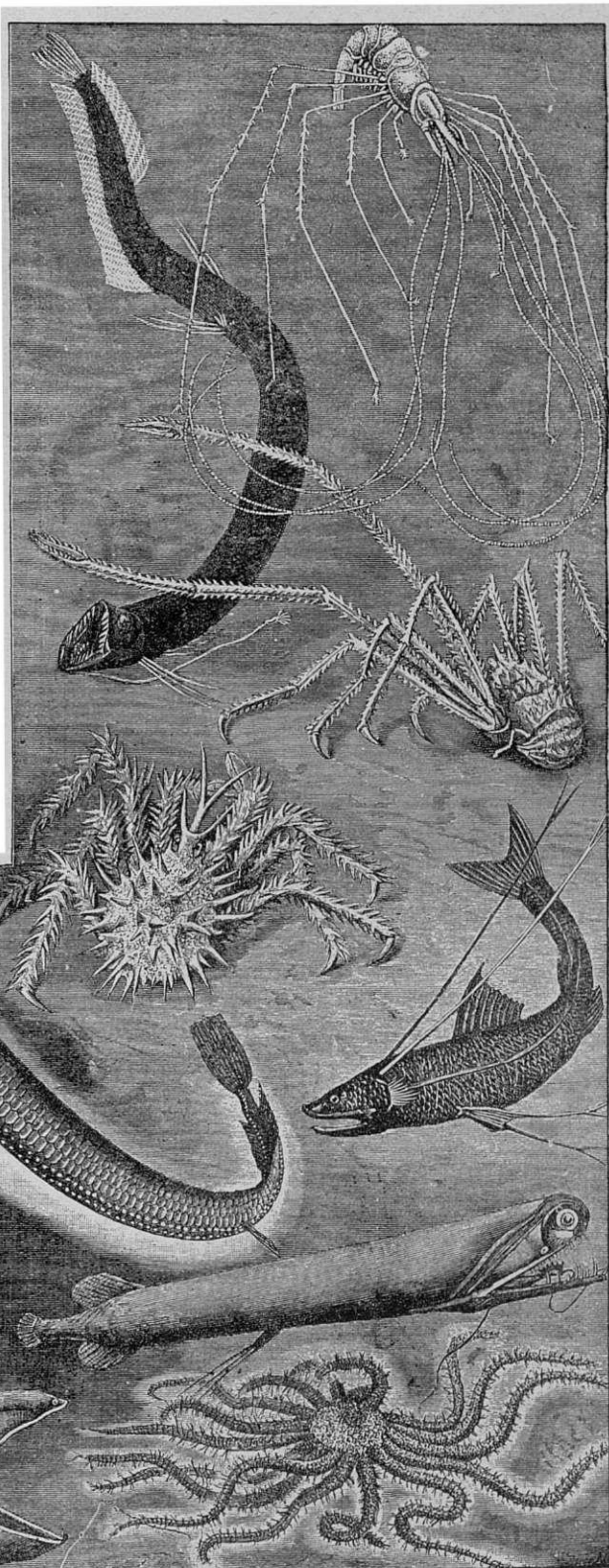
Чудесата на морскитѣ дълбини.

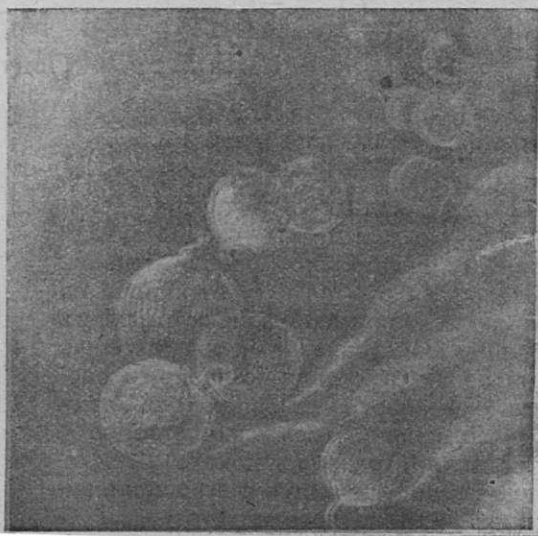
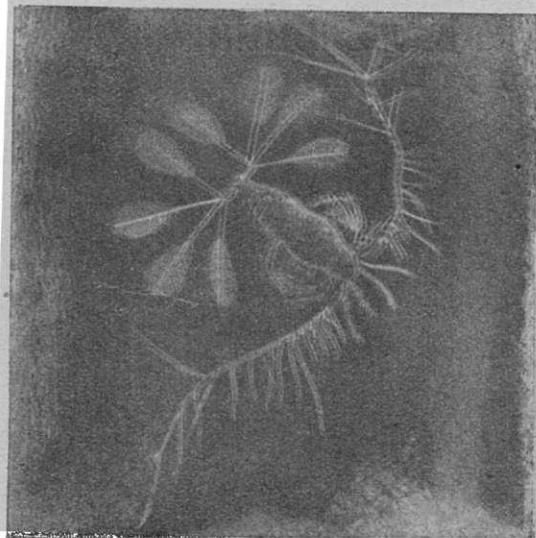
(По Д-ръ К. Гюнтеръ и Д-ръ Е. Аалъ)

Морето е майката на живота. Растителниятъ и животински миръ води началото си отъ него. То е изходната точка на всички форми, които сж съществували преди неизброимо число години. Тамъ се е появилъ и зародиша на живота — пихтиеобразна материя, въ форма на топка — нито растение, нито животно, или по-право, и растение и животно едновременно. Следъ много години, това същество се е измѣнило, развило, докато е достигнало до днешнитѣ свършени видове на животното царство.

И днесъ още срѣщаме заедно съ висшитѣ морски животни тия прости нагледъ представители на далечното минало.

Много загадъчно и невѣроятно е, че на дълбочина отъ 5000 до 9000 метра дето налѣгането на водната маса е грамадно, могатъ да живѣятъ организми. И толкова по-голѣмо е било очудването, следъ като сж били известни резултатитѣ на изпратенитѣ за изучаване морското дѣно английски и германски експедиции, — открили тамъ цѣлъ новъ свѣтъ.





Установено е, че животворнитѣ лъчи на слънцето проникватъ на много малка дълбочина въ водата; по-надолу, къмъ дъното, царува вѣченъ мракъ и пълно спокойствие на водата, което и най-свирепитѣ бури не могатъ да нарушатъ.

Въпрѣки непроницаемия мракъ, тамъ кипи животъ. Приказенъ миръ живѣе тамъ. Хиляди и хиляди творения изпълватъ водата и дъното. Борбата на всички противъ всички се води тамъ, както и на земята. Но, както казахме, нали тамъ е тъмно, какъ враговетѣ намиратъ своитѣ жертви? Съ обонянieto е невъзможно; миризмитѣ могатъ да се разпространяватъ само въ въздуха. Въ водата може да послужи чувството на вкусъ и слухътъ, който е извънредно развитъ, за да могатъ животнитѣ при най-слабия звукъ отъ приближаващо животно да се приготвятъ за отбрана и борба.

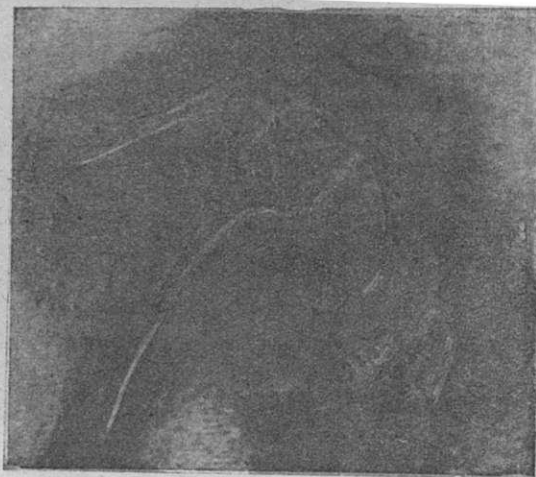
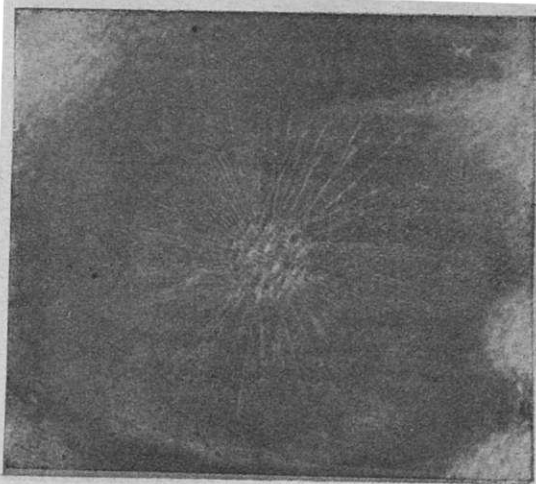
Тѣзи морски животни, които нѣматъ

развити усѣтни чувства сж създадени съ такава външностъ, която ги предпазва отъ нападения; тѣ сж покрити съ бодли, грозна външностъ или притежаватъ органи, които изхвъргатъ тъмна течностъ, която ги закрива отъ очитѣ на неприятеля и имъ дава възможностъ да избѣгватъ опасността.

На голѣмата картина виждаме представители на тѣзи, защитени отъ самата природа животни. Въ дѣсния и доленъ жгълъ е бодливата звезда, въ срѣдната бодливия ракъ, а надъ него ракътъ съ дълги, снабдени съ остри куки крака.

Всички живи същества се стремятъ къмъ свѣтлината. Прелетнитѣ птици се привличатъ отъ свѣтлината на морскитѣ фарове. Нощнитѣ пеперуди, а така сжщо и рибитѣ най-лесно се ловятъ съ фенеръ ноще.

Природата е била справедлива къмъ животнитѣ, обречени на вѣченъ мракъ. Като ги е лишила отъ свѣтлина.

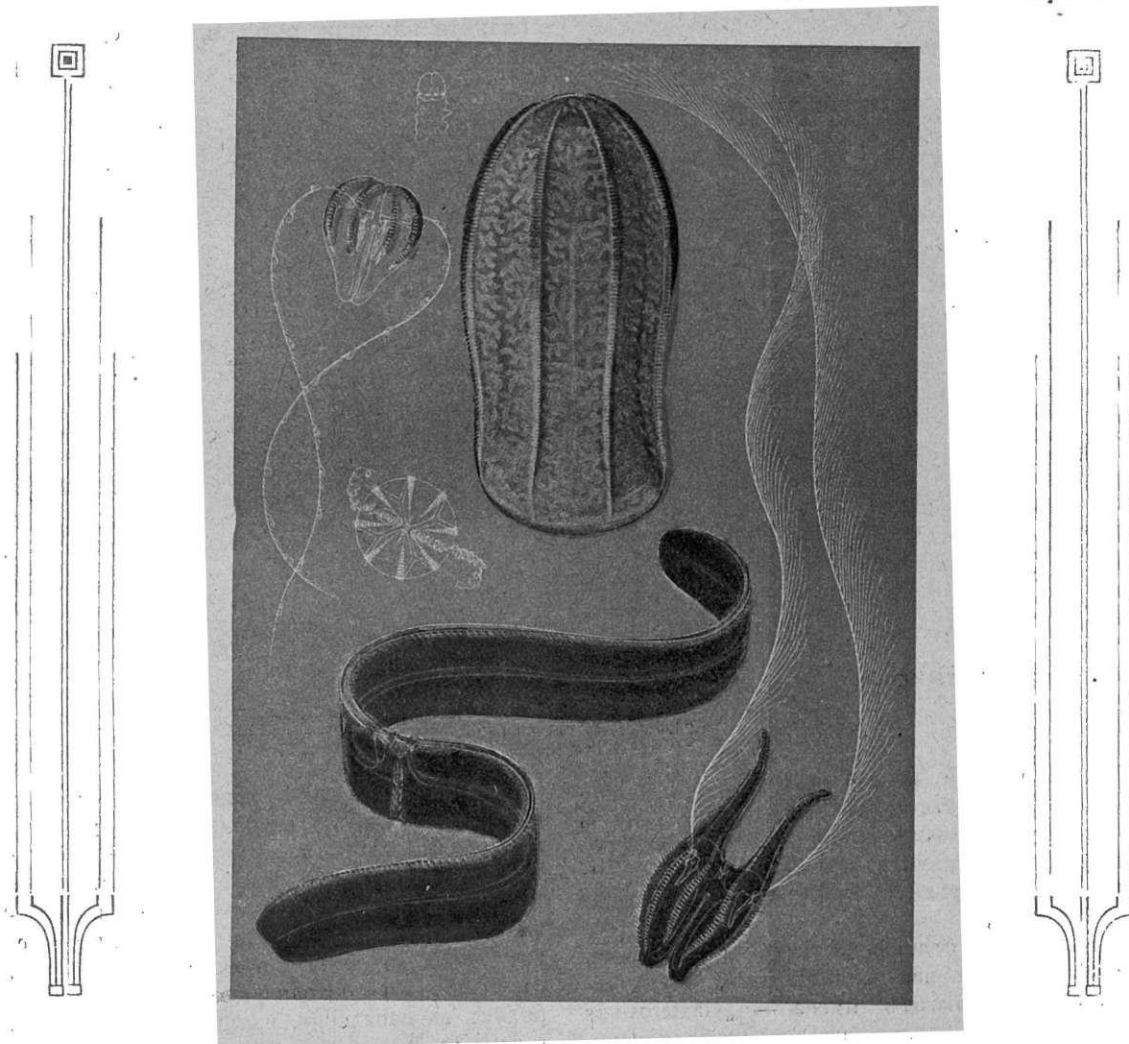


тя ги е снабдила съ разнообразни приспособления за привличане.

Нѣкой излизатъ на ловъ, като освѣтляватъ съ фенерчетата, поставени на главата имъ околната срѣда за да видятъ плячката си, други свѣтятъ за да я привлѣкатъ, а трети, които се мжно придвижватъ, изпускатъ отъ цѣлото си тѣло свѣтлина. Така свѣтещата морска звезда (фигурата въ дѣсния долень жгълъ) съ голѣма ловкостъ увива съ лжчитѣ си

пъкъ, която е надъ свѣтещата морска звезда има подъ всѣко око по една надалече хвъргаща свѣтилна лампичка.

Къмъ чудесата на морето спадатъ и малкитѣ, микроскопически сжщества, избразени въ четиритѣ цвѣтни картини. На лѣвата горна фигура сж известнитѣ свѣтещи топчета—*Noctiluca miliaris*, които излизатъ на повърхността на водата въ неизброимо количество и предизвикватъ „свѣтене на водата“, или така наречено



всѣко животно, дошло при нея, привлѣчено отъ сиянието на изпусканата свѣтлина. На други свѣтещитѣ органи сж поставени подъ брадата, на дълъгъ шнуръ, а перкитѣ на опашката имъ издаватъ синкава свѣтлина. Съ отворени уста и високо вдигната надъ главата свѣтеща опашка, тѣ причакватъ непредпазливитѣ рачета и малки рибки. На трети лампичкитѣ сж разположени въ два реда отъ дветѣ страни на тѣлото имъ (рибата, която е подъ бодливия ракъ на фигурата). Рибата

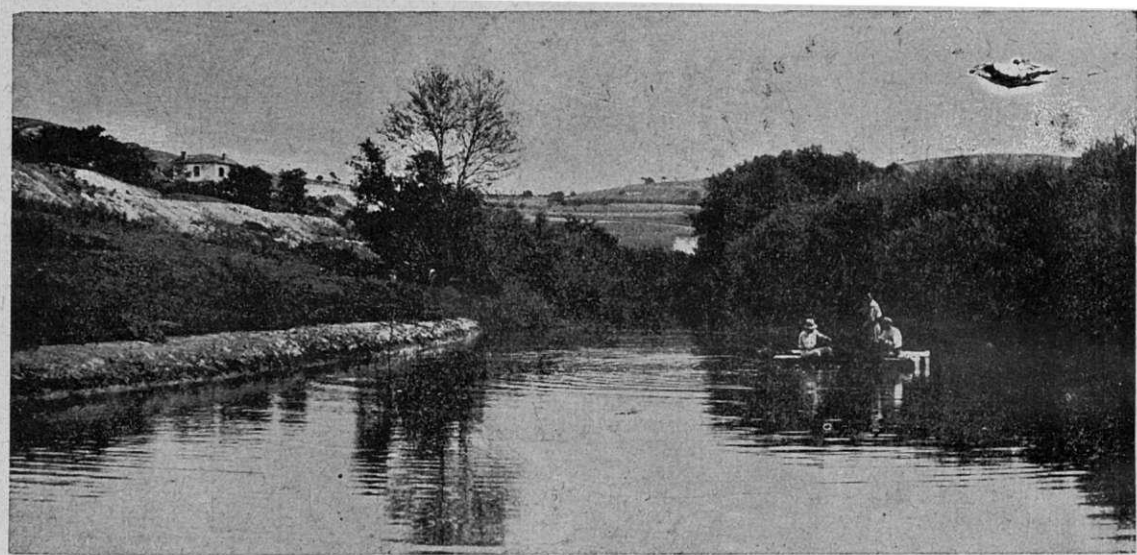
„свѣтещо море.“ На долнитѣ картини сж представени красиви радиоларии (*Thalassicola pelagica*) и рогатката (*Ceratium reticulatum*), едноклетъчни сжщества, отъ които има много красиви видове. Въ дѣсната горна картина е пауновото раче *Lolcalanus pavo*, чиито чудновати перообразни нарастъци на опашката служатъ за да го задържатъ въ горнитѣ пластове на водата.

Едно отъ най-чудноватитѣ морски сжщества е безспорно Венериния поясъ

(*Cestus Veneris*). Той е почти прозрачен, дълъг около един метър и плосък. Когато се движи, тълото му издава синьозелена, флуоресцираща светлина. Кръглата фигура, въ същата картина, надъ венериния пояс, съ влакнообразнитъ на растъци, е нейната ларва. Другитъ животни въ същата картина сж *Beroe ovata*, *Notomphora plumosa* и *Callianira bialata*; тѣ сжщо флуоресциратъ, само че розовочервено или пъкъ удълженитъ имъ плавателни приспособления блестятъ при плаване.

На първата картина сж показани,

освенъ животнитъ, снабдени съ свѣтещи органи и такива, съ други приспособления за подмамване. Тѣй, рибата въ дѣсната срѣда, посрѣдствомъ раздвоенитъ на върха дълги пипала, тѣхъ усѣща въ тъмнината плячката си. Други иматъ грамадни уста, съ които при бързо плаване като съ мрежа ловятъ животни; трети се заравятъ въ тинята, като оставятъ отвънъ само устата си, снабдена на носа съ малко фенерче. На фигурата въ лѣвия жгълъ се вижда незаровената частъ отъ главата на тази риба, а надъ нея е самата тя незаровена.



Т. Константиновъ.

Изъ живота на рибитъ.

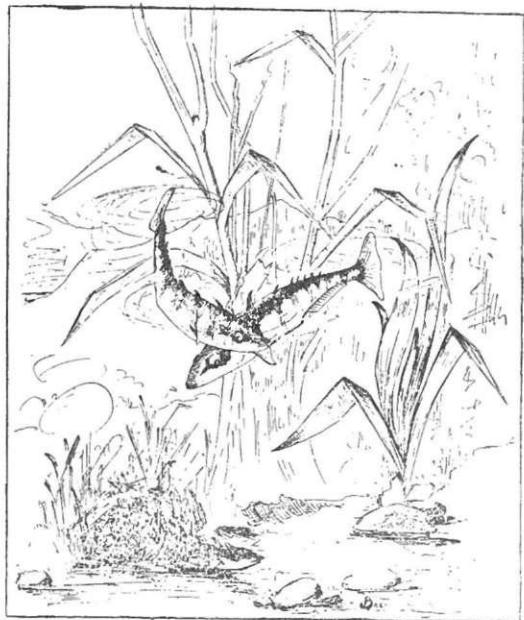
Свидетели на най-разнообразни форми, които природата създава отъ вѣкове насамъ, често пжти неволно спираме вниманието си за по-дълго време върху нѣкои отдѣлни такива поради тѣхната особеностъ, съ която ни поразяватъ,

Въ това отношение заслужава да се спомене една отъ най-малкитъ риби, но съ едно отъ най-дългитъ имена — „*Gasterosteus aculeatus*“ — бодлоперка, или както я наричатъ рибаритъ — кедринъ.

Сравнена съ малкия пръстъ на ржката виждате, че по голѣмина не го надминава. Обаче, това не можете да го направите непосредствено въ дадения моментъ, когато сте я извадили отъ басейна, поради обстоятелството, че болкитъ, които сте почувствали въ ржката сж ви принудили да я изтървете. Въ последствие, разгледана по-внимателно виждате, че виновници за това сж малкитъ бодли, които се намиратъ по единъ отъ

страни задъ грѣднитъ перки, и по три на грѣбната страна въ по-близко съседство съ главата. На тѣхъ тя разчита въ борбата за съществуване, която кипи въ водата не въ по-малкъ размѣръ, отколкото тази на сушата. Макаръ и малка, но имайки въ притежание това оржие, е предостатъчно смѣла. Въ случай, когато я заплашва опасностъ или въ походъ за нападение, изправя бодлитъ си и е вече въ пълна боева готовностъ да шурмува противника или да пленей жертвата си. Не сж рѣдки случаитъ, които ни увѣряватъ въ това; така, нѣколко мъжки кедрина, пуснати въ малко басейнче, въ началото почватъ да се движатъ бавно покрай стенигъ му, до като нѣкои отъ тѣхъ заематъ по-удобенъ за почивка кжтъ. Обаче, следъ това ако другъ нѣкой се опита да се доближи или да отседне на тѣхното мѣсто, то се почва жестока борба. Съ изправени бодли се нахвърлятъ стремглаво единъ върху другъ и ударитъ

продължават да се размъняват до тогава, до когато по-слабият отстъпи. Обаче, победителят не се задоволява с това, а продължава да го преследва, и често пжти въ тази неравна борба единият от двамата загива, благодарение на раните, които сж му нанесени от бодлите на другия. Въ другъ



Кедринъ.

случай, когато мъжкия е въ владение нѣкоя женска, то, макаръ и случайно, заминава покрай тѣхъ другъ мъжки, бива мигновено нападнатъ отъ ревнивеца. Обаче, въ този случай, следъ като го прогони, обратно се връща къмъ обекта безъ да преследва мнимия си съперникъ до смъртъ. Често пжти той влиза въ борба и съ по-големите риби. Една щука „*Esox lucius*“, която била пусната при единъ кедринъ, се опитала да го налапа, обаче като почувствала горчивия хапъ на бодлите му застанала на едно почтено разстояние отъ героя, който пъкъ на свой редъ започналъ да се нахвърля върху ѝ. Това продължило така, до като станали най-после приятели. Подобно нѣщо съмъ слушалъ и отъ моя професоръ г-нъ Моровъ. Той лично е пусналъ една гладна акула при единъ кедринъ. Още съ влизанеио си, тя подгонила кедрина и го налапала, обаче не се мишло много, наново го изплюла. Изплашениятъ кедринъ до като се опомни, билъ въ постоянни трепети въ едно кѣтче на басейна, на които трепети акулата отговаряла съ сжщитѣ, предвидъ на това, да не би той сега самичакъ да пожелае да заеме предишното си мѣсто. На всѣко движение дадено

отъ единиятъ отговарялъ другиятъ съ таково, до като най-после били раздѣлени.

Интересно е да се забележи въ тѣзи случаи, че мъжкия кедринъ добива червена окраска на коремната си страна и долната челюсть; окраска, която по всичко личи, че става по чисто вътрешни подбуди.

Ако стане дума за неговия апетитъ съ право бихме го нарекли голѣмъ гладникъ. Безспирно броди въ водите и достатъчно е да може да захване жертвата си, продължава лакомо да я налапва. Рибата на голѣмина до 8 см. я налапва до половина и я държи въ себе си до като се смеле. Напада и на пиявица, макаръ и да не може изцѣло да я поеме.

Майчината грижа въ кедрина е силно застъпена. Особено въ това отношение се проявява мъжкия кедринъ. Нѣколко дена преди мърсенето мъжкия кедринъ търси мѣсто въ пѣсѣка на чиститѣ и текущите води покрай брѣга да приюти гнѣздо. За тази целъ той изравя съ муцуната си една ямичка, въ която въ продължение на 3—4 дена изгражда, въ груба форма отъ водорасли и други материали, гнѣздо съ две отворения на голѣмина колкото малъкъ орѣхъ. Следъ това съ помощта на една лепкава течность, която отдѣля отъ бѣбрецитѣ и мехура, и съ пѣсѣчни зрънца доизгражда постройката. Както виждаме той е и добъръ архитектъ. Така направено гнѣздото е вече удобно да



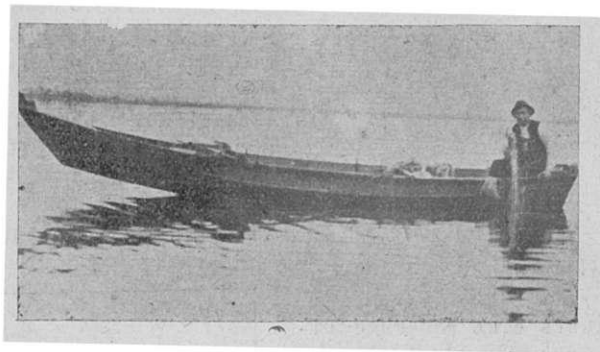
Кедринъ.

подкани на гости безъ притѣснение нѣкой женски екземпляръ. Гнѣздото и услугитѣ на стопанина сж на разположение на всѣка жен-

ска, която минава покрай него, достатъчно е тя да пожелае това. Но и въпреки желанието ѝ той е достатъчно способен да я подмами или насила застави да му бжде гостенка, макар и за кратко време. Движейки се с радост около нея, той от време на време потръква корема ѝ, до като най-после я принуди да му остави въ гнѣздото 3—4 зрънца хайверъ, които веднага полива с млѣкото си. Това се повтаря и с други женски индивиди до като хайвера стане достатъченъ за гнѣздото. Отъ този моментъ грижата му се прехвърля изцѣло върху хайвера. Ревностно го пази отъ всѣкакво посегателство съ рискъ на живота. Постоянно отстранява дошлитѣ около него животинки или материали, които въ противенъ случай биха заприщили входоветѣ на гнѣздото. Безъ да разбира, че трѣбва едно провѣтряване на гнѣздото, той прави това най-целесъобразно, като съ помощта на опашката си причиня-

ва да преминава токъ отъ вода. Наистина страненъ навикъ! Следъ излюпване на малкитѣ грижата му се удвоява; става нервнѣ и постоянно следи да не би нѣкой палавецъ да изкочи отъ гнѣздото. При всѣки опитъ малката рибка да се отлжчи, бива заставена да се повърне обратно. Ако това не го направи сама той я взема съ устнитѣ си и я поставя на мѣстото ѝ. Това продължава до тогава, до когато порастнатъ и сж способни сами да се защитаватъ.

Женската снася отъ 70—120 хайверни зрънца. Живѣе както въ сладкитѣ така и въ соленитѣ води и достига на възраст до 3 години. Икономическо значение нѣма. Употрѣбява го бедното население и то печенъ на шишъ. Срѣща се въ Гебедженското езеро, въ азмацитѣ на Марица, въ Черно море и въ устията на рѣкитѣ, които се вливатъ въ него.



A-sky.

Единъ съперникъ на риболовцитѣ.

Кой отъ риболовцитѣ не познава малката птичка, която обайва окоето съ своето пѣстро оперение, съ своитѣ бързи движения и ловко гуркане въ водата? Всѣки познава, всѣки се е любовалъ на красотата ѝ — това е рибарчето, наречено още земеродно, но малцина знаятъ нѣщо за неговия животъ, защото то старателно избѣгва окоето на човѣка и справедливо е заслужило името „земеродно“.

Дебелата глава съ дълга остра човка, малко закривена, кжса опашка и кжси крака му даватъ чудноватъ видъ.

Тъмнокъфявитѣ му пера, напрѣскани съ зеленосини петна блестятъ като коприна; тъмносиниятъ цвѣтъ отъ срѣдата на гърба се прелива съ лазурно-синия — на горната част на опашката; рѣждивочервено сж обградени гърдитѣ и корема, а гушата и линитѣ надъ бузитѣ и очитѣ сж бѣли. Споредъ освѣтлението се мѣни и цвѣтътъ на оперението, ту зеленикавъ, ту синкавъ.

Който е ималъ щастието да види това чудновато същество, е забелязалъ, че то хвърчи съвсемъ низко надъ водата и не обича да го наблюдаватъ; съ два остри писъка то изказва недоволството си и бързо се скрива отъ любопитното око.

Летението му е бързо и ударитѣ на крилетѣ така силни, че следъ всѣки ударъ изминава 2—3 метра, но понеже сж кжси и тѣсни, не могатъ да го държатъ дълго време на въздуха.

То предприема по-дълги пжтешествия само въ нужда, когато суровата зима скове рѣкитѣ и го лиши отъ храна, тогава търси незамръзнали бързеи и извори, дето се задоволява съ лавритѣ на водни насѣкоми.

Щомъ ледѣтъ освободи рѣкитѣ, тия птички се завръщатъ въ любимитѣ си мѣста. Всѣки чивтъ си има опредѣленъ районъ, който ревностно пази за да не се използва отъ други подобни нему.

Почти неподвижно, рибарчето стои на

нѣкое тънко клонче или камъкъ, недалечъ отъ водната повърхность, то е заспало, или поне изглежда че спи, но отведнажъ то се хвърля въ водата, потъва като камъкъ въ нея, вълнитѣ показватъ, че тамъ се води

Освенъ рибки, то лови и водни наѣкоми, еднодневки и малки рачета.

Гнѣздото си прави въ високитѣ отвесни брѣгове, като съ острата си човка издълбава дълбока трѣба въ брѣга, а съ краката

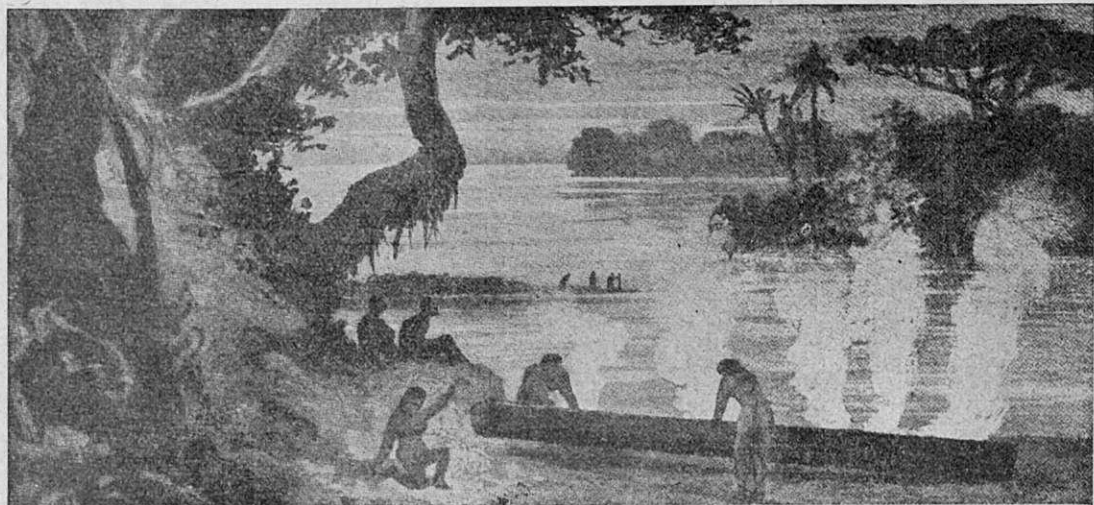


борба и ако бързината, съ която се е хвърлило е била голѣма, то излиза изъ водата, държейки здраво въ човката си малка рибка. Кацва отново на клончето и съ бързи удари на човката замайва жертвата си, следъ което то я обръща, като я подхвърля така, че главата ѝ да падне къмъ устата му и така я поглъща.

изхвърля изкопаната прѣстъ; гнѣздото покрива съ мѣхъ и пера и снася отъ 5—7 бѣли яйца.

Макаръ че храната му се състои главно отъ рибки, то не е много вредно, освенъ за риборазвъдницитѣ.



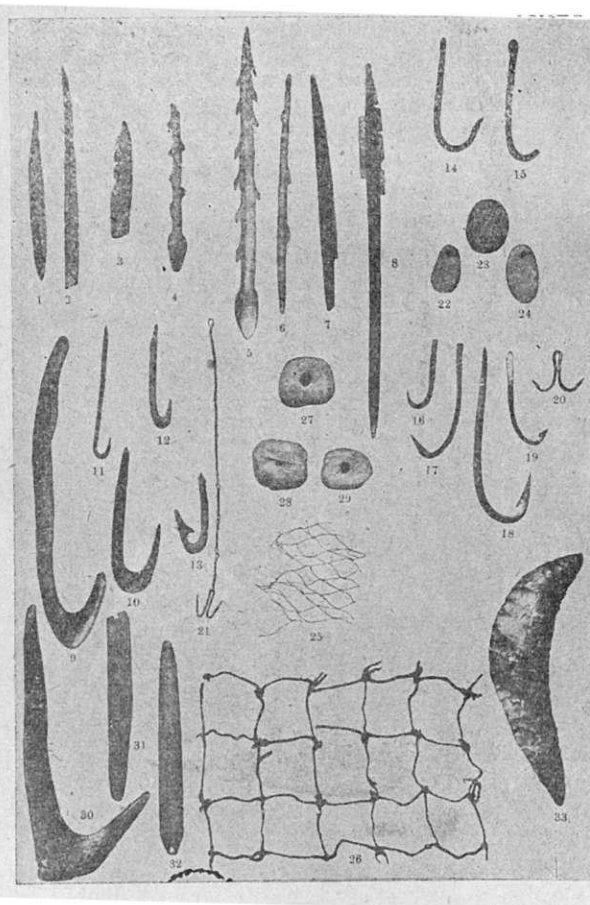


Гороцвѣтъ.

Риболовни уреди отъ предисторическо време.

Първият, доисторическия човѣкъ е и първия ловецъ и риболовецъ. Това ни доказватъ остатѣцитѣ отъ ловни и риболовни уреди и кости на млѣкопитаещи ириби, които се намиратъ при разкопките на пещеритѣ и наколнитѣ постройки, които нѣкога сж служили за жилища на нашитѣ далечни прадѣди.

За доисторическия човѣкъ водната стихия е била почти недостъпна, затова той първоначално е риболовствувалъ край брѣговетѣ на водитѣ или отъ жилището си, построено надъ водата. Той не е билъ въ състояние да преследва воднитѣ живоigni въ водата, затова е търсилъ помощникъ, койго да може да го държи надъ водата и да го носи по нея. Първата лодка или по-право първият уредъ на доисторическия човѣкъ за плаване е билъ

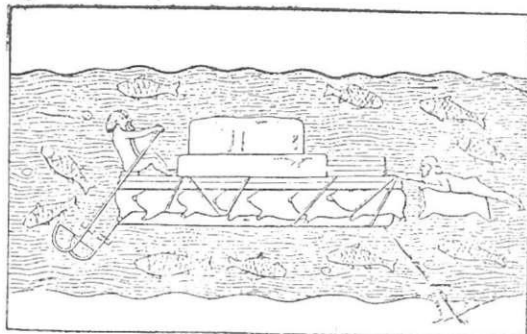


Остатѣци отъ риболовни уреди.

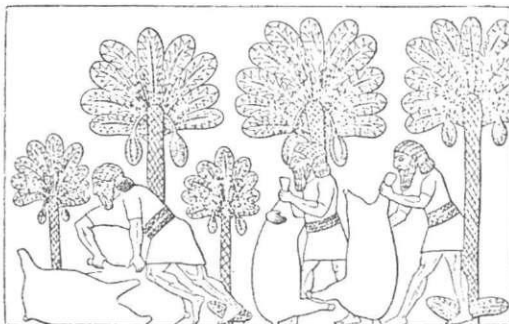
дѣнера или корена на нѣкое дърво, пу-снато въ водата и приведено въ движение отначало съ ржце, а по-после съ помощта на кжси лопати. И сега още въ нѣкои отдалечени мѣста на Нова Гвинея дивацитѣ употребаватъ сжщия начинъ за плаване. По-късно човѣктъ усъвършенствува този уредъ за плаване, той връзва по нѣколко стѣбла, трѣстикови снопи или надути животински кожи (мѣхове) и така приготвя първия салъ. Дълго време този начинъ на передвижане въ водата се е запазилъ, за това свидетелствуватъ картинитѣ-релефи, оставени отъ Асирийцитѣ (фиг. 1 и 2). А туземцитѣ около рѣката Тигъръ и сега употребаватъ салове, които се дър-

жатъ надъ водата посрѣдствомъ надути мѣхове (фиг. 3).

За да даде по-голъма стабилностъ, по-



Салъ надъ надутъ кожи.



Надуване свински кожи за салове.

голяма лекота и бързина на този примитивен уредъ за плаване доисторическия човѣкъ го измѣня, подобрява го, като съ помощта на каменната си брадва, нагорешени камъни или направо съ огънь, издѣлвава дънеритъ и ги превръща въ сѣщински лодки, първообразца на днешнитъ такива.

Колкото и груби, тѣзи лодки сж му принасяли неоценими заслуги. Той е можалъ да преследва вече животнитъ въ водата и да упражнява риболовството, съ което си е доставялъ по-лесно достатъчно и добра храна.

Доисторическия човѣкъ е обичалъ водата, защото освенъ гдето го е снабдявала съ храна, тя го е пазѣла и отъ звѣрове, затова е строилъ жилищата си надъ водата на колове.

Много люспи, кости отъ риби и части отъ риболовни уреди, намѣрени при разкопкитъ надъ езернитъ жилища, показватъ, че рибата му е била любима храна.

Риболовнитъ уреди сж били примитивни, направени отъ кремѣкъ, дърво или кости на животни, предимно отъ еленови рога.

Тия уреди отъ палеолитично време сж основата, първообразца на днешнитъ риболовни уреди.

Най-простиятъ тогава уредъ била 3-4 см. дълга, заострена отъ двата краища кость, която се е връзвала презъ срѣдата съ връвъ, забождали сж на нея примамка (подлъгвачка), която да скрие цѣлата рѣчица и сж я пускали въ водата, рибата я налупва, остритъ ѝ краища се забиватъ въ хранопровода ѝ, и тя не може да я изплюе. По-късно почватъ да употрѣбаватъ харпунъ и назжбени куки.

За изобилието на рибата въ времето на надезернитъ постройки научаваме отъ Херодота, който пише, че е било достатъчно да пуснатъ мрежа или кошъ въ водата презъ специалния отворъ въ пода на надезерното си жилище, за да се напѣдни веднага съ риба.

Риболовството тогава е било по-леко отъ днесъ, защото водитъ сж имали въ изобилие риба, ето защо начинитъ за риболовене сж били по-прости.

За рибитъ, плуващи край бреговетъ, сж употрѣбавали котия и стрели, а харпуна и вѣдицата — въ по-дълбоки мѣста или отъ наколнитъ жилища.

Харпунитъ сж правени отъ кости или еленови рога, назжбени отъ едната или дветъ страни, въ единия край заострени, а на другия тѣпи за да се привѣрзва за него връвта. Тази форма се срѣща най-вече въ разкопкитъ на езернитъ постройки въ Швейцария. И сега още туземцитъ на Огнена Земя, — северна Азия и ескимоситъ употрѣбаватъ тия примитивни уреди, направени отъ рогата на елена.

Вѣдици сж правени отъ черупкитъ на миди и по вѣтка вѣроятностъ и отъ дърво, но отъ последнитъ не сж намѣрени, навѣрно защото сж унищожени отъ времето.

По късно въ бронзовия периодъ, почватъ да правятъ вѣдицитъ отъ бронзъ, прости, заострени куки, завити на една или две страни. Съ време тази вѣдица се усвършенствува, върхътъ ѝ бива назжбенъ и се получава сегашната вѣдица.

Приготвянето и употрѣблението на мрежи за риболовъ е било сжщо известно на доисторическия човѣкъ. Въ Швейцарскитъ надезерни постройки сж намѣрени остатѣци отъ такива мрежи съ различна голѣмина на очитъ и различна дебелина на вѣжето, отъ което сж правени. За жалостъ отъ тѣзи остатѣци не можемъ да заключимъ, каква е била формата на тия мрежи, защото сж много малки.

Въ сѣжитъ постройки сж намѣрени и закрѣглени камъчета, пробити въ срѣдата, служещи за тежести, поставяни на долния край на мрежата, за да потъва, и дървени и рогови парчета сжщо пробити въ срѣдата, така нареченитъ показалки, които се посла-

вятъ на горния край на мрежата, за да стои над водата.

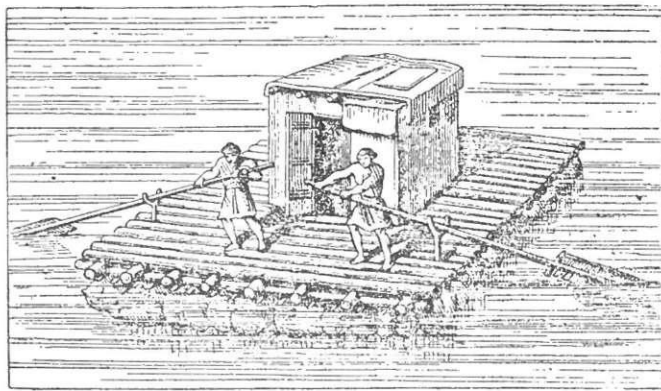
Между находките въ езерните жилища при Грюневалд край Берлинъ, сж намѣрени много такива дървени парчета, но едно обръща внимание съ формата си на животно. И сега още ескимоситѣ употребяватъ такива фигурки, служещи за различаване мрежитѣ си — всѣки прави различни фигури.

За убиване и почистване на рибата доисторическиятъ човѣкъ е употребявалъ ножове, приготвени отъ кремъкъ и кости. Фиг. 4, цифра 33 ни показва единъ такъвъ ножъ

отъ кремъкъ, направенъ въ форма на сърпъ.

Ескимоситѣ, а така сжщо и въ Сибиръ още употребяватъ за чистене и умъртвяване на риба костени или кремъкови ножове, прикрепени за дървени дръжки.

Доисторическиятъ човѣкъ е предприемалъ далечни пътувания по леда за ловъ и риболовъ. Неговата шейна, направена отъ грубо дърво, съ кокалена подплата на плазоветѣ, е изминавала голѣми разстояния. Остатъци отъ излѣскани бедрени кости, намѣрени въ езерните постройки, свидетелствуватъ за това.



Ловенъ и рибарски речникъ.

Пригорийка — на дъждовника (пчелоядъ — *Merops apiaster*) въ Свищовско. Въ влашките села, Никополска околия, думата „пригория“ се изговаря „плингурия“.

Булка — на рѣчната ластовица (*Hydrochelidon*) въ Софийско.

Пилякъ — Орелъ викачъ (*Aquila clanga*) с. Чурекъ (Софийско).

Рибоядецъ — Морски орелъ (*Pandion haliaetus*) с. Св. Врачене (Софийско).

Сипка. — Малък шаренъ кълвачъ (*Picus minor*) с. Костенецъ.

Желна или Жълна. — Зеленъ кълвачъ (*Picus viridis*) с. Елешница (Софийско), Врачанско.

Клюфи дърво или Клюви дърво на зеления кълвачъ с. Негованъ (Софийско), Врачанско.

Синявица. — Синя гарга (*Coracias garrula*).

Пеневка. — Конска сврачка (*Lanius minor*) Сопотъ.

Пендулашка. — Жълтоопаша поточарка (*Motacila flava*) Т. Пазарджишко.

Чучуфалъ. — Чучулига (*Alauda cristata*) с. Бръстовица.

Чучулатка. — Качулатъ синигеръ (*Parus coeruleus*) с. Дорково, Чепинско,

Пръшлекъ. — Стрепетъ, Малка дропла (*Otis tetrix*) Т. Пазарджишко.

Хуховица. — Улолица (*Syrnium aluco*) с. Баня (Чепинско).



Конска сврачка.

Вжленаръ. — Черъ кълвачъ (*Dicorophus mar-tius*). Градевски колиби (Родопско)

Кратунарче. — Синигерче (*Parus coeruleus*) с. Черногорово (Пазарджишко).

Живодерче. — Конска сврачка,



Стожеръ.

Свинцовка на цевитъ за ловната двуцевка.

Немарливото отнасяне и несвоевременно-то почистване следъ стрелбата на ловната двуцевка най-често има за последица ръжда и раковини въ цевитъ. Тѣхната лѣскавина, идеална гладкостъ, които безспорно влияятъ за добрата стрелба, изчезватъ. Мнозина ловци било отъ незнание, било отъ немарливостъ търпятъ такива цевии, ала има и такива, които поради случайно стечение на обстоятелствата сж допуснали ръждасването и раковинитъ, но щомъ ги забележатъ, употребяватъ всички възможни срѣдства за да ги отстранятъ.

Първото нѣщо, къмъ което ловеца ще прибѣгне въ случая е старателно почистване на цевитъ съ парцали, газъ и др. подобни. Ако се постигне пълно почистване, това ще зарадва ловеца и все пакъ ще му подсказва да се отнася въ бъдеще съ повече внимание къмъ своето оръжие. Но ако запускането датира отдавна, обикновеннитъ срѣдства ще се окажатъ недостатъчни и цевитъ нѣма да добиятъ желаната отъ ловеца чистота. Тогава именно съ полза той самичкъ ще може да приложи „свинцоването“¹⁾ на цевитъ, съ което бѣ любезенъ да ни запознае Г. Орѣховския другаръ-ловецъ А. Бъчваровъ, който сжщевременно е и добъръ шлосеръ.

За да се свинцовагъ цевитъ на пушката (безъ нарезии) взима се една телена прѣчка съ дебелина на обикновенъ моливъ и дължина около 1·10 м. Горниятъ край, на 15 с/м. отъ върха се обвива съ парцалъ, за да образува нѣщо като тапа (чер. 1). Долния край се завива въ видъ на рѣчка за да може да се хваща (чер. 1-б), повърхнината на парчета отъ тапата нагоре (чер. 1-в) се нажбва съ сѣкачъ, за да образува грапава повърхнина.

Когато този простъ уредъ се приготви,

разгласява се пушката и се взиматъ само цевитъ. Отъ къмъ задната имъ страна се наметква направения, както се каза по горе шомполъ до като горния му край се подравни съ горния срезъ на цевъта. Изправятъ се цевитъ и се укрепватъ вертикално съ менгеме или нѣщо подобно. Разтопява се чисто олово въ тиганче или другъ подобенъ съдъ, следъ което се налива отъ горната страна на цевъта съ шомпола, до като се изпълни цѣлото пространство отъ парцалената тапа до устата на цевъта. — Следъ изстиването на оловото (достатъчни сж 4—5 минути) шомпола се набива напредъ, съ ситна пиличка се опилва обло, за да може да се изтегли обратно изъ цевъта, обаче при това опилване не бива оловената възглавничка да се движи хлабаво въ цевъта.

Следъ изваждането на шомпола, цевитъ се стѣгатъ на менгеме, а оловената възглавничка на шомпола се намазва съ минерално масло и се насипва съ много ситно счукано стъкло (на прахъ) и почва да се протрива цѣлата цевъ отъ единия край до другия. Това протриване продължава около 1 часъ до като се махнатъ всички драскотини, раковини и ръжди въ цевъта. Въмѣсто стъкленъ прахъ може да се употреби съвсемъ ситенъ шмиргелъ.

Следъ като се свърши протриването по горния начинъ избѣрва се цевъта и протриването продължава само съ чистата оловена възглавничка на шомпола. Още по-добъръ резултатъ ще се получи, ако оловото се намаже преди това съ посъ помада (масъ за лѣскане копчета и др. месингови предмети), това последно протриване може да се извърши и съ хубавъ дървенъ шомполъ съ плътно прилепналъ парцалъ, намазанъ съ посъ помада.

Цевитъ по този начинъ ставатъ чисти свѣтли и лѣскави като нови.

¹⁾ Свинцоване отъ свинецъ (олово).





Кемпингъ, като организация на спортния туризъм и изучаване на Родината. Кемпингъ — това е своеобразен туризъм, създаден и разработен съвместно с американците. Във превод кемпингъ означава „лагерен живот“. През ваканцията цъли американски семейства тръгват да пътуват из красиви местности, установяват се да нощуват, дето им се хареса и за по евтино пътуване снабдяват се с походна палатка, кухня, провизии. Вдълбочавайки се въ горите, те прекарват своята ваканция под открито небе, като се занимават с лов, риболовство и фотография.

Интересен и евтин е кемпингът с лодка. Въ този случай с железница те отпътуват далеко, обикновено въ горното течение на някоя река. Тук си купуват лодка или наемат такава и с нея тръгват по течението на реката въ продължение на стотици километри, следъ което пакъ по железницата се връщат въ своето огнище и се предават на обикновените си занятия. Ж. п. администрация въ Америка поощрява подобни екскурзии, като дава подъ малък наемъ на железните лодки, походни кухни, палатки и пр., които се предават обратно на крайната ж. п. гара на пътуването. По този начинъ срещу нищожна цена на любителя на природата се дава възможность да прекара няколко седмици въ красиви места. Ако при това е и добър ловецъ или риболовецъ, то отъ ловътъ може съвсемъ да съкрати разходите си.

Въ време на такава екскурзия често ще се спи въ палатки, на брега на някоя река или въ гората. Споредъ мнението на американците подобен туризъм не съставлява никаква тежестъ. Въ тяхъ участвуват не само възрастни мъже, но и жените и децата.

Кемпингъ — това е спортъ приятенъ, който десетки години се разработва въ Америка и тамъ организацията на подобни екскурзии е много лека и евтина.

Съветваме всъкого да опита този спортъ — на безгриженъ животъ, далече отъ хората и градовете с всичките им пакости и да

поживе така, както сж живели героите на Куперъ и Джекъ Лондонъ. И за тази целъ — за подобен кемпингъ — не е съвсемъ потребно да се иде въ Америка. Нашите планини отварятъ обятията си за целта.

Землетресенията и животните. Интересни сж наблюденията, правени на животните до и въ време на землетресения.

Колебанията на земята предизвикватъ, въ домашните животни, както и човъка, страхъ. Те се стараятъ да бждатъ по-близо до човъка, очаквайки отъ него защита.

Въ кучетата преди землетресенията се появява раздразнено състояние, те започватъ да лаятъ безъ видими причини или пакъ изпадатъ въ дълбокъ сънъ. Жителите на страните, дето землетресенията сж чести, като напримеръ въ южна Италия и Япония, различаватъ у кучетата единъ особенъ вой, който предсказва землетресение. Кучетата се държатъ близо до хората, не се хранятъ, страдатъ отъ силна жажда и ставатъ зли.

Котките се безпокоятъ, треперятъ, наежватъ козината си и жално мяучатъ.

Конете нетърпеливо тропатъ или политатъ въ бѣсенъ бѣгъ.

Най рано отъ другите животни предчувствуватъ землетресенията свинете. Някои наблюдатели сж забелязали тревожно настроение въ свинете дори 10 дни преди землетресението.

Любопитни случаи илюстриратъ особната чувствителность на пчелите. Пчеловъдите отъ Ландсбергъ забелязали, че пчелите напускатъ кошерите си и съ силно бръмчене се носятъ около тяхъ. Въ сжия денъ сеизмографа въ Мюнхенъ отбелязалъ слаби колебания на почвата, продължавали се отъ 9 ч. 30 м. до 9 ч. 38 м. Въ Ландсбергъ колебанията на почвата не били усетени отъ хората.

Въ Гърция преди настъпване на землетресение зайците, тези чувствителни и страховливи животни, се приближавали къмъ жилищата. Забравяли дори обичайната уплаха отъ човъка,

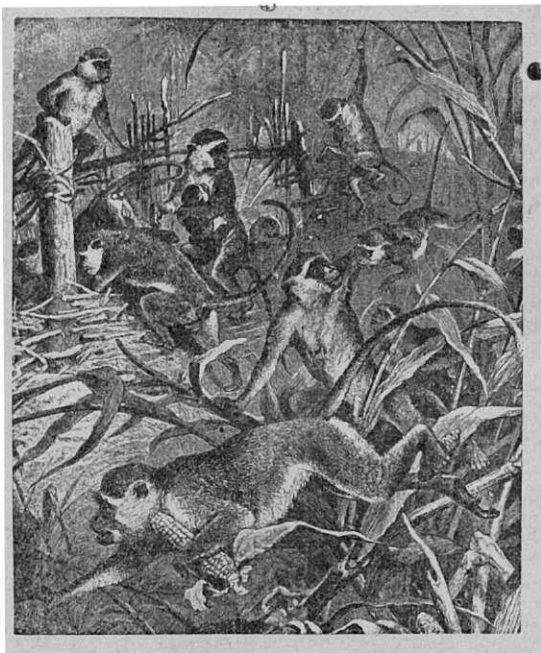
Способността на животните да предчувствуват землетресенията по всяка вероятност се обяснява с физическите изменения, които предшествуват отбелязването от сеизмографа колебания. Във животните е забелязана във голяма степен развита чувствителност към изменение равновесието в природата.

Ако се отдаде да бъде конструиран нов, по-чувствителен апарат, който да регистрира не механическите, но и електромагнетичните промени, то бихме могли да установим връзката между поведението на животните и различните явления в природата.

Пакостни гости. Във по-топли страни на земята за запазване на земеделските култури има да се борят с много повече

помнят по привички котката. Имат кржгло лице и по една торба от всяка страна на бузите за храна. От тях са известни повече от 50 вида, населяващи Африка чак до Капландъ.

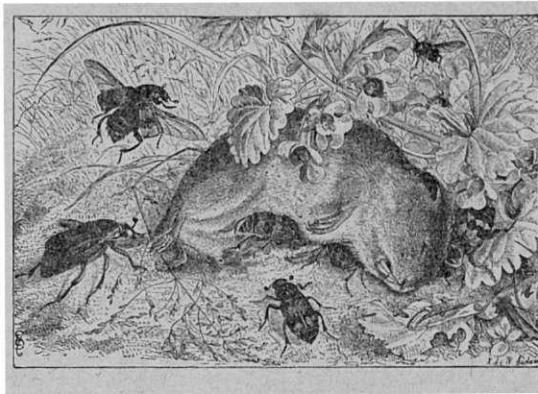
Гробари в животното царство. Защо така рядко срещаме умрели птици и други животни всред природата?



Морската котка

врагове, отколкото у нас. Освен грижите от промяна на времето и стихията, големи грижи на населението създават нападащите посявители насекоми, птици и млъкопитаещи. Там представители на животното царство са повече, следователно и вредните такива са повече. Приложената картина показва такава една напасть. Нападнатото от стадо зелени морски котки кукурузно поле е почти унищожено. Те отбират само най-хубавите кочани, като окъсват всичко каквото им попадне. Те са в състояние да унищожат цяла реколта.

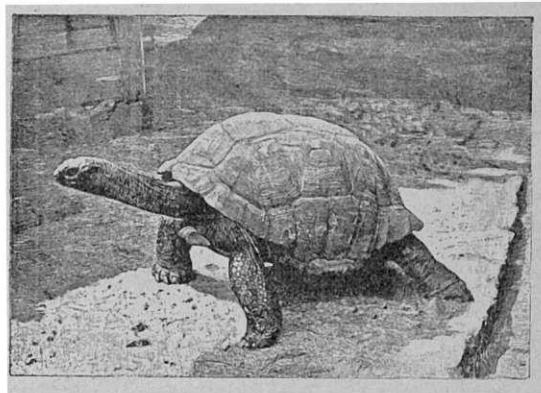
Морските котки макар че се наричат така, нямат нищо общо с нашата котка. Те са маймуни, добили това си име, защото са пренесени във Европа през морето и на-



Гробари

Природата се е погрижила за това; тя е намерила средство, да намали заразяването на въздуха от отровните вещества, образувани при разлагането на организмите. Във топли страни, лешоядите, хиените, чакалите и др. животни унищожават лешовете, у нас безброй бръмбари, ларвите на мухите, дивите свини и гарвановите птици.

Много животни, предчувстващи смъртта си, се скриват във дупки, но там дето това



Костенурка великанъ

не се случи, горските гробари изпълняват много добросъвестно службата си, която извършват не от съзнанието, че ще спомогнат за обеззаразяването на въздуха, а че ще осигурят бъдещето си потомство с храна. Разбира се, погребвани могат да бъдат само малки животни и то гдето почвата е мека, Щом като някой бръмбар-гробар намери

лешъ, извиква на помощ свои събратя, които го заобикалят и тикат къмъ мѣсто, дето почвата е мека. Тамъ тѣ изкопаватъ подъ него гробъ и го зариватъ. Както поменахме, това



Главачъ

го правятъ, за да запасятъ малкитѣ си съ храна. Веднага следъ погребението женскитѣ снасятъ яйцата си въ леша и излупенитѣ ларви се хранятъ съ него до като се превърнатъ въ какавида. У насъ има нѣколко вида гробари, но най-често се срѣща по-голѣмия, черенъ съ червени обшивки на крилетѣ и по-малкия съ златожълтъ щитъ на шията и оранжево жълти препаски на крилетѣ.

Единъ чудноватъ музикантъ. Въ южна Америка, въ горното течение на Амазонка, между многото животни населващи девственитѣ ѝ гори, е чудноватата птица отъ семейството главачи, именно *Качулатия главачъ* (*Cephalopterus ornatus*), чудновата не само по особеното си оперение и изгледъ, но и поради басовитѣ, прилични на ревъ звуци, които издава.

Тя е голѣма и черна гарга и съ човка и кжси крака като нея. На главата има, почваща отъ тилтъ и свършваща предъ челото надъ човката, гъста качулка, която по желание може да изправя. Отъ гушата се спуска на долу една тънка кожена торба, облѣчена съ кжси твърди пера. Тази търба, която е въ

връзка съ дихателното гърло, може да се надува и има предназначение да усилва виктъ, който главача издава. Тя представлява тулумтъ (мѣхтъ) на гайдата. Усилениятъ отъ нея звукъ прилича на ревъ отъ волъ.

Тия птици живѣятъ на малки колонии по върховетѣ на високитѣ дървета по брѣга на рѣкитѣ или островитѣ. Хранятъ се съ плодове, които поглъщатъ цѣли, и въ последствие изхвъргатъ семената имъ

Когато птицата почива, качулката е прибрана, а звуковата трѣба тѣй добре прилепена у гърдитѣ, че почти не личи.

Най голѣмата земна костенурка.

Като че ли сждбата е така наредила, голѣмитѣ животни да бждатъ обречени по-лесно на изчезване отколкото останалитѣ.

Още въ предисторическо време, когато човѣкътъ не е билъ въ състояние да спомогне за намалението на животински свѣтъ на земята, много тогавашни гиганти сж измрѣли. Сега обаче, такива останали гиганти сж обречени на изчезване, поради усиленото имъ преследване отъ културния човѣкъ.

На островитѣ Галапаго, при брѣговетѣ на Еквадоръ и островитѣ Алдаброи, северо-западно отъ Мадагаскаръ живѣятъ *костенуркитѣ-великани*, които сж почти на изчезване.

Още въ предисторическо време сж живѣли такива голѣми костенурки въ южна Европа и то въ голѣмо количество, за което свидетелствуватъ намиранитѣ остатъци отъ тѣхъ, но тѣ сж били мно.о по-голѣми, почти до голѣмината на желѣзопжтенъ вагонъ.

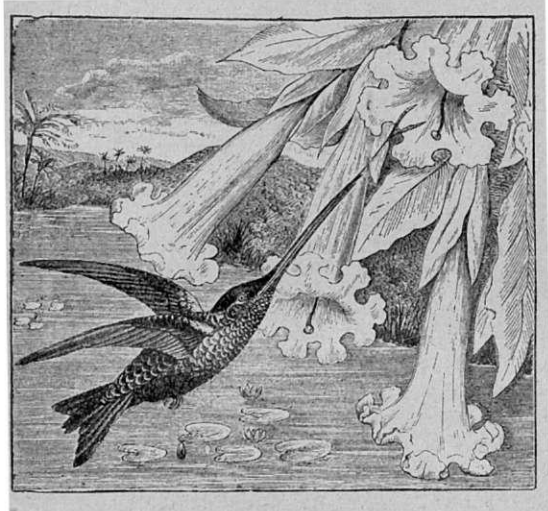
Костенуркитѣ-великани или още наречени слоновидни костенурки, достигатъ на дължина повече отъ метъръ и повече отъ 400 кгр. тежина; тѣ сж сухоземни животни. Дългитѣ, здрави крака сж въ състояние да носятъ тежкото тѣло продължително време и при бързина до 15 клм. въ часъ. Това е необходимо за тѣхъ, за да могатъ да отиватъ далече въ вътрешността на островитѣ, гдето само има вода за пиене, да напълватъ стомаха си съ запасъ отъ вода, която да имъ стигне за нѣколко дни.

Яйцата снасятъ въ дупки, изкопани отъ копитообразнитѣ имъ прѣсти, и ги покриватъ съ пѣськъ. Слънчевитѣ лжчи така силно нагрѣватъ гнѣздото, че следъ определено време отъ яйцата се излупватъ малкитѣ костенурки.

Главата има здрави челюсти съ силни рѣзци. Храни се съ трева, но търси и листа отъ храсти, сочниѣ кактуси, лишеи и др. които съдържатъ повече влага. Тѣхъ достига, като се надига на дългитѣ си крака. Откъснатитѣ трева и листа смачква въ устата си, овалва на топки и така ги поглъща.

Взаимни услуги между птици и растения. Съ много характерни примѣри Дарвинъ е доказалъ за връзките, които съществуватъ между животния и растителенъ свѣтъ; така, напримѣръ той твърди, че червената дегелина може да вирѣе само тамъ, дето има земни пчели, защото последнитѣ пренасятъ тичинковия прашецъ отъ едно растение на друго и така ги оплодяватъ. Въ по-ново време, особеноститѣ въ устройството на езика и човката на нѣкои птици сж обърнали внимание на ученитѣ, които сж открили, че тия особености трѣбва да сж въ връзка съ устройството на нѣкои цвѣтове у растенията. Думата е за тия птици или настькоми, които се хранятъ съ меда отъ цвѣтоветѣ на растенията.

Живота на колибри, тия чудно красиви, съ блестящо и съ металенъ отенѣкъ оперение



птички, не е още добре изученъ. Американскитѣ колибри, които наброяватъ повече отъ 500 вида, търсятъ храната си почти на опредѣлени растения и по човкитѣ на отдѣлнитѣ видове можемъ да познаемъ кой видъ кои цвѣтове посещава. Нѣкои иматъ човки, закривени въ полукръгъ, при други сж изкривени на горе, трети сж съ извънредно дълги човки — въ връзка съ конструкцията на цвѣтоветѣ, отъ които търсятъ храна.

Тѣзи птички, чийто пера блестятъ на слънцето и отражаватъ всички цвѣтове на джгата иматъ чудноватъ езикъ. Тѣ могатъ да го изваждатъ изъ устата си, като значително го удължаватъ, но освенъ това неговия върхъ е раздвоенъ и образува две тънки, тѣсни лопатки съ грапава повърхност, които могатъ да се прилепватъ една къмъ друга и като въ клещи да притискатъ това, което е уловено вътрѣ. Съ този езикъ, когото тѣ пххватъ въ дълбокитѣ цвѣтове тѣ ловятъ малки настькоми, служещи имъ за храна.

Както казахме, понеже всѣки видъ коли-

бри посещава само опредѣлени растения, то тѣ спомагатъ за оплодяването имъ, като отнасятъ полепения по човката имъ прашецъ отъ женскитѣ цвѣтове на мъжкитѣ.

На картината е представенъ такъвъ видъ колибри, който търси храна въ дълбоки цвѣтове, неговата човка е затова пригодена, и той ще намира храна само въ тѣхъ, а следователно само тѣхъ ще оплодява.

Хайка на глухари. Въ бр. 8 на сп. Ловецъ отъ т. г. е помѣстена фотографическа снимка на една компания отъ 7 души ловци съ пушкитѣ имъ наредени предъ тѣхъ, а въ ржцетѣ имъ по единъ глухаръ. Подъ снимката се мждри надписъ: Ракитовски ловци следъ удаченъ ловъ на глухари въ Ракитовската мѣстностъ „Мантарица“. Тази и други подобни на нея „Сговорни дружини“ отъ ловци, следъ като очукаха сърнитѣ и дивитѣ кози въ Родопа, почнаха своитѣ вандалски набѣги и по глухаритѣ, за да правятъ, разбира се, съ тѣхъ търговия, каквато споредъ закона за лова е запрѣтена.

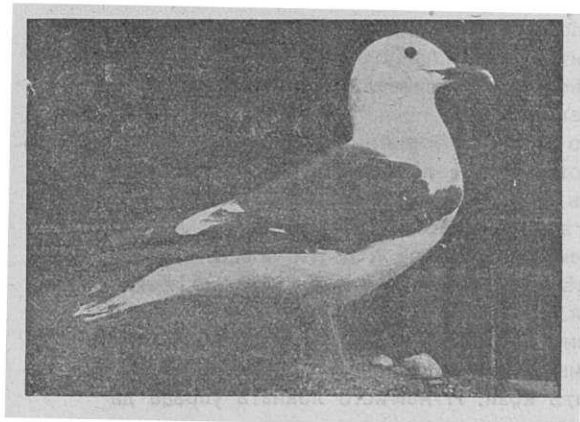
До като преди войнитѣ само държавния глава отиваше на ловъ за глухари и то да се ударатъ по 1—2 екземпляра изключително за нуждитѣ на естествено-историческия музей, сега ракитовскитѣ, па и други ловци, сж хукнали цѣли компании, като на хайка, да биятъ глухари. Тѣ смѣтатъ, види се, че билета за ловъ имъ дава право масово да избиятъ и този дивечъ, както направиха това съ сърнитѣ и дивитѣ кози. И намѣсто ловната управа да ги стресне за това тѣхно настървяване, *тя имъ прави реклама* чрезъ безразсждното печатане на снимкитѣ имъ за „удачни ловове“ въ 35 хиляди броя на съюзното списание... За да гонятъ, види се, и други като тѣхъ още по-голямъ рекордъ въ избиване на този редкъ и благороденъ дивечъ. Жалки ловци и още по-жалки схващания отъ страна на редакцията за своитѣ задължения.

Нѣколко думи за водния плѣхъ въ България. (Бележки отъ П. Т. Петровъ — Т. Пазарджикъ). Водния плѣхъ въ Т. Пазарджишко е много разпространенъ. Често съмъ го срѣщалъ изъ блатата съ камъшъ, по топлицитѣ, дето биемъ патици, а сжщо изъ рѣкитѣ съ брѣгове, набраздени отъ коренитѣ на разни дървета. Още отъ детинство, ходейки на риба съ баща си и съ покойния Г. Христовичъ, ние ловѣхме риба съ специални мрежи, подходящи за нашитѣ блатата. Въ тия мрежи често сж се ловили и водни плѣхове. Наблюдавалъ съмъ какъ уловената въ мрежата риба каленикъ или червеноперка, се изяжда отъ водния плѣхъ, разбира се, че и самата мрежа бива разкъсвана отъ остритѣ му жби. Не ед-

нажъ сме хващали въ мрежата шуки отъ по 3—7 кгр., въ корема на които сме намирали наядени водни плъхове.

Една интересна находка. На 29 май т. г. Н. В. Царътъ е наблюдавалъ въ Варненския заливъ нѣколко екземпляра отъ сравнително рѣдката за насъ чайка *Larus fuscus* L., отъ които 3 сж били убити. По външностъ тя много прилича на голѣмата и често срѣщащата се у насъ сребриста чайка *Larus argentatus*, обаче, по размѣри е по-дребна отъ нея.

Тази черногърба чайка насъ посещава есенъ, връщайки се отъ северната частъ на Европа, дето свива гнѣздо, и пролѣтъ, когато, презимувала въ по-топли страни, отлита на северъ за да търси своитѣ стари мѣста за отглеждане на младо поколѣние.



Чернокрила Чайка

Ценността на тая находка се състои въ това, че е убита доста късно, а това ѝ късно задържане по нашия черноморски брѣгъ ни задава още мисълта, да не би тя да гнѣзди и тукъ. Това съмнение се доближава до истината поради обстоятелството, че Царския естеств.-истор. музей притежава 2 сравнително млади екземпляри, а и наблюденията на много автори по Добруджанско Дунавскитѣ блати и Черноморскитѣ крайбръжия ни показватъ, че тамъ гнѣздятъ видове, които не сж очаквани да бждатъ тамъ даже срещнати, а този видъ чайка е посочена за тия мѣста въ по-голѣми ята.

Споредъ литературнитѣ данни и др. наблюдения виждаме, че тя е срещана извънредно рѣдко въ вътрешността на Балканския п-въ, макаръ че D-r E. Hartert, въ своята великолепна работа *Die Vögel der Paläarktischen Fauna*, твърди, че при своитѣ прелети тя минава напрѣко презъ континентитѣ.

William E. Giege, който дава пълненъ

листъ на Македонскитѣ птици и D-r Otto Fehlinger, който описва птичия свѣтъ на Македония, не сж я наблюдавали никжде изъ вътрешността на континента.

Yames M. Harrison, който е билъ членъ на английската комисия по изследване северния Егейски брѣгъ презъ великата война, никжде не е срещналъ тая чайка.

Comte Allèon, единъ добъръ наблюдател на птицитѣ на Балканския п-въ, я е наблюдавалъ въ доста отдалечено време (около 1850—1860 г.) и е събралъ нѣколко хубави екземпляри отъ Мраморно море и къмъ Босфора, три препарирани отъ последнитѣ съставятъ частъ отъ сбиркитѣ на Царския естеств. истор. музей — София.

Истинския добъръ познавачъ на българската птича фауна O. Reiser самъ не я е наблюдавалъ, а предава думитѣ на Sintonis и Simps n, които сж се натъкнали на по-голѣми ята отъ тая чайка прѣмо на брѣга на Черно море, на езерото Зиное въ Добруджа и при Кюстенджа.

Царския естеств.-истор. музей притежава наистина още единъ екземпляръ отъ Кричимъ при гр. Пловдивъ, обаче, като имаме предъ видъ, че при морски бури или вѣтрове отъ морето къмъ сушата, маса мореобичащи птици навлизатъ въ вътрешността на страната, то само заради този единственъ случай презъ единъ дълъгъ периодъ време, не можемъ да се съгласимъ, че при прелетъ тя преминава прѣко презъ континентитѣ, още повече, че напуснала мѣстата, дето гнѣзди презъ лѣтния сезонъ (сев. край на Европа), тя не може да достигне до насъ безъ да премине широкия европейски континентъ (обширната земя на Русия, сръдна Европа и пр.). Това, обаче, още не доказва, нѣма що годе опредѣлени пжтища (които именно не минаватъ презъ широка суша) и че тя, като чайка, макаръ и да бърза въ прелета си, да не следи какви да сж водни басейни и брѣгове, при които тя е родена и безъ които нейното име почти не може да съществува.

Рѣдкостта ѝ изобщо по нашата земя и черноморския брѣгъ отъ една страна и слабитѣ ни познания — отъ друга, не ни даватъ възможностъ да уяснимъ тия, както и нѣкои други въпроси. Съ този малъкъ примѣръ виждаме, че има още много и много да се работи върху нашата птича фауна и това сж колелитѣ-ловци, които най-много ще спомогнатъ за изучаване, нека да кажа, изобщо на живата родна природа!

София, 20 юний 1923 г.

Н. Р-въ.

Бележки по дейността на едно д-во. Случайно се намърихъ на Св. Духъ въ красивото с. Лжджене — Родопитъ; богато съ природни красоти, кждето колегитъ ловци, забравени въ по-голѣмата частъ отъ годината, проявяватъ една особено похвална дейностъ.

Благодарение на сплотеността, съзнание-то и добрия изборъ на ръководни фактори, направеното отъ тѣхното д-во, заслужава да се изнесе и даже посочи за примѣръ.

Изолираността и особено малкитъ срѣдства, съ които то разполага, не сж го възпрѣли да стори това, което много други д-ва, въ по-добро състояние, не сж постигнали. Идеалността на членоветъ му, обаче, въпрѣки тия обстоятелства, даже го е окуражавала да работи и направи нѣщо, безъ да търси срѣдства или чиято и да било помощъ.

Схващайки застрашеното и тежко положение на дивеча, то е взело мѣрки да зщити българската природа въ размѣри колкото се може по-голѣми, като се е лишило отъ най-любимитъ си и богати на ловъ мѣста. Ето напр. симпатичния колега Георги Н Бояджиевъ какво ми разправи: „ние имаме за принципъ защита не само на дивеча, но и на рибата, защита на горитъ и рѣкитъ! Запазили сме за

5 години мѣстността „Юндола“ съ помощта на лесничея отъ Гешова пл. г. Хр. Пѣевъ. Този резервъ мѣри 4 часа пжтъ на дължъ и толкова на ширъ.

Втори още по голѣмъ резервъ се намира въ Чехльовското лесничество, който е постигнатъ съ помощта на младия, енергиченъ и строгъ лесничей г. Г. Коцевъ и доспатския такъвъ г. Ст. Парашкевовъ. Последния е сжщевременно и председател на ловното д во въ с. Лжджене.

При добри резултати и желания или при наложителна нужда забраната за ловъ въ тия две резерви може да бжде продължена съ още 5 години.

Трети резервъ развъдникъ това е мѣстността „Сгражата“, най-близко и удобно мѣсто за ловъ на яребици (повечето полски и малко киклици) и зайци, е обявенъ за развъдникъ за единъ периодъ отъ три години“.

Фактитъ не се нуждаятъ отъ голѣми коментарии, но работливитъ, съзнателни и благородни колеги отъ с. Лжджене заслужаватъ не само още веднажъ похвала, но и окуражаване.

Н. Радевъ.



КНИЖНИНА

Нашите ловни птици — от г. Кузев — книга първа от дългоочакваната Ловна библиотека, издание на Ловната организация.

Книгата, която Ловната организация поднася на любознателния ловец и любител на природата, е от голямо значение за нашата бедна ловна книжнина.

За птиците на България, освен първите сведения, които покойния Г. К. Христович ни даде в своите „приноси“, печатани в „Сборника за народни умотворения“, отделните описания на птици, печатани в сп. „Природа“, „Ловец“ и „Ловна просвета“ и ценната книга на Д-р Клайн — „Наши птици“, на български друга орнитологическа книжнина нъмаме, ето защо, издаването на специална книжка за нашите ловни птици беше повече от належащо.

Не само начеващите, но и дългогодишните ловци, малко познават птичето ни царство, или това което знаят за него е не вярно, непълно; ние още нъмаме създадена ноемеклатура на нашите птици, има само опити за събиране и коване на имена, но нищо още установено.

Ако г. Кузев, при наименованието на птиците в своята книжка б' взел пред вид и усвоените вече от ловците взети от книгата на Д-р Клайн, хубави имена, щ'ше да е по-пълна, по-полезна, защото ловци, свикнали с едни наименования на птици, ако не ср'щат същите в описанията, доста трудно ще им е, да установят, че описанието е за едни и същи птици. Наприм'р: г. Кузев нарича *Strix pratensis* — *Дърдавец*, а ние ловците го знаем — *Царь на пълндъците*, което име, ако стоеше след дърдавец, щ'ше да ни поясни, че това е една и съща птица. Още по-ценни щ'ха да сж тия имена, ако след всичко се спомен'ше и откъде е произхода му.

В описанията си г. Кузев е много кратък. Действително, в такава малка книжка много не може да се пише, но понеже за нас е по-важно описанието на птиците, то тр'бваше да е по-обширно, а общата част да е по-кратка. Описанията тр'бва да сж изчерпателни, за до можем при лов да използваме н'кои особености из живота на птиците.

Картините, с които е изп'стрена книгата не сж подбрани и не характеризират отделните видове, а н'кои сж даже погр'шни. Наприм'р: при описанието на нашия, наречен още Кавказки фазан (*Phasianus colchicus*) е поставена картината на Монголския фазан (*Phasianus mongolicus*), който има б'л гердан. Когато н'кой ловец, който

познава нашия фазан или чете описанието му и види картината, ще е в недоумение, кое е в'рно, описанието или картината? Така сжщо, от картината на дроплата, ловеца, особено този, който не е виждал дропла, много не ще научи, защото дадената картина охарактеризира хвърщаща птица, която има съвършено друг вид от такава в стояща поза.

На стр. 39 се описва *Голъния свирец* (*Numenius arcuatus*), без да се поменава, че у нас се ср'щат още два вида свирци, сходни по оперение, а различни по величина и когато бжде убийт н'кой екземпляр от тях, при опита да се опред'ли каква птица е, като се сравнява тя с описанието в книгата, пак ще се недоумява — описанието ли е невярно или имаме нов за България вид.

Потърсихме в чуждата*) и наша литература сведения за находищата на *Сивоопашия крайбръжен бекас* (*Limosa rufa*, *Limosa lapponica*), но нийде не нам'рихме, че е срещан или убиван у нас. Действително, О. Reiser поменава за него, но че се ср'ща в Гърция, не и у нас. Отнесохме се и до г. Д-р Клайн, най-добрия познавач на нашите птици, а така сжщо и до Царския естествоисторически музей, в който има всички наши птици, но и от там получихме същите сведения, че до сега *Limosa rufa* не е намирана у нас.

Може би г. Кузев е срещнал н'кой екземпляр *Limosa rufa* или н'кой чужд автор поменава за находището му у нас, в такъв случай ще е от голяма полза, ако се напише н'що повече за него.

Ув'рени сме, че, както г. Кузев казва в послесловието на „Нашите ловни птици“, той ще си вземе бележка от непълнотите на това издание, та при второ такова, каквото пожелаваме на „Нашите ловни птици“, т' ще бждат попълнени.

Една от задачите на Ловната организация е да създаде и ловна книжнина, популярна и достъпна за всеки ловец. Това ще се постигне, ако изданията бждат евтини и се поднасят на ловците на костуема цена. А това не виждаме с „Нашите ловни птици“. Според думите на г. редактора на сп. „Ловец“, казани пред Висшия ловен съвет, книгата на г. Кузев струва на организацията 10 лв., защо тогава се продава по 20 и 30 лв.? Нима организацията тр'бва да печели и от това, което тр'бва да се популяризира? Непонятно!

*) Otmär Reiser — *Ornis Balcanica*; Fr. Naumann — *Die Vögel Mitteleuropas* и пр.

Накрая нека поменемъ, че въ скоро време ще бжде основана у насъ Орнитологическа дружба при Природоизпитателното Д-во, една отъ целитѣ на която ще е да създаде единство въ нашата птича номенклатура и всестранното изучаване на нашитѣ птици.

Получени списания:

Морски сговоръ, бр. 6, год. V.
Le Saint-Huber-Club — Paris. Год. XXVI,
бр. 6.

Revista Cinegética Hustrada — Madrid Год.
VI, бр. 58.

Ceskoslovensky ribar — Vodňanech. Год.
VIII, бр. 6.

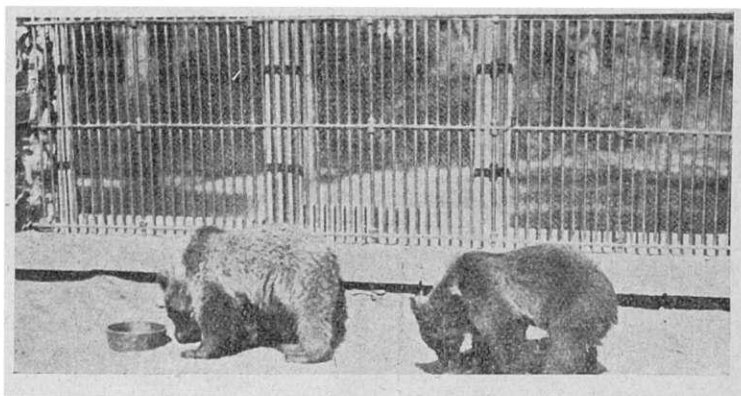
Още единъ свѣтилникъ за просвѣта на ловцитѣ

Пловдивската окръжна ловна управа е започнала издаването на месеченъ „Пловдивски Окръженъ вестникъ“. Бр. 1 се получи въ редакцията. Задачата на вестника, както се казва въ уводна статия на организатора при Плов. Окр. Управа П. Цвѣгановъ е: 1) да даде възможностъ за обстойно разглеждане на

всички въпроси отъ мѣстенъ организационенъ, стопански и просвѣтенъ характеръ въ свръзка съ лова; 2) да се постигне правилно стопанисване и запазване полезния дивечъ и 3) да създаде контактъ между горската, административна, общинска и др. власти и ловнитѣ дружества съ целъ за издигане ловния спортъ и стопанството.

Първия брой на вестника съдържа: 1) Изложение за дейността на ловнитѣ дружества и Окр. лов. управа отъ Пловдивски окръгъ презъ 1926/1927 год. 2) Решения на Пловдивския Окр. ловенъ съветъ. 3) По одобрение решенията на Окр. ловенъ съветъ. 4) Л. Лабовъ—Ловецътъ прелъ своето бждеще. 5) Истинската наслада отъ лова. 6) Ловна статистика. 7) Хроника и 8) Книжнина. Вестника е много добре подреденъ, а низката му цена — само 10 лв. годишно показва, колко много може да се постигне въ ловно просвѣтно отношение, ако всѣки окръгъ има своя просвѣтенъ органъ. Колкото по-вече просвѣта — толкова по-добре. Пожелаваме новия ловенъ свѣтилникъ да разпръсква обилно своитѣ просвѣтни лъчи въ Пловдивския окръженъ ловенъ районъ и да послужи за образецъ и на другитѣ ловни райони.

И. С.



ВЕСТИ ВЪ ТРИ РЕДА

Ловът на газели въ северния Алжир и на юг въ Сахарската област е запрегнат. Това благоразумно запрещение е предизвикано поради почти пълното изчезване на този дивечъ.

Нечувани ловни трофеи. Въ края на декемврий 1927 г. известния ловецъ на лъвовете Гюмшеръ, се възвърналъ отъ Нероби (източна Африка) съ кожата на убити 80 лъва и 10 леопарда.

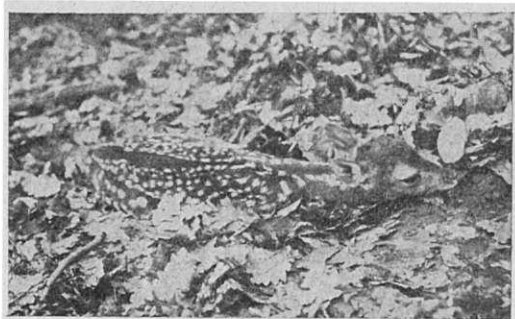
Международния шампионъ по стрелба съ ловни оръжия ще се състои тази година въ Парижъ отъ 7—26 май.

Вредитъ отъ дивитъ свини въ Лотарингия презъ 1927 година се изчисляватъ на около 5,000,000 лева. За тѣзи вреди отговарятъ самитъ ловци, на които се налагатъ специални налози, възлизащи на около 36 лева за всѣки хектаръ горска площъ.

Ценитъ на дивеча въ парижкитъ хали презъ 1927 година бекасъ 60 лв. парче; дива патица — 86 лв., еленско месо кило 40—48 лв., сърненско месо кило — 80 лв., фазанъ парче—150 лв., заекъ парче—120 лв., заекъ подземникъ парче — 43 лв., дива свиня месо кило — 43 лв.

Крокодилови яйца ежегодно се унищожаватъ въ Африка повече отъ 180,000 бройки.

Първото еленче — приплодъ на пушнатитъ елени въ ловния развъдникъ на Варненската ловна управа се е добилъ на 23 май т. г. едно мъжко еленче.



3 дневно лопатарче въ Варн. лов. развъдникъ



Първиятъ приплодъ въ Варненския ловенъ развъдникъ

Съвременни ловци съ соколи. Въ Англия напоследъкъ се е появилъ особенъ интересъ къмъ лова съ соколи, който се възражда. За дресирането на соколитъ сж учредени специални учреждения.

Негово Величество Царьтъ е отпусналъ нови четири телни кошути за Ловния Развъдникъ на Варненската окръжна ловна управа.

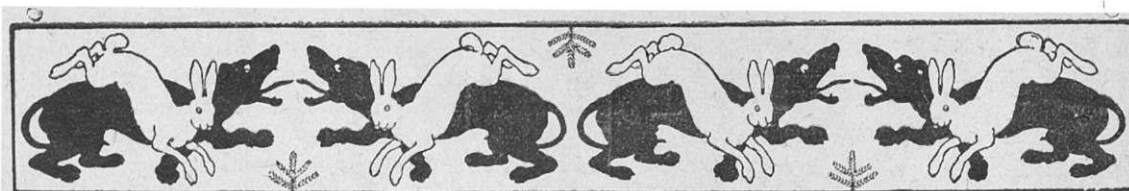
Ново рибарско дружество е образувано въ с. Долни Чифликъ — Варненско съ название „Камчийски рибаръ“.

Последния зубъръ въ обширнитъ кримски гори е починалъ презъ гражданската война въ Русия подъ ударитъ на 19 изстрела отъ браконьеръ.

Ловътъ на видрата и бѣлката е забраненъ отъ 1.VIII.1928 г. въ Брянската губерния — Русия.

Споредъ лесничея Цалманъ, въ Чехославия има 28,000 елени, 111,000 сърни, 9,400,000 зайци, 1,000,000 фазани и 22,000,000 яребици, а стойността на убития презъ годината дивечъ възлиза на 600,000,000 лева.

(Отъ приложението на в. „Prager Presse“).



ВЕСЕЛИ СТРАНИЧКИ

МОЯТА ЛИЗА

Куче имамъ знаменито,
Съ обоняне — чудеса.
„Лиза, тукъ! подай крачето —
Браво! — Даръ отъ небеса.



А на масата въ чения
Има шунка и саламъ,
Хайде Лиза, покажи ни
Що салъ ти и ази знамъ.
Вънъ иди сега, прекрасна!

Ето взимамъ кжсъ луканка
И въ саксията я скрихъ...
Вънъ очаква вечъ поканка
Лиза... Тукъ, ела прекрасна!



Хайде бързо, дай, апортъ!
Вижте подстѣпъ, чудо — стойка —
Куче отъ най-хубавъ сортъ.
Ето — носи! Ахъ чудесно!
Просто прелестъ! Какъ е мила...
Лиза, стой! Кжде се юрна?
Тука, лудо, самовило...



А дресираната Лиза
Цѣлъ саламъ навѣтъ изниса!



Сполучливъ изстрелъ

— Дяволъ да те вземе! Всичкитѣ сачми
наби въ крака ми...

— Нима? Най сетне удаченъ изстрелъ.
Макаръ и еднажъ въ живота си попаднахъ
въ нѣщо.



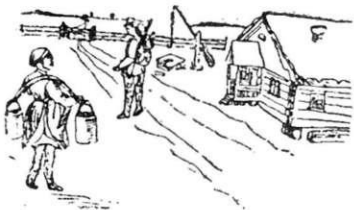
КУЦУЗЛУКЪ

— Вие не върватے въ куцузлукъ? Да ме прощавате — изпитахъ го веднажъ на гърба си и сега вървамъ, че куцузлука не е праздна приказка. Работата стана така: септемврийски день бѣше, взехъ пушката и се запжтихъ на ловъ. Едва пристжпихъ прага на вратата, нещешъ ли срещу мене съ празни котли на рамо комшийката Кирана — дърта вещица.

— Кжде, дума ми, Илийчо, си се запжтихъ?

— Ахъ, що ти влиза тебе въ работа, мисля си, куцузлукъ ми носишъ...

Поспрѣхъ се, помислихъ, размислихъ, но все пакъ тръгнахъ на ловъ.



Вървя по срѣдата на оврага, поразглеждамъ изъ търнитѣ, дано съпикасамъ нѣщо и токо гледамъ задъ туфичка една лежи зайкъ, надъ туфичката само гърбината му се подава. Поприблжихъ се, примѣрихъ се и съ дветѣ цеви му теглихъ едно дубле. Гледамъ: подрипна зайчето задъ туфичката и на мѣсто остана. Убихъ го, мисля си и, се затихахъ да го взема.

А тамъ вмѣсто зайкъ, какво мислите, че бѣше? Конски черепъ — ето що видѣхъ.



Напсувахъ жестоко, припомнихъ си за куцузлийската срѣща и тръгнахъ къмъ къщи.

Доближихъ съвсемъ до село, презъ мамулена нива клянкамъ безъ надежда. Огеднажъ чувамъ наблизъ зашумоля, затрупурка нѣщо и затихна. Заглеждамъ презъ мамулитѣ — лисица! Тихичко се прицелихъ и бумъ...

Чувамъ, завъртѣ се между царевичака моята лисичка и бѣжъ къмъ нея... Вмѣсто лисица, гледамъ... жълтеникаво прасенце не на шега съмъ усмъртилъ. И то известно прасенце: на комшийката, голѣмата кавгаджийка Митрана, вдовицата! Поогледахъ се насамъ-натамъ, гледамъ никой не ме видѣ — хванахъ нещастното прасенце за задния кракъ и бѣгамъ къмъ оврага, — мисля си тамъ ще го скрия и работата се нарежда!

Но и тукъ куцузлука ме преследва. Насреща ми съ кола търни изъ оврага Петковия ратай. Погледна ме насмѣшливо и казва:

— Що направи, Илийчо... прасенцето на Митрана пострада, а?

Нѣмаше какво да правя, открихъ му тайната си, хвърлихъ прасето въ оврага и отчаянъ се завтекохъ къмъ дома. На улицата се сблъскахъ съ Кирана старата вещица! Съ досада я блѣснахъ въ гърдитѣ... Изгърколи се тя на задницата си на земята и клетви като вулканъ изригна.

Вечеръта цѣлото село за прасенцето научи, Митрана съ сждъ ме заплашва, Кирана — сжщо.

И така и така ще ме сждятъ, мисля си, защо прасенцето да се сплуге въ оврага? И отидохъ да си го прибера — гледамъ, кучетата го раздърпали, на лешъ заприличало. Постояхъ, погледахъ и се върнахъ вкъщи. По-вече какво да ви разправамъ...

Сждиха ме — осждиха ме на Митрана за прасето 200 лева да платя, а на Кирана — другата вещица — день затворъ за лека телесна повреда.

Ето ви васъ куцузлукъ. Ако обичате не му вървайте.

(Изъ „Охота и природа“ —
побългарилъ А. М.)



Редакционни съобщения

За сведение на ловните дружества.

Често редакцията ни е запитвана от ловни дружества, къде могат да си поръчат ловни знамена.

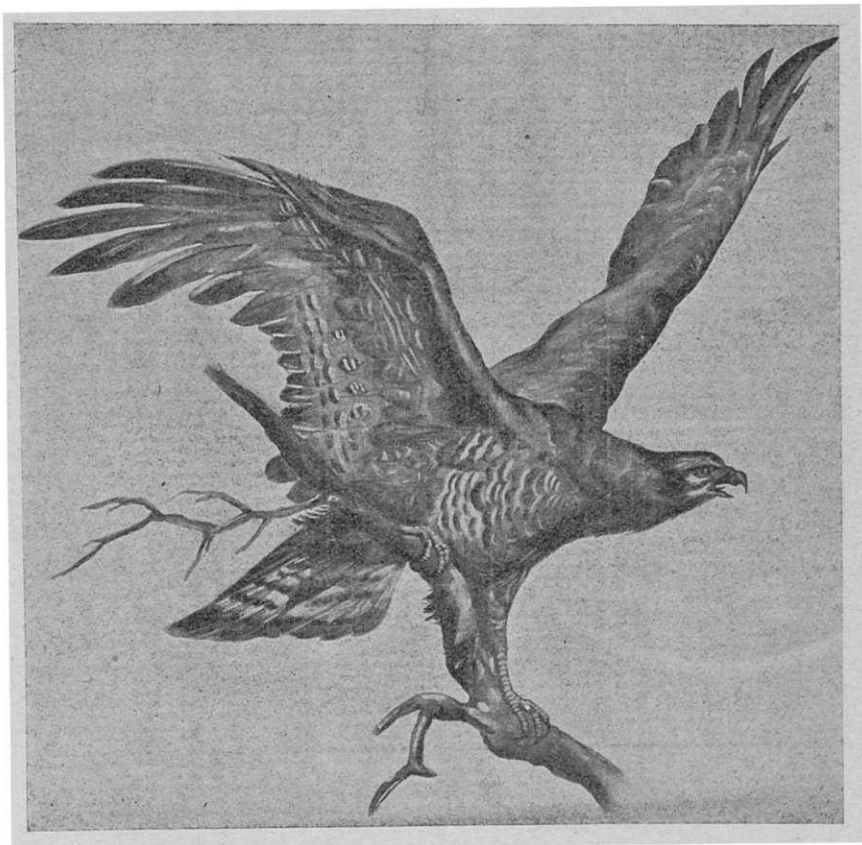
Въ желанието си да услужим на такива дружества, редакцията даде на Севлиевското дружество модел за ловно знаме, отговарящо на устава. Този модел севлиевци увеличиха и нарисунаха с бон на свои средства и подариха на редакцията, съ условие да указваме съдействие на всички д-ва, които се нуждаят от знамена.

По този модел се изработиха в художественото ателие на г-жа *Цвятана Тодорова* — София, ул. Ангел Кънчев, № 13, знамената на Севлиевското и Варненско дружества.

Платът, на който се бродират знамената е копринен, рипсова тъкан, (специална за знамена, гарантирана от напукване) българска фабрикация; реснитъ и пискюлитъ сж тоже копринени. Цената на изработено знаме, готово да се прикачи на пръта (прикачването става по особен начин, така че да се откачва от пръта, а не да се заковава), е около 4000 лв.

Дружества, които желаят да подновят знамената си и ги направят формени, да се отнесат до редакцията ни или до горепосочения адрес за подробни сведения.

Редакцията, въ желанието си да послужи за изучването на нашите птици и закрилата им, от четвъртата си година почва да отделя 4% от brutния си приход за фондъ



Бродираният соколъ от едната страна на знамето. От другата страна има надписъ: Ловно дружество „Соколъ“ гр. и годината на основаването.

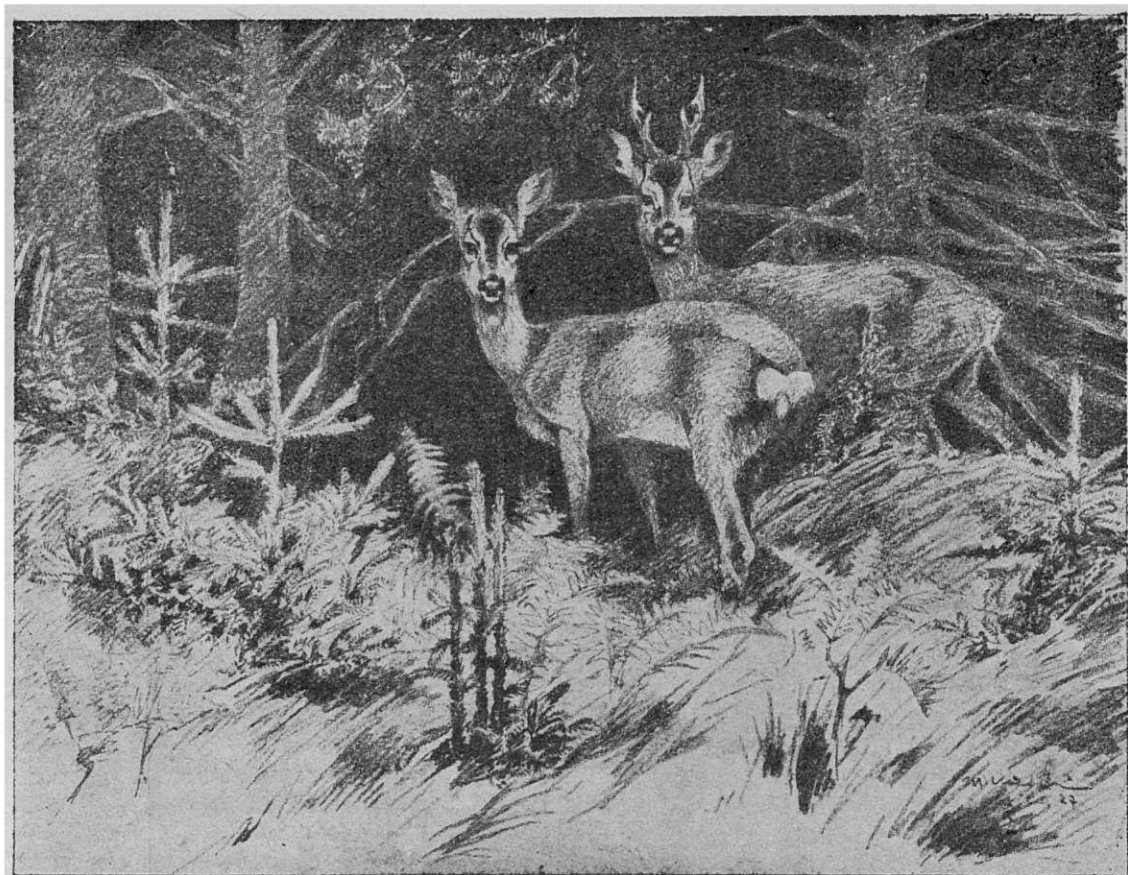
„Изучване и пропаганда за закрилата на нашитѣ птици.“

Така сжщо редакцията взе инициативата за опръстенване на прелетни птици,*) за която целъ, чрезъ директора на научнитѣ институти на Н. В. Царя, г. Д-ръ Бурешъ, се снабди съ необходимитѣ пръстени отъ орнитологическата централа въ Будапеща.

*) Вижъ сп. Л. просвѣта, бр. 6—7, стр. 118, год. III.

Тѣзи любители на птицитѣ, които биха желали да помогнатъ на това начинание, да се отнасятъ за подробности до г. А. Петровъ — редакцията на сп. Ловна просвѣта ул. Патриархъ Ефтимий № 90, София или г. Н. Радевъ — царския естест.-исторически музей, на които е възложена уредбата на фонда.

Клонъ за опръстенване на прелетнитѣ птици е уреденъ и при трудовото горско стопанство „Тича“, Долни Чифликъ — Варненско.



СЪДЪРЖАНИЕ

на сп. „Ловна просвѣта“, год. III.

	Стр.		Стр.
Общи статии		Изъ живота на животнитѣ	
Потребни сж задружни усилия.		Заякъ подземникъ. И. П.	30
Ив. Сокачевъ.	2	Рогачъ. Ив. Сокачевъ.	32
Голѣмъ износъ на кожи-застрашите-		Заякъ подземникъ. Н. Радевъ.	99
ленъ белегъ за изчезване на		Борба за сжществуване. Д. Мар-	
дивеча. М. Хрусановъ.	40	квардъ.	103
Вълчата напасть. Д. Кацаровъ	49	Поръ зайчаръ. А. Кацаровъ.	123
Пазете горитѣ. Н. Радковъ.	57	Светящитѣ животни. проф. Новиковъ.	124
Дивеча на Витоша въ старо врѣме		Зимнитѣ неволи на дивеча.	127
П. Завоевъ.	59	Хипнотизиране на животнитѣ А. П.	159
Х-й интернационаленъ конгресъ на		Зубъръ.	180
зоолозитѣ. А. П.	61	Ветерани въ царската зоологическа	
Ловецо знай! Петроний.	75	градина. А. Шуманъ.	193
Знамето на Старо-орѣховскитѣ лов-		Чудесата на морскитѣ дълбини.	
ци. Ал. Макъ.	82	T. du M.	203
Назадъ къмъ природата. Ив. Сокачевъ	89		
Единъ примѣръ отъ Н. В. Царъ			
Борисъ III. П. Дрѣнски.	94		
Тутанкаменъ като ловецъ. Д. Каца-			
ровъ.	97		
Ловци, пазете и развъждайте.			
Ив. Сокачевъ.	114		
Лазаръ Пулиевъ.	122		
Една напасть за дребния дивечъ.			
Г. Панчевъ.	130		
Дѣцата на вълцитѣ. А. Кайотъ.	137		
Една придобивка за наша научна ли-			
тература. А. П.	150		
Д-ръ Ив. Янковъ.	153		
Учащата младежъ и закрилата на			
природата. Ив. Сокачевъ.	154		
Изъ живота на дивеча презъ м. май.			
Д. Кацаровъ.	156		
Малария. проф. Новиковъ.	161		
Застрашителни данни за изчезването			
на дивеча. М. Хр.	173		
Какъ ловцитѣ живѣятъ и работятъ.	174		
Да провъзгласимъ ловеца царъ			
Крумъ за покровитель на бъл-			
гарскитѣ ловци. Д. Кацаровъ.	178		
Цѣли и срѣдства на българския ко-			
митетъ за защита на природата.			
Ив. Сокачевъ.	181		
Оржжието и ловътъ на старитѣ бъл-			
гари споредъ разкопкитѣ до с.			
Абоба. К. Шкорпилъ.	182		
Гигантското водно растение Викто-			
рия regia. Д-ръ И. Бурешъ.	186		
Грижи за хубостта на наша при-			
рода. Ив. Сокачевъ.	195		
Живота въ една капка вода. В. В.			
Стрибърни.	197		
Прегледъ на износа на кожи отъ			
дивечъ. М. Хрусановъ.	200		
		Орнитология	
		Фазанътъ и неговото развъждане.	
		А. Петровъ.	4, 35, 69
		Борба противъ врабцитѣ. А. К-въ	5
		За лебеда. Д. Кацаровъ.	29
		Канарчето и изкуственото изменение	
		цвѣтътъ на оперението му. Охот-	
		никъ.	64
		Безмилостно изстребване на малкитѣ	
		птички въ културнитѣ страни.	
		T. du M.	66
		Калифорнийския качулатъ пѣдпѣ-	
		дѣкъ. С. В.	94
		Приятели или врагове. А. Петровъ.	101
		Предитането на птицитѣ. А. Петровъ.	118
		Нѣщо за калугерицата. К. Корфо-	
		нозовъ.	163
		Най-красивитѣ птици на стария	
		свѣтъ. А. П.	189
		Диви пуйки. А. Петровъ.	191
		Единъ съперникъ на риболовцитѣ.	
		A-sky.	208
		Ловъ	
		Ловъ на лосове въ Аляска. П. Нидиекъ.	44
		Ловъ на скалисти пѣрчове въ плани-	
		нитѣ на Тяншанъ. прѣв. А. П.	160
		Единъ приказенъ ловъ на глухари.	171
		Риболовъ	
		Душевниятъ животъ на рибитѣ.	
		T. du M.	10
		Риболовнитѣ условия въ България.	
		Проф. Моровъ.	25
		Риборазвъждане. Г. Грозевъ.	38, 71, 106
			135, 165

Календаръ за морския риболовъ. А. Нечаевъ.	87	Синя метличина. Ал. Макъ	190
Риболовството въ Русенския окръгъ презъ 1927 год.	136	Въ пролѣтъ. Т. Драгановъ	196
Решение на Бург. търг. индустр. камара.	136	Ловенъ и рибарски речникъ	
Значението на горитѣ за сладковод- ната риба. Г. Константиновъ.	158	Стр.: 9, 46, 56, 126, 212.	
Изъ любовния животъ на рибитѣ. Т. du M.	167	Ловни вѣсти и наша поща	
Изъ живота на рибитѣ. Г. Констан- тиновъ.	210	Стр.: 23, 86, 88, 112, 146, 152, 176.	
Риболовни уреди отъ предисторическо врѣме. Гороцевъ.	210	Справочникъ	
		Стр.: 7, 29, 79.	

Кинология

Бѣсътъ, кучешката напасть и лов- ното куче. Стожеръ.	8
Екзема по кучетата. Дивисилъ.	42

Стрѣлково дѣло

Специални пълнежи. Г. Панчевъ.	13, 74, 108
Оръжия за блатенъ ловъ. Г. Панчевъ.	13
Какъ да направимъ сами добри тапи за ловни патрони.	144
Свинцовка на цѣвитѣ за ловнитѣ дву- цѣвки. Стожеръ.	213

Разкази

Островътъ въ делтата на р. Мѣста. Подп. Подгоровъ.	15
Августови картини. Е. Дяковичъ.	18
Диана. Ал. Макъ.	47
Въ безмълвния лесъ на забранената зона. Подп. Подгоровъ.	76
Първото ми чакало. Н. Маноловъ.	80
Загубената крава. Е. Дяковичъ.	83
Спомени. Горски царъ.	140
Заякътъ. Подп. Подгоровъ.	141

Стихове

Септемврий. Аленъ Макъ.	
Пустеешъ родни нашъ Балкане. Аленъ Макъ.	41
Есень въ гората. Аленъ Макъ	51
Умиращата дива патица. Аленъ Макъ	91
Ловецъ. Т. Драгановъ.	103
Риболовецъ свивай мрежа. Ал. Макъ	121
Ловци. Т. Драгановъ.	145
Зименъ ловъ — съ мелодия. Аленъ Макъ.	151
Раждай нова пролѣтъ. Аленъ Макъ	155
Нѣкога. Т. Драгановъ	188

Картини и таблици

Н. В. Царя съ г. В. Стрибърни.	стр. 1
Борба на първобитния човѣкъ съ мамонтъ.	132
Виктория регия.	187
Износъ на кожи отъ дивечъ. Кори- цата на бр.	8
Износътъ на кожи за 1888—1927 г.	9-10

Отъ тукъ отъ тамъ

Тюрако или птица съ следи отъ медъ	20
Африкански крокодилъ	21
Зрението у хищниците	22
Бюлетинъ № 2 на Варн. и Провад. д-ва	22
Едно многокрако чудовище	84
Особени привички на птицата носорогъ	85
Жалейка	110
Въртелъ (бомерангъ)	110
Курсове за закрила на птицитѣ	111
Американски похвати за развжжда- не дивечъ	111
Кемпингъ като организация на спор- тивния туризъмъ	214
Землетресение и животнитѣ	214
Пакостни гости	215
Гробари	215
Единъ чудноватъ музикантъ	216
Най голѣмата земна костенурка	216
Взаимни услуги между птици и ра- стения	217
Хайка на глухари	217
Нѣколко думи за водния плъхъ	217
Една интересна находка	218
Бележки по дейността на едно дру- жество	219
Книжнина	220
Вѣсти въ три реда	222
Весели странички	223
Редакционни съобщения	226